

## **Nr 160.**

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa anslag till utrikesförvaltningen; given Stockholms slott den 14 mars 1924.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen ministern för utrikes ärendena hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

**GUSTAF ADOLF.**

*E. Marks von Württemberg.*

*Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför  
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet  
å Stockholms slott den 14 mars 1924.*

NÄRVARANDE: Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETTERSSON.

---

Ministern för utrikes ärendena anför:

Då jag den 2 januari 1924 anmälde de frågor, som tillhörde regleringen av utgifterna under riksstatens tredje huvudtitel för budgetåret 1924—1925, erinrade jag, hurusom vid föredragning av finansärenden den 1 september 1923 för Kungl. Maj:t anmälts, att samtliga departementschefer hade för avsikt att i anslutning till arbetet inom vederbörande departement vid uppgörandet av 1924 års statsverksproposition söka tillvarataga de uppslag och förenklingar ur sparsamhetssynpunkt, som under detta arbete eller eljest kunde framkomma, ävensom att Kungl. Maj:t samtidigt uppdragit åt en kommitté, sammansatt av dels personer med omfattande erfarenhet rörande statsförvaltningen, dels ock män ur det praktiska livet med erkänd organisationsförmåga, att, i enlighet med vissa av chefen för finansdepartementet angivna riktlinjer, verkställa utredningar och avgiva förslag angående åtgärder för vinnande av besparingar i statsförvaltningen. Kommitténs arbete skulle så anordnas, att dess förslag, i den mån de icke bleve färdiga så tidigt, att de kunde tagas i betraktande vid uppgörandet av statsverkspropositionen för budgetåret 1924—1925, borde vara inlämnade före utgången av år 1924, och skulle kommitténs arbete bedrivas i intim kontakt med de olika departementen, särskilt på den grund att även inom departementen arbete i besparingssyfte igångsatts.

Vid samma tillfälle anförde jag ytterligare i ämnet följande:

Ifrågavarande kommitté har den 8 nästlidne december till finansdepartementet ingivit betänkande innefattande utredningar och förslag rörande vissa organisationsförändringar med avseende å utrikesdepartementet med under-

lydande organ m. m. Detta betänkande gäve vid handen, att, enligt kommitténs förmenande, i vissa avseenden en minskning av personalen inom utrikesdepartementet skulle vara möjlig, och att i andra fall ett utbyte av högre tjänster mot lägre borde kunna äga rum. Beträffande representationen utomlands hade kommittén föreslagit indragningar av vissa poster, såväl högre som lägre.

Även i åtskilliga andra hänseenden hade kommittén förordat vidtagande av åtgärder i syfte att åstadkomma besparingar.

Sammanlagda summan av de besparingar, som skulle ernås genom de sålunda föreslagna åtgärderna, angäves av kommittén i dess betänkande till 825,050 kronor. Kommittén framhölle emellertid, att, med hänsyn till de ordinarie befattningshavarnas stora antal, en omedelbar besparing med sagda belopp ej kunde äga rum.

För vinnande av erforderlig ytterligare utredning hade jag ansett nödigt att remittera kommittébetänkandet till kommerskollegium, som anmodats senast den 7 februari 1924 till utrikesdepartementet inkomma med utlåtande i ärendet. Jag hade tillika anmodat kommerskollegium att dessförinnan, i vad betänkandet avsåg frågor av intresse ur kommersiell synpunkt, inhämta yttranden däröver från Sveriges allmänna exportförening, Järnkontoret, Järnverksföreningen, Svenska trävaruexportföreningen, Svenska cellulosaföreningen, Svenska trämasseföreningen, Svenska pappersbruksföreningen, Sveriges industriförbund, Sveriges maskinindustriförening, Sveriges elektroindustrieförening, Sveriges kemiska industrikontor, Sveriges metallmanufakturförening, Sveriges grossistförbund, Sveriges redareförening, Sveriges allmänna lantbrukssällskap, Svenska bankföreningen, Stockholms handelskammare samt eventuellt andra handelskammare och näringsammanslutningar i riket. Därjämte hade från vissa beskickningar och konsulat inforrats utlåtande rörande föreslagna indragningar av befattningar.

I anslutning till chefens för finansdepartementet förenämnda anförande företoges även inom utrikesdepartementet vissa utredningar i syfte att undersöka möjligheterna för indragande av befattningar och för vinnande i övrigt av besparingar inom sistnämnda departement och utrikesrepresentationen.

Att vissa åtgärder för sådant ändamål borde och kunde vidtagas och detta redan beträffande instundande budgetår syntes mig uppenbart. Men det vore mig givetvis ej möjligt att, innan omförmälda utredningar slutförts, intaga någon definitiv ståndpunkt beträffande arten och omfattningen av nämnda åtgärder.

Uppenbart syntes emellertid, att de omedelbara verkningarna av dessa åtgärder icke kunna bli alltför avsevärda. Innehavarna av befattningar, som ansåges böra indragas, torde nämligen ej i allmänhet böra utan vidare entledigas. Kommittén menade, att dylika befattningshavare borde i viss utsträckning kunna befordras eller förflyttas, samt att de, i den mån detta ej kunde ske, borde uppföras å övergångsstat. Befordran eller förflyttning torde emellertid endast undantagsvis kunna förekomma vid en tidpunkt, då perso-

nalen i det hela skulle minskas; och man torde under sådana förhållanden vara hänvisad till befattningshavarnas uppförande på övergångsstat med full avlöning eller, när det gällde befattningshavare i utrikesrepresentationen, till deras försättande i disponibilitet med åtnjutande av expektansarvode. I intetdera fallet komme de beslutade indragningarna att utöva synnerligt inflytande å den budget, som det nu gällde att uppgöra.

I alla händelser låte det sig i den föreliggande situationen icke göra att beräkna storleken av de besparingar, som omedelbart borde kunna äga rum å avlöningsanslagen. Ej heller kunde det förutses, huru besparingarna skulle fördelas å de särskilda anslagen. Vid sådant förhållande syntes lämpligt, att anslagen preliminärt icke specificerades i vidare mån än att gemensamt för de båda grupper i huvudtiteln, vilka inrymde avlöningsanslagen, nämligen gruppen *A. Departementet* och gruppen *B. Sveriges representation i utlandet*, upptoges något reducerade belopp för såväl ordinarie som extra utgifter. Förutom avlöningsanslagen berördes det under grupp *D. Diverse* uppförda expensanslaget av besparingsförslagen på sätt, som tillsvidare uteslöte en definitiv kalkyl av medelsbehovet för de med detta anslag avsedda ändamål.

Med återopande av vad jag sålunda anfört hemställde jag slutligen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvaktan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, å tredje huvudtiteln för budgetåret 1924—1925 under grupp *A. Departementet* och grupp *B. Sveriges representation i utlandet*, dels till ordinarie anslag beräkna ett belopp av kronor 2,625,000 och dels till extra anslag beräkna ett belopp av kronor 730,000; samt

att, i avvaktan å den proposition i ämnet, som kan komma att avlåtas, i det för skrivmaterialier, expenser, renskrivning, ved, ljus m. m. uppförda ordinarie förslagsanslaget för budgetåret 1924—1925 beräkna en sänkning från nuvarande beloppet kronor 750,000 med kronor 150,000 till kronor 600,000.

Enär de i besparingssyfte tillkomna utredningar, som pågingo vid tiden för mitt ovan återgivna anförande, numera blivit slutförda, och det därför är möjligt att taga ställning till frågan om arten och omfattningen av de inom utrikesförvaltningen erforderliga besparingsåtgärder, anhåller jag att ånyo få anmäla denna fråga inför Kungl. Maj:t.

Härvid torde jag hava att till en början något närmare än förut skett skärskåda, vad besparingskommittén yttrat med avseende å den nuvarande utrikesförvaltningens organisation i sin helhet, för att sedermera övergå till en granskning av de olika delarna av kommitténs förslag och angiva, vilka åtgärder desamma synas mig böra föranleda.

Efter att hava framhållit att utrikesdepartementets nuvarande organisation i huvudsak godkänts av riksdagen år 1919 och erhållit sin slutliga gestaltning vid 1921 års riksdag såväl vad anginge själva departementet som den

s. k. yttre representationen, d. v. s. beskickningar och konsulat m. m., yttrar kommittén bl. a. följande. »Utrikesdepartementet hade under tiden före omorganisationen haft att kämpa med betydande svårigheter särskilt i anseende till personalens knapphet i förhållande till den under kriget starkt ökade arbetsbördan. På departementschefen och kabinettssekreteraren hade till men för de större ärendenas handläggning koncentrerats en stor del även i och för sig mindre viktiga göromål. Det var därför helt naturligt, att en omorganisation skulle anses nödvändig. Då emellertid denna omorganisation tillkommit vid toppen av en ekonomisk högkonjunktur och vid slutet av en period, då departementet varit utomordentligt betungat av arbete, ligger antagandet nära, att organisationen tilltagits rundligare än vad som numera kan anses oundgängligen påkallat.»

Det är givetvis en särskilt ömtålig uppgift att så kort tid som knappa tre år sedan statsmakterna fastställt en ny organisation för en förvaltningsgren upptaga frågan om genomgående förändringar av densamma. För bedömande av, huruvida den omorganisation av utrikesförvaltningen, som påbörjades 1919 och avslutades 1921, fått en större omfattning än som kan anses oundgängligen nödvändig, torde det vara lämpligt att kasta en återblick såväl på sättet för organisationens tillkomst som på de allmänna synpunkter, vilka varit vägledande för avpassningen av densamma.

Sedan riksdagen i skrivelse den 12 juni 1918 hemställt till Kungl. Maj:t att snarast möjligt låta verkställa en allsidig utredning angående behovet av förändringar och utvidgningar av Sveriges utrikesrepresentation m. m., och Kungl. Maj:t den 20 i samma månad bemyndigat dåvarande ministern för utrikes ärendena att för ändamålet tillkalla högst sex sakkunniga, anförtrodde ministern ifrågavarande sakkunnigeuppdrag åt f. v. ministern för utrikes ärendena, landshövdingen Trolle, ledamoten av riksdagens andra kammare, sedermera statsministern och ministern för utrikes ärendena Hjalmar Branting, envoyén friherre S. G. F. T. Ramel, generalkonsuln, numera envoyén U. T. Undén, f. v. statsrådet friherre A. T. Adelswärd och direktören i Sveriges allmänna exportförening O. E. Nylander.

Då nämnda kommitterade den 1 februari 1919 avgåvo sitt första betänkande, framhöllo de, att något förslag, omfattande en reglering av hela den diplomatiska och konsulära representationen för det dåvarande icke utarbetats, enär det syntes nödvändigt att, innan grunderna för en sådan definitiv reglering fastställdes, avvakta inträdandet av mera stadgade politiska och ekonomiska förhållanden än de rådande. Endast i den mån kommitterade kunnat oberoende av de fluktuerande världsförhållandena fastställa behovet av en definitiv omdaning föreslogs därför en sådan, medan i övrigt provisoriska förändringar blevo förordade. Det förslag, som av kommitterade framlades, avsåg väsentligen en definitiv reorganisation av utrikesdepartementet, med reservation för behövligheten av ytterligare personal i vissa avseenden (juridiska och personalbyråerna) och för en minskning i andra (speciella handelsavdelningen). Därjämte föreslogo kommitterade provisorisk förstärkning på vissa punkter av den yttre representationen.

Kommitterades förslag vann i huvudsak Kungl. Maj:ts och riksdagens bifall.

I sitt betänkande den 6 december 1919 föreslog kommitterade en ytterligare provisorisk förstärkning av utrikesrepresentationen alltjämt under uttryckligt betonande av, att de funno sig förhindrade tillråda definitivt genomförande av de ifrågakommande åtgärderna, för att icke den dem anbefallda allsidiga utredningen skulle föregripas. Även detta förslag godtogs i huvudsak av statsmakterna.

Det var icke förrän i sitt den 20 december 1920 avlätna betänkande, som kommitterade ansågo sig i stånd att framlägga det i sina väsentliga drag definitiva program för hela utrikesförvaltningens omorganisation, som den dem ålagda utredningen av frågan skulle avse. Till belysning av detta förslag framhöllo kommitterade, att, även om det politiska läget i olika avseenden vore så fullt av ovisshet, att det icke kunde vara tillrådligt att redan då skrida till en lösning av samtliga de problem, som sammanhänge med utrikesförvaltningens nygestaltning, borde dock åtgärder, i den mån det vore möjligt, utan uppskov vidtagas för att de nya befattningar, om vilkas behövlighet då och för framtiden ingen tvekan rådde, också snarast bleve definitivt reglerade.

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t den 7 januari 1921 utvecklade dåvarande ministern för utrikes ärendena, hurusom kommitterades framställning vore i stort sett väl ägnad att läggas till grund för utrikesförvaltningens omorganisation. Samtidigt underströk ministern vikten av att vid frågans prövning beaktades, att den ekonomiska depression, varunder vårt land i likhet med flertalet andra länder för det dåvarande lede, manade till största sparsamhet och omsikt, när det gällde statsutgifterna. Då härtill komme, att budgeten vore högeligen betungad, borde givetvis förändringar i administrationen anstå, i den mån de medförde mera avsevärda kostnader och icke vore av synnerligen vägande skäl påkallade.

När den kungl. proposition, som avläts i anslutning till vad ministern anfört, blev föremål för riksdagens prövning, tog riksdagen, på sätt framgår av dess skrivelse nr 3 A 1921, till princip för denna prövning, att särskilt iakttaga en av den budgetära situationen motiverad stark begränsning av kostnaderna, att i sådant syfte avväga organisationen så, att den icke finge innehålla poster till större antal än som riksdagen, efter granskning genom vederbörande utskott av förebragt utredning, fann tillgodose djupgående intressen, samt att, i mån riksdagen ej övertygats om den permanenta behövligheten av då erforderliga befattningar, bevilja medel för deras upprätthållande under förutsättning av årligen därom förnyad prövning.

Vad sålunda förekommit måste onekligen mana till en viss varsamhet vid bedömande av de förslag till indragning av befattningar, som framläggas så kort tid efter den nuvarande organisationens tillkomst. Å andra sidan kan under nuvarande finansiella läge den omständigheten, att organisationen av utrikesförvaltningen är av försäkt datum, icke allt för starkt göras gällande. Visar det sig vid närmare övervägande, att vissa befattningar äro över

flödiga eller utan alltför väsentlig olägenhet kunna undvaras, böra åtgärder redan nu vidtagas för att de må indragas, så snart sådant låter sig göra. Från dessa synpunkter har jag sökt bedöma de nu föreliggande frågorna.

De anslagsäskanden, som jag nu går att föredraga, skola upptagas i den inbördes följd, vari de böra förekomma i riksstaten, därvid å behörig plats angivas jämväl de ordinarie anslag, som tillhöra de i statsverkspropositionen icke specificerade anslagsgrupper, och i fråga om vilka jag icke föreslår någon ändring.

## A. Departementet.

1. Departementschefen, ministern för utrikes ärendena, oförändrat *ordinarie* anslag . . . . . kronor 40,000.

### 2. Utrikesdepartementet.

#### Politiska och handelspolitiska avdelningen.

Besparingskommittén ägnar en väsentlig del av sitt betänkande åt en utredning rörande den kommersiella informationen, dess definition och begränsning. Besparingskommittén yttrar på denna punkt bland annat följande:

[1]

*Den kommersiella informationen.*

Besparingskommittén.

»Den nu rådande ordningen för den kommersiella informationen har tillkommit genom beslut vid 1919 års riksdag. Då inrättades nämligen i huvudsakligen nuvarande form *dels* — i enlighet med förslag av de s. k. utrikesdepartementssakkunniga — utrikesdepartementets speciella handelsavdelning, *dels ock* — i enlighet med förslag av departementalkommittéerade och kommerskollegiikommittén — kommerskollegii upplysningssektion, båda på extra stat. Det förutsattes, att frågan skulle erhålla endast en provisorisk lösning i avvaktan på att handelsdepartementet skulle hinna träda i funktion.

Ur förarbetena till 1919 års förslag må här antecknas, att kommerskollegium med hänvisning till ärendenas art och ur synpunkten av enhetlighetens krav avstyrkt bibehållande av en speciell handelsavdelning inom utrikesdepartementet och i stället förordat inrättandet av en särskild byrå inom politiska och handelspolitiska avdelningen.

Nästa förslag på förevarande område avgavs i ett andra betänkande av utrikesdepartementssakkunniga. Majoriteten av dessa förordade nu, att speciella handelsavdelningen skulle ersättas med en särskild byrå å politiska och handelspolitiska avdelningen.

Innan sistnämnda förslag avgavs, hade chefen för handelsdepartementet efter Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallat sakkunniga för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande de åtgärder, som kunde anses erforderliga för att, med utnyttjande av redan befintliga officiella och enskilda organ, åvägabringa största möjliga enhetlighet och effektivitet i fråga om det kom-

mersiella informationsväsendet. De sakkunnigas betänkande, som är dagtecknat den 30 september 1921, utmynnade i ett förslag, att i handelsdepartementet skulle inrättas ett centralorgan för den statliga kommersiella informationsverksamheten under namn av handelsdepartementets kommersiella upplysningsbyrå, i vilken upplysningsektionen hos kommerskollegium förut-sattes skola uppå. Byråns verksamhet skulle innefatta insamlande, ordnande och bearbetande samt distribuerande av upplysningar. Vid sidan av upplysningsbyrån skulle ställas en rådgivande nämnd med representanter för de statsmyndigheter, som kunde anses beröras av frågan, ävensom representanter för näringsidkare. Sakkunniga förutsatte emellertid även bibehållandet av utrikesdepartementets speciella handelsavdelning, vilken skulle hava att leda utomlandsorganens verksamhet med hänsyn till den kommersiella informationen. Enligt de sakkunnigas förslag skulle för det ifrågavarande ändamålet inrättas ett flertal nya tjänster.

En av de sakkunniga uttalade skiljaktigt mening och föreslog, att utrikesdepartementets speciella handelsavdelning skulle ersättas med en särskild byrå å politiska och handelspolitiska avdelningen.

Den 25 juli 1923 har chefen för utrikesdepartementets speciella handelsavdelning, generalkonsuln K. Bergendal, till ministern för utrikes ärendena avgivit en promemoria angående ordnandet av statens kommersiella informationsverksamhet. I promemorian beröres såväl frågan om området för den statliga kommersiella informationen som spörsmålen om de verkställande utomlandsorganen och om verksamhetens organisation i hemlandet. I sistnämnda avseende framhålles, bland annat, att en central ledning av det statliga informationsarbetet ej minst med hänsyn till utomlandsorganens instruerande vore nödvändig, samt att denna centralmyndighet borde hava sin plats hos den myndighet, varunder utomlandsorganen sorterade, nämligen utrikesdepartementet, där en speciell handelsavdelning för ändamålet vore erforderlig. Vid dennas sida borde, såsom redan förenämnda sakkunniga föreslagit, stå en rådgivande nämnd. Därest kommerskollegii upplysningssektion fortfarande skulle anses behövlig för att stå till tjänst med upplysningar angående inhemska förhållanden, borde densamma utgöra upplysningscentral även för frågor angående statliga åtgärder på det kommersiella området i utlandet. Allt material, innehållande s. k. speciell handelsinformation, borde överlämnas till respektive näringsammanslutningar för att, av dem nyttiggöras.

Å dels informations-sakkunnigas betänkande dels sistnämnda promemoria har remiss till olika vederbörande ägt rum. Slutligen har kommerskollegium, med tillgång till inkomna utlåtanden, över båda aktstyckena den 3 december 1923 avgivit utlåtande. Detta utlåtande har under hand ställts till kommitténs förfogande.

Utav avgörande betydelse för frågan om den kommersiella informationens ordnande är givetvis frågan om vilka ämnen, som böra göras till föremål för statlig informationsverksamhet.

Enligt förenämnda inom handelsdepartementet tillkallade sakkunniga omfattar behovet av kommersiell information i allmänhet — såväl statlig som privat — huvudsakligen upplysningar om

1:o) statens åtgärder och inrättningar, som äro av betydelse för det ekonomiska livet, såsom lagstiftning, traktater, anslag, lån, skatter, tullar, statsmonopol, statsinstitutioner, statskontroll m. m.;

2:o) kommuners eller andra samfälligheters motsvarande åtgärder och inrättningar, i den mån de äro av större betydelse för näringslivet;

3:o) samfärdsförhållanden såsom järnvägar, sjöfart, luftfart, post, telegraf, hamnar, dockor, varv, isförhållanden, karantänsanstalter m. m.;



4:o) anstalter till näringslivets befrämjande och varuutbytets underlättande såsom bank- och penningeväsende, försäkringsväsende, utställningar, mäsor, konferenser, kongresser m. m.;

5:o) näringsstatistik;

6:o) tekniska och organisatoriska företeelser inom näringslivet, såsom dels uppfinningar och andra förhållanden på det tekniska området, dels monopol, truster, föreningar m. m.;

7:o) med produktion och varuutbyte mera direkt sammanhängande förhållanden såsom marknads- och prislägen, konkurrensförhållanden, produktionsförhållanden, exportmöjligheter, entreprenader, exportteknik, importmöjligheter m. m.;

8:o) personliga förhållanden angående firmor och företag, såsom soliditet, leveransförmåga, platsanskaffning, adresser m. m.;

Samtliga nu angivna slag av upplysningar kunde enligt de sakkunniga inordnas under följande tre huvudsakliga ämnesområden, nämligen

a) statliga och kommunala åtgärder av kommersiell och annan ekonomisk natur, ävensom andra frågor av ekonomisk allmän betydelse;

b) produktions- och avsättningsförhållanden inom olika varubranscher;

c) speciella förhållanden rörande firmor och företag.

För besvarande av frågan, vilka av angivna ämnesgrupper, som borde omfattas av den statliga kommersiella informationen, hänvisa de sakkunniga till ett av departementalkommitté och kommerskollegiikommittén år 1913 avgivet betänkande samt uttala för egen del bland annat följande.

I främsta rummet borde förvärvandet av kommersiell information ske genom deras egen försorg, som hade behov av respektive upplysningar. De upplysningsområden, som angivits under a), borde innefattas under statens informationsverksamhet, i fråga om gruppen b) borde statens verksamhet vara endast supplerande och i främsta rummet hava avseende å upplysningar till sådana näringsgrupper och företag, vilka icke tillhörde någon sammanslutning, som tillvaratog deras speciella intressen, och vilka icke heller på annan väg förfogade över sådana resurser, som möjliggjorde en effektiv organisation i fråga om införskaffande av upplysningar, vilka kunde ha betydelse för företagets eller rörelsens bestånd och utveckling. Ett statligt stöd även till sådana företag och sammanslutningar, som sutte inne med egna informationsmöjligheter, borde dock ej vara uteslutet. Inom ifrågavarande ämnesgrupp kunde slutligen en information för statens egna organ vara angelägen. Ämnesgruppen c) borde i allmänhet falla utom ramen för statlig informationsverksamhet, men möjlighet till information även på detta område borde ej vara helt utesluten, desto mindre som gällande konsulatförfordning § 28 lämnade möjlighet för en sådan information öppen, dock att densamma skulle vara beroende på vederbörande konsuls gottfinnande. Gällande bestämmelser syntes fortfarande böra tillämpas på det sätt, att upplysningar rörande soliditet och köpmannaanseende endast med största försiktighet och utan personligt ansvar borde lämnas av statsorgan.

Förslag till begränsning av den statliga kommersiella informationsverksamheten har även framlagts i förenämnda promemoria, avgiven av chefen för utrikesdepartementets speciella handelsavdelning.

Informationsverksamheten kunde enligt denna promemoria efter en icke från strängt logiska utan från praktiska synpunkter bestämd indelningsgrund indelas i tre grupper, nämligen

A) information rörande statliga åtgärder i utlandet på det kommersiella området,

B) information, som kunde sammanföras under beteckningen »allmän ekonomisk orientering» samt

C) speciell handelsinformation.

Det informationsmaterial, som vore att hänföra under grupperna A och B vore av intresse såväl för utrikesledningen och andra statsmyndigheter som för näringslivet. Under gruppen C sammanfördes däremot sådant informationsmaterial, som i första rummet vore avsett till näringslivets tjänst och som endast indirekt erbjöde intresse för de statliga myndigheterna. Frågor under grupperna A och B borde göras till föremål för statlig informationsverksamhet. Beträffande gruppen C anfördes i promemorian bland annat:

'Omfattningen av förevarande information bestämmes i sista hand av den gräns, som bör dragas mellan området för statsorganens supplerande verksamhet i handels tjänst och området för det rent privata initiativet. Det bör betonas, att en sådan gräns finnes, utöver vilken staten av principiella skäl i regel icke bör sträcka sin medverkan. Särskilt kunna några krav ej uppställas på att statsorganen skola vara enskilda personer och firmor behjälpliga vid utförandet av direkta handelstransaktioner såsom affärsförhandlingar, köpeavslut etc. En dylik utvidgning av statsverksamheten skulle svårligen låta sig förenas med de statliga representanternas objektiva ställning och de anspråk på opartiskhet, som böra ställas på dem, och skulle för övrigt vara ägnad att medföra en alltför tung arbetsbelastning. Det är så mycket mer på sin plats att understryka ifrågavarande synpunkt, som åtskilligt av den kritik, för vilken den statliga handelsinformationen varit föremål, ytterst bottnat i att tillräcklig hänsyn ej tagits till denna begränsning.

Även med nu angivna inskränkning återstår dock ett mycket vidsträckt område för den statliga speciella handelsinformationen. Inom detta område bör staten inte undandraga sig att lämna sin medverkan i den utsträckning, som finnes möjlig i betraktande av de kvantitativa och kvalitativa resurser, varöver respektive organ vid hänsynstagande till övriga föreliggande arbetsuppgifter förfoga. Samtidigt gäller likväl, att staten icke har anledning att söka forcera en informationstjänst av förevarande slag, såvida icke dess biträde begäres från näringslivets sida. Området för verksamheten bör fördens skull utformas i samarbete mellan de statliga organen och näringslivet, och vid bestämmandet av det positiva omfånget därav, bör utgångspunkten vara de synpunkter, som framföras från näringslivet självt. Detta förutsätter ej blott, att näringslivet klart formulerar sina önskemål i olika fall, utan ock att det å sin sida är redo för att till den hjälp och det samarbete, som statens representanter oundgängligen behöva, om genom deras medverkan önskemålen skola kunna realiseras.

De frågor, som principiellt sett inginge under sistnämnda grupp av statlig information, kunde hänföras till ävenledes tre särskilda kategorier, nämligen 1) frågor, som kunde sammanfattas under beteckningen »allmän export- och importteknik», 2) frågor, avseende information för en viss näringsbransch samt 3) frågor, avseende information angående enskilda firmor och företag.

Då statens besparingskommitté upptagit frågan om den kommersiella informationen, har det skett i en känsla av att man här befunde sig på ett område, där lämpligheten av en statlig verksamhet tedde sig ur principiell synpunkt ganska tveklaktig.

I förevarande sammanhang har kommittén saknat anledning att gå in på frågan i annan mån än densamma berör utrikesförvaltningen.

Vad då först frågan om en propagandaverksamhet i utlandet för svenska varor beträffar, synes det kommittén självfallet, att staten ej kan bekosta särskilda organ för dylikt ändamål.

Vad däremot frågan om en statlig informationsverksamhet angående förhållandena utomlands, d. v. s. den fråga om en kommersiell information i mera inskränkt mening, varpå det förut nämnda utredningsarbetet i huvud-

sak koncentrerats, har kommittén sökt från näringslivets män införskaffa upplysningar angående deras uppfattning och för ändamålet hört representanter för ett flertal export- och importföretag. I dessas uttalanden har genomgående kommit till synes en avgjord skepsis gentemot statens handhavande av den kommersiella informationsverksamheten i allmänhet. Enstämigt har förklarats, att upplysningar, som på denna väg erhållas, nästan undantagslöst komme för sent. I intet fall hade några affärer grundats på upplysningar, vilka sålunda erhållits. Av intresse, stundom av värde, vore de underrättelser angående statliga åtgärder i form av tullar, import- och exportförbud, järnvägstaxor m. m., som erhållits genom statens organ. Därjämte hade genom statens informationsverksamhet stundom erhållits uppgifter, vilka vore av intresse för en allmän orientering. Några av de tillfrågade näringsidkarerepresentanterna hava betonat värdet av statistiska uppgifter — i några fall hade de av staten införskaffade uppgifterna fått tjäna till kontroll å uppgifter, som erhållits från annat håll. På fråga, som direkt framställt till vissa av näringsidkarerepresentanterna, huruvida ej deras affärer skulle skötts på samma sätt, om den egentliga statliga informationsverksamheten varit borta, hava dessa svarat bestämt jakande. Å andra sidan har det erkänts, att understundom en personlig insats av en eller annan av våra utomlandsrepresentanter kunnat vara till nytta för vårt näringsliv. Det har dessutom framhållits, att det för vår exportindustri skulle vara önskvärt att erhålla statens stöd, då det gäller att under någon tid inhämta underrättelser angående marknadsläget i visst avseende och för detta ändamål utsända en person, utrustad med officiell ställning och på bekostnad av vederbörande näringsammanslutning med bidrag av statsmedel.

Till vad kommittén på antytt sätt inhämtat kommer nu kommerskollegii utlåtande, däri framhålles, att den statliga kommersiella informationsverksamheten icke blivit till den nytta för näringslivet, som varit avsedd, samt på den grund föreslås en stark besänkning av denna verksamhet.

Vad som sålunda förekommit synes kommittén uppenbarligen ådagalägga, att den statliga kommersiella informationen, såsom den hos oss bedrivits, icke kan anses vara av ett sådant värde, som under nuvarande omständigheter bör vara en förutsättning för dess bibehållande. Det anförda innebär icke, att nämnda verksamhet, om den skötts annorlunda, skulle givit ett större utbyte. Det är tvärtom att antaga, att densamma med de anslag, som stätt till buds för ändamålet, bedrivits så rationellt, som det praktiskt taget varit möjligt. Ej heller synes det sannolikt, att en inom rimliga gränser liggande personalökning skulle ställt saken väsentligen annorlunda. Svårigheten beror uppenbarligen främst på omöjligheten för den, som ej själv är initierad i alla detaljer angående läget, just för ögonblicket på alla de mångskiftande områdena av affärlivet, för att ej säga i alla de speciella näringsföretagen, att känna just vad ögonblicket kräver. Så snart man kommer in på den s. k. speciella handelsinformationen, beträder man för övrigt ett synnerligen ömtåligt område. De flesta affärsföretag torde vara mindre benägna att anförtro sina speciella förhållanden åt ämbetsmännen, låt vara att dessa handla under tjänstemannaansvar. Och det är väl att märka, att huvudparten av den skriftväxling, som på detta område ifrågakommer, har karaktär av offentliga handlingar och enligt tryckfrihetsförordningen ej får undanhållas allmänheten. Det ligger i sakens natur, att denna omständighet så starkt begränsar möjligheterna för en effektiv speciell information, att en sådan hos oss knappast vore tänkbar, även om fullt tillfredsställande organ för densamma inrättades.

De nu anförda anmärkningarna träffa icke informationsverksamheten, såvitt den rör statliga eller eljest officiella åtgärder, vare sig redan beslutade

eller planlagda. Dessutom finnes det uppenbarligen ett behov för statsledningen själv att erhålla underrättelser om det ekonomiska läget, i den mån det kan inverka på svensk politik och handelspolitik.

Båda dessa slag av kommersiell information böra kunna besörjas av de organ, som av annan anledning måste tillhöra Sveriges representation utomlands. Önskvärt är, att i den utsträckning vederbörandes tid och krafter det tillåta, materialet redan av dessa organ utformas på sådant sätt, att det i huvudsakligen oförändrad form kan nyttiggöras här hemma. I möjligaste mån böra kommersiella frågor av aktuellt intresse och politiska sådana behandlas i olika rapporter. Synnerligen noga bör tillses att ej i handlingar, vilka enligt tryckfrihetsförordningen äro offentliga, meddelas upplysningar, vilkas offentliggörande skulle kunna i något avseende skada enskilda näringsidkare.

Någon metodisk informationsverksamhet utöver vad kommittén nyss angivit bör enligt kommitténs mening ej förekomma. Vad den metodiskt bedrivna speciella handelsinformationen beträffar, synes således denna böra helt överlämnas åt det privata initiativet.

Någon egentlig bearbetning av det till utrikesdepartementet inkomna materialet, utöver vad som kan vara behöfligt för statens egna organ, synes i regel ej böra förekomma. Därest ett avskiljande av politiskt material från kommersiellt sådant utöver vad som skett hos utomlandsorganen visar sig erfordrligt, måste dock detta givetvis företagas.

Genom den av kommittén förordade begränsningen av den statliga kommersiella informationsverksamheten bortfaller frågan om placeringen av ett speciellt organ för denna verksamhet. Det distributions- och ordningsarbete, som i utrikesdepartementet skulle utföras för kommersiella informationsfrågor, blir i huvudsak rent expeditionellt. Frågan om en rådgivande nämnd bortfaller likaledes.

Resultaten av kommitténs förslag angående den kommersiella informationens begränsning synas böra bliva i huvudsak följande:

1) Speciella handelsavdelningen i utrikesdepartementet indrages. För distribution av inkommet material behålles dock en tjänsteman.

2) Kommerskollegii upplysningssektions arbete med hithörande frågor blir överflödigt.

3) Anslaget till handelsattachéer reduceras, och normen för dess användande ändras, varvid det förut berörda önskemålet från exportindustriens målsmän om bistånd för utsändande av tillfälliga experter bör kunna tillgodoses.

Förfrågningar från allmänheten på det kommersiella området hava ju hittills i stor utsträckning förekommit. Såväl speciella handelsavdelningen i utrikesdepartementet som kommerskollegii upplysningssektion hava varit direkt inriktade på att, så att säga, hålla beredskap för mötande av dylika förfrågningar samt rent av uppmuntrat till sådana. Enligt kommitténs uppfattning böra vederbörande myndigheter ej heller för framtiden undandraga sig att, i den mån det utan svårighet kan ske på grundval av tillgängligt material, besvara frågor i ämnen, där myndigheterna kunna anses sitta inne med särskild sakkunskap. Begränsningen får väl anses ligga — utom i själva materialets beskaffenhet — däri, att staten ej är i tillfälle att anställa särskilda tjänstemän för detta ändamål, utan att frågor besvaras endast i den mån vederbörandes övriga göromål det tillåta. Någon anskaffning av tidsskrifter, tidningar o. d., endast i syfte att vara beredd på förfrågningar, synes icke böra förekomma.

Begäres särskilt bistånd av statens organ för att införskaffa en viss upp-

lysning i kommersiellt avseende, bör en dylik begäran bedömas som andra framställningar. Huruvida den bör kunna bifallas, blir således beroende i första hand på frågan, om något statsintresse därigenom skulle trädas för nära, och om staten därigenom skulle ådragas några kostnader samt dessutom på hänsyn till tjänstemännens sysselsättning i övrigt.»

I de yttranden, vilka, såsom jag ovan framhållit, med anledning av be- Avgivna ytt-  
sparingskommitténs betänkande infordrats från vissa näringsorganisationer, randen  
framträder i åtskilliga avseenden skiljaktiga meningar rörande såväl värdet och omfattningen av den statliga kommersiella informationsverksamheten som rörande de organ inom statsförvaltningen, vilka lämpligen böra hand-  
hava densamma. Sedan kommerskollegium föreslagit indragning av kommers-  
kollegii upplysningssektion, har frågan i senare avseendet gällt, huruvida  
inom utrikesdepartementet den kommersiella informationen bör såsom hittills  
anförtros åt en särskild handelsavdelning eller om densamma bör förläggas till  
politiska och handelspolitiska avdelningen antingen på sådant sätt, att å denna  
avdelning för ändamålet inrättas en särskild byrå eller sålunda, att hand-  
läggningen av dessa ärenden i enlighet med besparingskommitténs förslag  
uppdrages åt en å avdelningen anställd tjänsteman.

Jag skall här till en början lämna en redogörelse för de näringsorganisa-  
tioners yttranden, som närmast åsyfta ett bibehållande av den speciella  
handelsavdelningen, för att sedermera övergå till en redogörelse för de ytt-  
randen, i vilka avdelningens indragande tillstyrkes. I detta sammanhang vill  
jag emellertid framhålla, dels att några näringsorganisationer endast med stor  
tvekan och under betydelsefulla reservationer uttalat sig i ena eller andra  
riktningen, dels att andra organisationer underlåtit att intaga bestämd ställ-  
ning till frågan i de särskilda punkterna. Bland dessa sistnämnda märkas  
Svenska cellulosaaföreningen, Svenska trämasseföreningen och Svenska tek-  
nologföreningen ävensom Göteborgs handelskammare och Handelskammaren  
för Örebro och Västmanlands län, vilka framhållit att det för dem vore svårt  
att avgöra, huruvida det efter de inskränkningar i informationsverksamheten,  
som syntes böra vidtagas, vore behöfligt att bibehålla en speciell handels-  
avdelning i utrikesdepartementet.

Sveriges redareförening framhåller, att utrikesförvaltningens nyorganisation  
i sina stora huvuddrag icke överstiger vad som måste anses erforderligt och  
ändamålsenligt för ett nöjaktigt bevakande och befrämjande av näringslivets  
intressen. Särskilt för sjöfartens vidkommande hade, bland annat, den numera  
i alla länder stegrade tendensen till det allmännas ingripande på olika när-  
ringsområden föranlett, att situationer ofta uppstode, som medförde behov av  
direkt diplomatiskt bistånd från de svenska utomlandsrepresentanterna.  
Merendels vore behovet av dylika »handelspolitiska handtag» av synnerligen  
brådskande natur, och ej sällan gällde det härvid betydelsefulla avgöranden.  
Vikten av att inom utrikesdepartementet tillgång funnes till en instans, som  
vore speciellt avsedd för och särskilt skickad för tillgodoseende av nyss-  
nämnda behov och som sålunda utgjorde en snabb, smidig och auktoritativ  
förbindelseled mellan utrikesförvaltningen och näringslivet samt vice versa,

Sveriges  
redare-  
förening.

hade av besparingskommittén föga beaktats. Intresset för sjöfarten av upplysningar om utländska förhållanden koncentrerade sig väsentligen i första hand på erhållande av sådana uppgifter, vilka kunde möjliggöra för sjöfartens utövare att undvika de obehag, kostnader och olägenheter i olika avseenden, vilka eljest sannolikt skulle bli följderna av bristande kännedom om förhållandena. Det vore av synnerlig vikt att upplysningar av antytt slag lämnades med tillräcklig snabbhet och utan omgång, och det naturliga syntes därför vara, att besörjandet av ifrågakvarande information fortfarande förlades till utrikesdepartementet, där den borde utföras av den speciella handelsavdelningen i anslutning till denna avdelnings övriga uppgifter. Ett nöjaktigt betjärande av näringslivet skulle icke kunna bli följderna, om besparingskommitténs förslag realiserades, då detta avsåg att å den politiska och handelspolitiska avdelningen förlägga behandlingen även av hithörande uppgifter. Arbetsområdet bleve i så fall för den ansvarige chefen alltför stort. Följden av en sådan anordning skulle därför med säkerhet bli, att de kommersiella synpunkterna försattes i efterhand. Redareföreningen avstyrker för sin del bestämt besparingskommitténs förslag, i vad det äsyftar indragning av speciella handelsavdelningen inom utrikesdepartementet.

Sveriges allmänna sjöfartsförening.

Sveriges allmänna sjöfartsförening uttalar efter en motivering, som i det väsentliga överensstämmer med den av Sveriges redareförening anförda, att den anser sig ha fullgiltig anledning att avstyrka besparingskommitténs förslag, vad den speciella handelsavdelningen angår.

Stockholms handelskammare m. fl.

Stockholms handelskammare förklarar, att den icke kan ansluta sig till den tankegång, som låge bakom besparingskommitténs uttalanden, att utrikesdepartementet ej borde hålla särskilda tjänstemän för besvarande av kommersiella förfrågningar. Då den ekonomiska situationen nödvändiggjorde en begränsning av statens kommersiella informationsverksamhet, borde det, som rörde det egna landets inre ekonomiska förhållanden i första hand avkopplas och verksamheten koncentreras kring det, som gällde utländska förbindelser. På grund därav borde under nuvarande förhållanden den organiserade upplysningsverksamheten helt och hållet förläggas till utrikesdepartementet. På likartat sätt hade man löst ifrågakvarande spörsmål i Danmark och Norge. Handelskammaren understryker vikten av att chefen för den avdelning i departementet, som speciellt skall ägna sig åt handelsärendena, får en sådan ställning, att platsen förbliver tillräckligt lockande för en för uppdraget högkvalificerad arbetskraft.

Handelskammaren betonar slutligen, att den i likhet med besparingskommittén sökt utröna näringsidkarnas uppfattning rörande speciella handelsavdelningens verksamhet, varvid handelskammaren gjort iakttagelser, som vore alldeles motsatta kommitténs, i det att det stora flertalet av de tillfrågade ansett avdelningen vara av verklig betydelse för näringslivet. Om de stora industriföretagen, som hade egna uteliggare i främmande länder, kunde avvara avdelningens tjänster, så utnyttjades de i stället av mindre eller medelstora företag vid deras strävan efter nya förbindelser.

I samma riktning som Stockholms handelskammare uttala sig handels-

kammaren i Gävle, Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare, Västergötlands och Norra Hallands handelskammare, Handelskammaren i Karlstad och Gotlands handelskammare.

Svenska pappersbruksföreningen förklarar, att under den tid, speciella handelsavdelningen varit i funktion, föreningen haft livliga förbindelser med densamma, därvid avdelningen såvitt föreningen kunnat finna väl fyllt sin uppgift som sammanhållande kraft vid tillgodoseendet av utrikesrepresentationens kommersiella upplysningar. Svenska pappersbruksföreningen uttalar som sin uppfattning, att utrikesdepartementets speciella handelsavdelning borde bibehållas i huvudsak'igen samma omfattning som hittills.

Efter att hava betonat att för tids vinnande vid distributionen av de kommersiella upplysningarna centralorganet borde förläggas inom utrikesdepartementet, framhåller Järnkontoret, att det måste anses oundgängligen nödvändigt att uppgifternas insamlande och behandling sker under en enhetlig och målmedveten ledning. Det vore enligt Järnkontorets mening önskvärt, att denna ledning utövades av en person med grundlig utbildning och i sådan tjänsteställning, att av honom lämnade direktiv ägde tillräcklig auktoritet, samt att på den post, det här gällde, ej alltför täta ombyten ägde rum, varigenom kontinuiteten i arbetet skulle äventyras. Huruvida dessa önskemål kunde lämpligen tillgodoses även med en indragning av den speciella handelsavdelningen vore en inre organisationsfråga i utrikesdepartementet, vilken undandrog sig Järnkontorets närmare bedömande. Den av besparingskommittén föreslagna anordningen vore dock enligt Järnkontorets åsikt icke tillfredsställande.

Järnverksföreningen förklarar, att sedan kommerskollegium, för vilket uppgiften att förmedla den kommersiella informationen varit naturligtast, själv föreslagit indragning av den avdelning, som haft den kommersiella informationen till sitt närmaste ändamål, annan utväg ej funnes än att sakens handhavande även lämnades till utrikesdepartementets speciella handelsavdelning, vars bibehållande föreningen ansågo sig om än med tvekan böra förorda.

Då utrikesrepresentationens uppgifter i de flesta fall mer och mer bleve av ekonomisk art, och då det därför behövdes ett särskilt organ för dessa frågor inom utrikesdepartementet, förordar Exportföreningen bibehållandet av ett dylikt organ, varigenom man i sin mån undveke risken av att utrikesrepresentanternas intresse för de ekonomiska problemen skulle minskas. Exportföreningen anser det jämväl vara av stor betydelse, att utrikesdepartementet ägde ett organ, som på ett praktiskt och snabbt sätt till utomlandsrepresentanterna kunde framföra de direktiv rörande undersökningar och ingripanden, av vilka näringslivet även efter den ifrågasatta förenklingen av statens kommersiella informationsväsende måste vara i behov. Om på grund av organisatoriska åtgärder inom departementet önskade besparingar kunde vinnas med tillgodoseende av de utav Exportföreningen anförda kraven, hade föreningen intet att däremot erinra. Föreningen betonar, att den under den tid, speciella handelsavdelningen existerat för sin del stått i livligt samarbete med densamma och haft god nytta av dess verksamhet.

Svenska pappersbruksföreningen.

Järnverksföreningen.

Sveriges allmänna exportförening.

- Sveriges allmänna lantbrukssällskap. Sveriges allmänna lantbrukssällskap slutligen håller i likhet med besparingskommittén före, att statens kommersiella information under nuvarande finansiella situation borde begränsas till att omfatta allenast sådana uppgifter, som för statsmyndigheterna kunde vara av intresse. Lantbrukssällskapet tillstyrker därför föreslagen inskränkning uti statens kommersiella information.
- Sveriges industriförbund. Sveriges industriförbund framhåller, att förutsättningarna för en fristående kommersiell avdelning inom utrikesdepartementet syntes bliva avsevärt reducerade, om den s. k. speciella handelsinformationen väsentligen uteslötes från den statliga upplysningsverksamheten. Även rent organisatoriska skäl talade mot den hittillsvarande anordningen, då det varken ur principiell eller praktisk synpunkt syntes lämpligt, att i tider, då de ekonomiska intressena utövade och måste utöva ett allt kraftigare inflytande på den ekonomiska politiken, en organisation upprätthölles inom utrikesdepartementet så beskaffad, att de kommersiella frågorna i stor utsträckning helt avskildes från den politiska och handelspolitiska avdelningens verksamhetsområde. Industriförbundet biträder därför förslaget om indragning av utrikesdepartementets speciella handelsavdelning.
- Sveriges maskinindustrieförening. Sveriges maskinindustrieförening uttalar, att om det också måste synas föreningen som om i vissa fall möjligheten till medverkan från statsmyndigheternas sida för erhållande av visst informationsmaterial fortfarande borde stå öppen, några så omfattande institutioner som speciella handelsavdelningen inom utrikesdepartementet eller upplysningssektionen inom kommerskollegium icke erfordrades. Skulle besparingskommitténs förslag icke komma att vinna beaktande, ville föreningen framhålla nödvändigheten av, att den statliga kommersiella informationsverksamheten snarast möjligt bleve mera centraliserad än den för närvarande vore, så att den nuvarande dualismen mellan speciella handelsavdelningen och upplysningssektionen bragtes till ett slut.
- Sveriges elektroindustrieförening. Sveriges elektroindustrieförening ansluter sig till besparingskommitténs förslag om indragning av speciella handelsavdelningen, enär det kommersiella informationsmaterialets praktiska nytta icke vore så stor, att det under nuvarande förhållanden, som nödvändiggjorde en begränsning av statens utgifter, kunde anses motivera bibehållandet av avdelningen i dess nuvarande omfattning.
- Svenska trävaruexportföreningen m. fl. Svenska trävaruexportföreningen, Sveriges köpmannaförbund, Svenska handelsagenters förening, Skånes handelskammare, Östergötlands och Södermanlands handelskammare samt Smålands och Blekinge handelskammare ansluta sig om än av olika grunder och i vissa fall med tvekan till besparingskommitténs förslag.
- Svenska bankföreningen. Svenska bankföreningen biträder obetingat den uppfattningen, att den kommersiella informationsverksamheten icke motsvarade de kostnader, som verksamhetens upprätthållande medförde. Det lede intet tvivel, att näringslivets målsmän genom sina egna förbindelser inom och utom landet hade möjlighet att inhämta både snabbare och tillförlitligare upplysningar än genom anlitan av statliga organ. Den kritik, som besparingskommittén på



grund av sin undersökning riktat mot den s. k. speciella handelsinformationen, syntes vara fullt träffande, och styrelsen vore därför av den mening, att denna del av den kommersiella informationen utan skada för näringslivet kunde avskaffas. Vad anginge den del av den kommersiella informationen, som bestode i att genom redan av annan anledning befintliga organ i utlandet inhämta upplysning om statliga eller eljest officiella åtgärder på näringslivets område, syntes ingen erinran att göra mot att den bibehölles. Mot vad besparingskommittén föreslagit angående sättet för distribuerande av dylika upplysningar genom en särskild tjänsteman å utrikesdepartementets politiska och handelspolitiska avdelning hade bankföreningen icke någon erinran.

I sitt den 5 februari innevarande år med stöd av näringsorganisationernas ovan återgivna yttranden framlagda utlåtande har kommerskollegium i anslutning till sitt den 3 december 1923 avgivna betänkande i informationsfrågan till behandling upptagit spørsmålet om verksamhetens organisation inom utrikesdepartementet.

Kommers-  
kollegium.

Kommerskollegium påpekar därvid, att den begränsning av informationen, som kommerskollegium i sitt tidigare utlåtande förordat och som väsentligen överensstämde med den ståndpunkt, som besparingskommittén intagit, såsom regel icke mött någon invändning från näringsorganisationernas sida. Kommerskollegium funne därför, att förslaget om borttagandet av informationen rörande de speciella affärsförhållandena borde bilda grunden för frågans definitiva reglering. Samtidigt framhålles emellertid uttryckligen, att kollegium funne det vara en självfallen sak, att den föreslagna begränsningen av informationen icke syftade att i någon mån rubba eller kringskära rätten för näringsutövarna att från utrikesdepartementet fortfarande erhålla allt det bistånd i och för införskaffande av upplysningar om visst kommersiellt förhållande utomlands, som kunde anses förenligt med utrikesorganens ställning och faktiska möjligheter.

Kommerskollegium betonar därefter, att kärnpunkten i en del av näringsorganisationernas yttranden emellertid icke avsåge den kommersiella informationen, utan fastmer innebure ett understrykande av angelägenheten därav, att i utrikesdepartementet och i representationen utomlands för huvudsakligast andra syften äga ett stöd för landets affärsliv.

Efter en översikt av frågans föregående behandling framhåller kommerskollegium, att med handelsavdelningens inrättande icke åsyftats att tillgodose näringsorganisationernas behov av diplomatisk hjälp. Uppgifter av sådan natur vore i huvudsak avsedda att utföras av politiska och handelspolitiska avdelningen, men vissa uttalanden från näringsorganisationernas sida syntes giva vid handen, att en förskjutning i praxis hade ägt rum därhän, att till speciella handelsavdelningen överförts ärenden, som närmast tillhörde politiska och handelspolitiska avdelningen.

Det vore enligt kommerskollegii mening ett synnerligen angeläget önskemål, att utrikesdepartementet ägde ett organ för tillvaratagande av nyssnämnda och andra intressen. Av näringsorganisationernas yttranden framginge tyd-

ligt, att därest detta organ skulle kunna göra avsedd nytta, det ej vore tillräckligt eller ens ett huvudsyfte, att dess uppgift bestode i kommersiell upplysningsverksamhet, utan borde detsamma handlägga affärslivets relationer till utrikesförvaltningen överhuvud.

Väsentligen två alternativ erbjöde sig för detta mera omfattande problems lösning, nämligen *antingen* inrättandet av en handelsbyrå under den politiska och handelspolitiska avdelningen med uppgift ej blott att handlägga informationsfrågor utan också frågor i allmänhet berörande utrikesförvaltningens stödjande verksamhet i förhållande till näringslivet *eller* bibehållandet av en handelsavdelning, till vilken de näringspolitiska frågorna i sin helhet skulle överföras.

Kommerskollegium erinrar om att från de flesta håll, vilka tidigare haft att taga ställning till frågan — ehuru under i viss mån annan förutsättning beträffande byråns arbetsuppgifter — det först angivna alternativet åtminstone principiellt tillerkänts företräde. Det mest vägande motivet till förmån för en sådan lösning hade varit att handläggningen av alla på utrikesdepartementet ankommande näringsfrågor ansetts böra, med hänsyn till de politiska förbindelsernas ökade samband med de ekonomiska frågorna, ställas i närmare kontakt med de politiska frågornas behandling inom utrikesdepartementet. Det hade berott på särskilda förhållanden, att denna lösning icke omedelbart genomförts, och den på senaste tiden ifrågasatta begränsningen av den statliga upplysningsverksamheten borde undanröja ytterligare eventuella hinder för en lösning av frågan enligt detta alternativ.

Kommerskollegium berör därefter möjligheten att vid sidan av och i jämbredd med en politisk avdelning inrätta en särskild handelsavdelning, vilken skulle handlägga de kommersiella och kommersiellt politiska frågorna över huvud taget, däribland handelstraktatfrågorna, och inom vilken även borde koncentreras ledningen av det för näringslivet betydelsefulla konsulatväsendet. Då emellertid en sådan lösning bl. a. skulle innebära ett nedbrytande av den nyligen genomförda organisationen av utrikesdepartementet — något som för närvarande icke utan tvingande nödvändighet borde ifrågasättas — finner kollegium denna utväg endast i andra hand böra ifrågakomma och förordas i första rummet inrättandet av en särskild handelsbyrå, sorterande under den politiska och handelspolitiska avdelningen.

Departementschefen.

Av den utredning, för vilken jag ovan redogjort, framgår oförtydligt, att åsikterna alltjämt äro delade såväl rörande frågan om den omfattning, som den statliga kommersiella informationen bör äga, som beträffande spörsmålet om de lämpliga formerna för verksamhetens organisation. I vissa avseenden synas emellertid meningarna vara tämligen samstämmiga, nämligen dels därutinnan, att ledningen av utomlandsorganens arbete på den kommersiella organisationens fält i enhetlighetens och effektivitetens intresse fortfarande liksom hittills bör vara förlagd till utrikesdepartementet, under vilket dessa organ sortera, dels även i så måtto, att ett område av den statliga informationsverksamheten, nämligen det, som enligt vad ovan fram-

hållits avser speciella affärsförhållanden, lämpligen bör kunna väsentligt begränsas.

Kommittén synes mena, att informationsverksamheten även i vad den rör mera allmänna förhållanden bör i huvudsak kunna begränsas till insamlande av sådant material, som bör finnas tillgängligt för statens egna syften. Men då kommittén liksom kommerskollegium samtidigt betonat, att vederbörande myndigheter ej heller för framtiden skola äga undandraga sig att, i den mån det utan svårigheter kan ske på grundvalen av tillgängligt material, besvara frågor i ämnen, där myndigheterna kunna anses sitta inne med särskild sakkunskap, samt på begäran införskaffa uppgifter utifrån, finnes anledning till antagande, att i praktiken den avsedda begränsningen av informationsverksamheten kommer att visa sig mycket svår att genomföra, likasom man också med skäl kan sätta i fråga önskvärdheten av en begränsning, som i större omfattning avskure näringsidkare från att i kommersiella frågor av mera allmänt intresse söka upplysning hos statsorganen. De uttalanden, kommittén åberopat rörande näringsidkares låga uppskattning av den nuvarande informationsverksamheten, motsägas också ej blott av flera auktoritativa utlåtanden, som sedermera avgivits över kommitténs förslag, utan även av det förhållandet, att den speciella handelsavdelningen och konsulaten i så betydande omfattning som nu är fallet tagas i anspråk för upplysningars erhållande.

För min del instämmer jag visserligen med dem, som anse en viss begränsning av den *speciella* informationen kunna komma i fråga; men jag anser mig ej kunna förorda en organisatorisk reform, som skulle i väsentlig grad minska möjligheten att tillhandagå näringsidkare med upplysningar av *mera allmän* art.

Vad beträffar den speciella handelsavdelningens arbetsbörda, torde denna i viss mån kunna belysas av det förhållandet att de under år 1923 till avdelningen ingående expeditionernas antal uppgått till sammanlagt 7,194 och att de utgående expeditionernas utgjorde inalles 9,343.

Nämnas bör i detta sammanhang, att enligt en inom departementet uppgjord statistik av de å avdelningen handlagda informationsärendena endast en mindre del angår speciell information, medan den vida övervägande delen faller på de grupper av information, som enligt kommerskollegii förslag alltjämt skulle kvarstå.

Såsom framhållits, särskilt av kommerskollegium, är det arbete, som handelsavdelningen har att utföra, icke begränsat till den befattning, som avdelningen har med de rena informationsfrågorna. Vid sidan av dessa förekommer en mångfald av andra ärenden. Den viktigaste av hithörande grupper utgöres av hänvändelser från svenska affärsmän och affärsidkare om bistånd vid ordnandet av mellanhavanden med utländska myndigheter och om ingripande för ordnande av uppkomna komplikationer av kommersiell art såsom för utverkande av export- och importlicenser i utlandet, klagomål över oriktig tullbehandling m. m. Även om det må erkännas, att denna grupp av ärenden under år 1923 haft en särskilt stor betydelse, framför allt i följd av Ruhr-ockupationen, är det dock tydligt, att dylika ärenden städse skola komma att i rätt stor utsträckning taga departementets krafter i anspråk.

Med hänsyn till att, efter vad jag redan framhållit, den arbetsbörda, som informationsärendenas handläggning förorsakar, i väsentliga delar alltjämt skulle komma att kvarstå, även sedan de nu föreslagna inskränkningarna i informationens omfattning blivit genomförda, anser jag icke möjligt att biträda besparingskommitténs förslag, att den kommersiella informationen skulle uppdragas allenast åt en underordnad tjänsteman på den politiska och handelspolitiska avdelningen.

De alternativ, som under sådana förhållanden erbjuda sig äro å ena sidan bibehållandet av den fristående speciella handelsavdelningen och å andra sidan förläggandet av en speciell handelsbyrå till den politiska och handelspolitiska avdelningen.

Åtskilliga skäl kunna anföras till stöd för det förra alternativet..

Sälunda kommer överförandet av de ärenden, som hittills handlagts på speciella handelsavdelningen, till den politiska avdelningen givetvis att öka chefens för denna avdelning redan nu dryga arbetsbörda, enär, huru än arbetet på avdelningen må organiseras, denne ändock i sista hand måste bära ansvaret för frågornas behöriga skötsel och säkerligen icke kan undandraga sig att i stor omfattning mottaga personliga hänvändelser. Den faran kan icke anses utesluten, att på grund därav en icke önskvärd tidsutdräkt vid ärendenas behandling i vissa fall kommer att äga rum.

Även måste ihågkommas att — såsom också flera näringsorganisationer påpekat — det torde visa sig vanskligare att på en byråchefsplats anskaffa och längre tid bibehålla en verkligt kompetent innehavare med god kontakt med näringslivet än som fallet vore med en plats såsom avdelningschef. Det är därför fara värt, att kontinuiteten på byråchefsposten lätteligen kommer att brytas. Jag kan icke heller förbise att, om handelsavdelningen borttages, man praktiskt taget kommer att avskäras från den nu förefintliga möjligheten att i fall, då så anses lämpligt, tillföra utrikesdepartementet direkt från det praktiska livet hämtad sakkunskap.

Till stöd för den fristående handelsavdelningens utbytande mot en byrå å den politiska och handelspolitiska avdelningen kan till en början åberopas det nära samband, som ofta äger rum mellan utrikespolitiska och kommersiella frågor. Ur denna synpunkt är det önskvärt, att dessa båda ämnesgrupper icke hållas alltför starkt åtskilda utan föras tillsammans under gemensam ledning. Det kan icke förnekas, att med nuvarande organisation gränsen mellan arbetsuppgifterna för den speciella handelsavdelningen och för den politiska avdelningen ofta nog äro svåra att uppdraga, och att åtskilliga av de ärenden, som kommit under förstnämnda avdelnings behandling, varit starkt politiskt färgade. Utan att överskatta härav uppkommande olägenheter, vilka i själva verket under hittills rådande gott samarbete mellan avdelningarna föga gjort sig gällande, torde man kunna påstå, att det ur principiell och i framtiden måhända även ur praktisk synpunkt är önskvärt, att samtliga kommersiella ärenden handläggas å den politiska avdelningen.

Till stöd för en dylik anordning kan vidare åberopas den synpunkt, som under nuvarande förhållanden måste vid organisatoriska frågor bedömande komma

i förgrunden, nämligen besparingssynpunkten. I första hand torde visserligen den besparing, som kan vinnas genom den speciella handelsavdelningens utbytande mot en byrå å den politiska avdelningen, ej vara synnerligen betydande. För min del kan jag i varje fall ej från de utgångspunkter, jag i det föregående intagit, förorda annan direkt besparing än den, som ligger i att en avdelningschefsbeftattning ersättes med en byråchefsbeftattning och en kvinnlig kanslistbeftattning indrages. Men den speciella handelsavdelningens bibehållande under sakkunnig och energisk ledning skulle antagligen, särskilt i följd av ökat anlitage från näringslivets sida, leda till ett utvecklande av avdelningens verksamhet, som inom en ej alltför avlägsen framtid komme att medföra ett utökande av avdelningens personal, något, som mindre väl skulle stå i överensstämmelse med de sparsamhetsprinciper, som nu måste kraftigt hävdas.

Vid avvägande av de skäl, som sålunda synts mig kunna anföras för och emot den speciella handelsavdelningen har jag för min del, om ock med någon tvekan, beslutit mig för att tillstyrka avdelningens avskaffande.

Jag föreslår alltså att denna avdelning indrages och att i stället å den politiska och handelspolitiska avdelningen inrättas en speciell handelsbyrå innefattande tre beftattningar å ordinarie stat, en i lönegraden B: 20, en i B: 16 och en i B: 13.

Vad därefter beträffar politiska och handelspolitiska avdelningen — med undantag av den speciella handelsbyrå — innebär besparingskommitténs förslag, att två beftattningar i lönegraden B: 16 indragas, av vilka den ena föreslagits bli uppförd på övergångsstat. Såsom skäl för dessa indragningar anför kommittén dels att den ene av ifrågavarande tjänstemän, vilken vore sysselsatt med frågor angående Nationernas Förbund, syntes kunna undvaras och att i stället en av de för den yttre tjänsten avsedda s. k. ambulatoriska legationssekreterarna syntes tillsvidare kunna avdelas för dylika speciella frågor och dels att en av de nu å avdelningen tjänstgörande förste legationssekreterarne presterade ett arbete, som till sin art icke kunde fullt motsvara det, som plägade tillkomma en förste legationssekreterare, enär han väl ägde framstående språkkunskaper, men saknade diplomatisk och konsulär utbildning.

Varje reduktion av arbetskrafterna å den politiska och handelspolitiska avdelningen, på vars verksamhet — såsom även besparingskommittén framhåller — i så hög grad en effektiv beredning av de utrikes ärendena beror, måste väcka betänkligheter. Den nuvarande anordningen att en av sekreterarna huvudsakligen upptages av frågor rörande Nationernas Förbund och en annan väsentligen med översättningsarbeten har också endast träffats i följd av omständigheternas makt. För arbetet å de tre politiska byråerna i övrigt har funnits att tillgå endast en sekreterare (B: 16), ävensom attachéer, medan pressbyrån förfogat över två sekreterare (B: 16 och B: 13), vilket i betraktande av göromålens beskaffenhet måste betecknas såsom ett minimum av arbetskraft för denna byrå. Att ytterligare beskära organisationen av de politiska byråerna

*Politiska och handelspolitiska avdelningen i övrigt.*

Besparingskommittén.

Departementschefen.

genom att enligt kommitténs förslag indraga två sekreterartjänster i B: 16 och i stället för den ena provisoriskt detachera en sekreterare från den yttre representationen till avdelningen för att biträda med handläggningen av ärenden beträffande Nationernas Förbund skulle medföra att osäkerhetstillstånd, som bleve så mycket betänkligare som föreliggande och påräkneliga arbetsbehov av allt att döma måste medföra att den detacherade sekreteraren tidvis användes i den yttre förvaltningen.

Såsom vid tiden för den nuvarande organisationens tillkomst blev framhållet både av omorganisationskommittén och av ministern för utrikes ärendena har man att räkna med att i mån förhållandena i östra Europa stabiliseras, de ärenden, som beröra därvarande länder, komma att växa i omfattning och betydelse därhän, att en förstärkning av avdelningens arbetskrafter kan visa sig nödvändig. Desto mindre lämpligt måste det vara, att just vid den tidpunkt, då vi stå på tröskeln till en sådan utveckling, träffa anstalter, varigenom till den för de tre politiska byråerna gemensamme sekreteraren skulle överföras även en avsevärd del av den mycket omfattande gruppen ärenden angående Nationernas Förbund. Under sådana omständigheter finner jag mig icke kunna tillstyrka vidtagandet av annan förändring å de politiska byråernas sekreterarebesättning än att den befattning i B: 16, vars innehavare särskilt omhänderhaft översättningsarbeten, uppföres å övergångsstat. Jag vill dock betona att en dylik, ur sparsamhetssynpunkt vidtagen åtgärd kommer att medföra åtskilliga svårigheter samt nödvändiggöra att medel för ett translatorsarvode i sinom tid uppföres å anslagsposten avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. Med hänsyn till svårigheten att nu avgöra, huru stort belopp, som för ändamålet kan bliva behöfligt, torde frågan därom först böra underställas riksdagen sedan den å övergångsstat avsedda befattningen upphört. Intill dess torde i förekommande fall kostnaderna kunna bestridas från anslaget till extra utgifter.

#### Rättsavdelningen.

*Rättsavdelningen och juridiska byrån.*

I avseende å rättsavdelningen, vars personal för närvarande, under chefskap av en tjänsteman i A 2, utgöres av två tjänstemän i B: 20, av vilka den ena är chef för juridiska byrån och den andra tjänstgör såsom chef för byrån för arvs- och ersättningsärenden (arvsbyrån), samt vidare av en tjänsteman i B: 16 å den förra och två tjänstemän i B: 13 på den senare byrån, föreslår kommittén en sammanslagning av de båda byråerna, så att byråchefsbefattningen å arvsbyrån indrages.

*Besparingskommittén.*

Kommittén anför i fråga om avdelningens verksamhet och därmed sammanhängande ekonomiska spørsmål huvudsakligen följande.

»Av de till rättsavdelningen hörande ärenden utgöra de å arvs- och ersättningsbyrån handlagda avgjort flertalet. Inkommande skrivelser och telegram under första halvåret 1923 utgjorde till juridiska byrån 3,147 och till arvs- och ersättningsbyrån 7,887, medan utgående skrivelser och telegram under samma tid utgjorde från juridiska byrån 3,364 samt från arvs- och ersättningsbyrån 8,302 (därav 2,615 ersättningsärenden). Om man bortser från

ärendena å arvs- och ersättningsbyrån, behandlas å rättsavdelningen företrädesvis frågor angående internationell privaträtt, men därjämte torde förekomma folkrättsfrågor av mindre omfattning — viktigare folkrättsfrågor behandlas av den särskilda sakkunnige för sådana frågor. En betydande del av avdelningens verksamhet är rent konsulterande. Rättsavdelningens speciella sakkunskap på områden, där sådan eljest ej sällan brister, även bland den juridiskt bildade allmänheten, medför, att avdelningen ofta anlitas för besvarande av frågor ej minst från advokater och övriga privatjurister. Stundom verkställas för frågor besvarande särskild utredning. Atskilliga förekommande ärenden, särskilt i internationell privaträtt, torde vara av ganska invecklad natur eller åtminstone bero på källor, vilka ej här i landet äro lätt tillgängliga. De å arvs- och ersättningsbyrån förekommande målen äro i allmänhet av enklare beskaffenhet. I det stora hela fordra de i själva verket en rent expeditionell behandling, vilken i stor utsträckning utföres med kvinnlig arbetskraft. Beträffande arvsärenden har byråns verksamhet i hög grad utvecklats. Byrån lär ställa sig till förfogande för införskaffande från utlandet av kvarlätenskap efter envar i utlandet avliden, oberoende av arvingarnas ekonomiska ställning. I allmänhet gäller det arv från Amerika. Vederbörande konsulter i utlandet, vilka därstädes förmedla arvsärenden, uppbera viss, genom kungl. förordningen den 28 maj 1920 fastställd ersättning för besväret med ärendena; de oavlönade konsulerna behålla själva denna ersättning såsom sportler, vad som inflyter å avlönade konsulat tillfaller däremot statsverket. Någon särskild ersättning för departementets verksamhet uttages icke. Vad ersättningsmålen beträffar, utgöras de till största delen av frågor om gottgörelse för understöd åt sjömän eller andra nödställda svenska undersåtar utomlands. Ärendena handläggas i huvudsak av en byråsekreterare. På byråchefen ankommer emellertid att på eget ansvar jämlikt gällande föreskrifter verkställa utanordningar å det under tredje huvudtiteln upptagna förslagsanslag å 100,000 kronor till gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska undersåtar. Beträffande rättsavdelningens sålunda angivna verksamhetsområde kan det uppenbarligen ifrågasättas, om ej de stora grupper av ärenden, som icke äro av publik natur utan innebära en av staten lämnad rättshjälp, borde bortfalla från avdelningens åligganden. En sådan inskränkning vore säkerligen väl överensstämmande med en sträng begränsning av statens verksamhet till de egentliga statsuppgifterna. Emellertid torde erfarenheten hava visat, att rättshjälpen åt de enskilda medfört stort gagn. Icke minst gäller detta med avseende å utrikesdepartementets handhavande av svensk-amerikanska arvsangelägenheter, varigenom betydande belopp tillförts landet för en jämförelsevis ringa kostnad, under det att ett anlitage av svenska och genom dem utländska advokater helt visst skulle starkt reducerat arvtagarnas behållning. Säkerligen har det också i många fall varit nyttigt, att rättsavdelningens sakkunskap funnits att tillgå i personrättsliga och andra frågor, där privaträttens upplösning, förändring eller nybildning gjort det svårt att eljest — åtminstone för rimlig kostnad — erhålla tillförlitliga upplysningar. Kommittén har därför ej velat förorda någon sådan inskränkning, som nyss antytts, i utrikesdepartementets rättshjälpsverksamhet. Men väl anser sig kommittén äga skäl att föreslå särskilda anordningar för täckande av en del av kostnaderna för denna verksamhet. — — — — — Det är också uppenbart, att en verksamhet, som åsyftar att gratis tillhandagå allmänheten med tjänster, för vilka den eljest skulle få betala dryg ersättning, ej kan undgå att tendera till en allt större omfattning. I den mån praktiserande jurister å avdelningen inhämta upplysningar, lära de dessutom i regel ej underlåta att i sin tur uttaga arvode av de rättssökande. Under sådana omständigheter lär det ej kunna anses så-

som annat än skäligt, om någon anordning träffas i syfte att en måttlig ersättning betalas för rättsavdelningens tjänster, givetvis i den mån ej ett särskilt samhällsintresse och hänsyn till mindre bemedlade kräver undantag. Utan större svårighet lär en sådan anordning kunna träffas i fråga om arvsmålen. Genom en lämpligt avvägd skala, med lägre procenttal för små och frihet från avgift för de minsta arvsbeloppen, synes en viss anpassning kunna ske efter de rättssökandes ekonomiska förhållanden. Under förutsättning att under ett år 1,500,000 kronor inkomma i arvsmedel och att en medelersättning av 3 procent uttages, skulle sammanlagt erhållas ett belopp av 45,000 kronor, varigenom en stor del av kostnaden för arvsmålen behandling skulle ersättas, medan allt fortfarande kostnaden för allmänheten måste betecknas som synnerligen ringa. I fråga om andra spørsmål än arvsfrågor torde ersättningsfrågan i allmänhet icke vara lika lätt ordnad. Det synes emellertid ej uteslutet, att i större utsträckning än vad som hittills torde hava skett upplysningar eller utredningar kunna meddelas i form av bevis eller dylikt, för vilka vederbörande finge betala skälig avgift, som rimligen borde sättas högre, i den mån verkligt utredningsarbete förekommit. Kommittén anser för sin del, att det kan överlatas åt avdelningschefen att inom viss taxa med t. ex. ett minimum av 10 och ett maximum av 50 kronor bestämma sådan avgift. Samma skäl, som i detta fall tala för att den enskilde hjälpsökande får betala för det av statens tjänstemän utförda arbetet, synas också otvivelaktigt motivera, att den, som begär ett muntligt råd å rättsavdelningen i någon angelägenhet, skulle hava att därför erlägga avgift. Da emellertid dylika avgifter endast med svårighet kunna infogas i en taxa samt fullt fritt bedömande av ersättning icke plägar tillämpas i fråga om dylikt arbete av statens tjänstemän, har kommittén ej ansett sig böra framställa något förslag om uttagande av avgift i sistnämnda fall.»

Departementschefen.

Såsom av ovanstående framgår, har kommittén fäst särskilt avseende vid rättsavdelningens konsulterande verksamhet i internationellt-privaträttsliga ämnen. Denna verksamhet är emellertid endast en sida av avdelningens arbetsuppgifter och utgör, åtminstone vad antalet ärenden beträffar, en ringa del av arbetsbördan, låt vara att densamma avser en av de mest kvalificerade uppgifterna och är relativt mest tidsödande. Utöver vad kommittén själv anfört till stöd för denna verksamhets berättigande synas mig vissa ytterligare omständigheter böra framhållas. Såsom bekant bygger den svenska rätten på den s. k. nationalitetsprincipen: utländska undersåtar skola i fråga om personlig status, i familje- och arvsrättsliga förhållanden, bedömas enligt sin nationella lag. Med den ökade internationella samfärdseln har nödvändigtvis följt att de fall, i vilka svensk domstol har att tillämpa utländsk lag, blivit allt talrikare. Att på annan väg än genom utrikesdepartementet anskaffa utredningar av så auktoritativ karaktär angående innehållet och tolkningen av utländsk lag, att de godtagas av domstol, lär i de flesta fall vara omöjligt. Dylika utredningar verkställas emellertid icke endast på hänvändelse av vederbörande parter. I viss utsträckning anse sig nämligen domstolarna själva enligt praxis berättigade att ex officio begära upplysningar och utredningar angående innehållet i utländsk lag och rörande internationellt rättsliga frågor. Tidigare, då utrikesdepartementet endast i synnerligen begränsad omfattning var i stånd att i nu ifrågavarande hänseende lämna sin medverkan, mötte härvidlag för rättstillämpningen stora svå-



righeter. Det sätt, på vilket rättsavdelningen i sin 1919 och 1921 nyskapade form sökt organisera arbetet med att anskaffa och bearbeta material för utredningar i dessa ämnen, har medfört, att berörda svårigheter allt mera minskats.

Men även i andra frågor än dem, som äro föremål för domstols prövning, föreligger ofta ett legitimt behov för enskilda att erhålla upplysning om utländska rättsförhållanden, exempelvis då svenska undersåtar skola ingå äktenskap utomlands, upprätta äktenskapsförord utomlands eller med utländska undersåtar och med rättslig verkan utomlands. Även om upplysningar i liknande fall kunna anskaffas genom utländska advokater, kan detta dock icke utan utrikesdepartementets medverkan ske utan stor omgång och för betydligt högre kostnader. För många enskilda med begränsade ekonomiska tillgångar är det svårt att komma i kontakt med vederhäftiga utländska advokater. Med den nuvarande personalen har emellertid denna verksamhet endast kunnat bedrivas i begränsad omfattning och på grund av, att tjänstemännen i stor utsträckning verkställt detta arbete på övertid.

Givetvis är det principiellt riktigt, att den avgift, som uppbäres för utredningar, som genom statens försorg verkställas för enskilda personers räkning, kommer att svara mot de verkliga kostnaderna, och denna tanke synes så långt möjligt böra förverkligas. I de fall då en företagen utredning leder till utfärdande av ett bevis, kan utan svårighet detta, såsom redan nu sker, beläggas med avgift och det är utan tvivel i sin ordning att beloppet av denna avgift ej sättes allt för lågt. Framställning till innevarande års riksdag förberedes även i syfte att nu utgående avgifter måtte höjas. Det kan emellertid icke rimligen ifrågakomma, att, då något bevis icke av den sökande begäres, utfärdande av ett sådant skulle göras till villkor för upplysningars meddelande, och att med avgift belägga upplysningar, som under friare former, ofta nog muntligen, meddelas, vore mindre lämpligt. I varje fall skulle någon nöjaktig grund för dylika upplysningars taxerande näppeligen stå att utfinna. För övrigt torde det vara hävdvunnen praxis, att de upplysningar i annan form än medelst utfärdande av bevis, statens tjänstemän tillhandahålla allmänheten, meddelas kostnadsfritt.

Förutom vad i det föregående återgivits, har kommittén i anslutning till sitt förslag om borttagande av byråchefsbefattningen å arvsbyrån och om de till arvsbyrån hörande ärendenas läggande under juridiska byrån framhållit följande:

»Detta förutsätter en sådan arbetsfördelning, att byråchefen får handlägga de svårare av de mål, som nu handläggas av de båda byråcheferna, d. v. s. säkerligen en större del av den nuvarande juridiska byråns ärenden och en kvantitativt obetydlig del av arvs- och ersättningsbyråns ärenden. Likaledes torde det ej kunna fränkommas, att byråchefen får bära ansvaret för utanordningar å anslaget till gottgörelse av kostnader för sjöfolk etc., då dylika beslut icke torde böra överlämnas åt en underordnad tjänsteman. Däremot synas i övrigt lättnader böra sökas dels för avdelningschefen dels för byråchefen, på det sätt, att ansvaret för och undertecknandet av expeditioner av företrädesvis formell art eller eljest enklare beskaffenhet överlämnas åt tjänstemän av lägre kategori än för närvarande.»

Arvsbyrån.  
Besparingskommittén.

*Departementschefen.*

Beträffande de kvalifikationer, som böra fordras av chefen för byrån för arvs- och ersättningsärenden, är otvivelaktigt, att ett stort antal ärenden, som bero av hans handläggning, äga en utpräglat expeditionell natur. De förutsätta emellertid stor noggrannhet och, med hänsyn till omfattningen av byråns verksamhet, organisatorisk skicklighet samt en ej ringa praktisk erfarenhet om tjänstgöringsförhållandena utomlands. Byråchefen är juridiskt ersättningskyldig för förluster, som kunna uppkomma för enskilda på grund av oriktig fördelning av arvsandelar. Denna fördelning, som i många fall skall äga rum med tillämpning av utländsk lags föreskrifter, är synnerligen tidsödande, och betydande förluster kunna genom misstag tillskyndas vederbörande. Vid sådant förhållande synes det svårligen genomförbart att såsom besparingskommittén föreslagit ersätta byråchefen med en förste legationssekreterare. Med en dylik anordning skulle dessutom kontinuiteten i arbetet genom täta personombyten komma att rubbas. Mångfalden av uppgifter inom utrikesrepresentationen och det förhållandet, att de yngre tjänstemännen med hänsyn till sin utbildning i allmänhet icke under någon längre tid kunna förbli på samma post, medföra nämligen, att en tjänsteman i sekreteraregraden i utrikesrepresentationen som regel icke hunnit förskaffa sig samma rutin inom ett visst begränsat arbetsområde som kan förutsättas hos en tjänsteman i motsvarande grad i ett annat ämbetsverk.

Kommitténs uppslag att en stor kategori ärenden skulle undandragas avdelnings- och byråchefernas kontroll och handläggas av en lägre tjänsteman på eget ansvar, torde ej heller vara genomförbart. Det bör nämligen ihågkommas, att på grund av de olikartade förhållandena i skilda länder även de skenbart enklaste ärenden — såsom delgivning av rättshandlingar — ofta innesluta svårigheter, som den i tjänsten mindre erfarne icke iakttagert.

Vad angår förslaget att efter indragning av chefsposten för arvsbyrån en betydande del av därmed förenade åligganden skulle överföras till chefen för juridiska byrån, bleve härav en följd, att denne byråchef finge att uppsätta eller granska i medeltal över sjuttio avgående skrivelser om dagen. Utgångspunkt för denna beräkning utgöra de av kommittén själv anförda siffrorna. Det lär vara alldeles uppenbart att, även om ett stort antal ärenden äro av expeditionell natur, en dylik arbetsbörda är alldeles omöjlig att uppbära. I detta sammanhang må erinras om att denne byråchef skulle bli ansvarig för utanordningarna från anslaget till nödställda sjömän och andra svenska undersåtar. Förslaget skulle dessutom bl. a. medföra, att byråchefen endast kunde syssla med ärenden av rent löpande beskaffenhet och att avdelningschefen skulle nödgas att personligen handlägga alla frågor rörande internationellt-rättsliga ämnen o. s. v. Byråchefen skulle härigenom komma att helt förlora kontakten med dessa ämnen och sakna möjlighet att fullgöra denna verksamhet under chefens ledighet. — Måhända förtjänar det slutligen att framhållas, att det i Danmark och Finland befunnits erforderligt att i vederbörande utrikesministerier upprätta en självständig byrå med i huvudsak samma arbetsuppgifter som byrån för arvs- och ersättningsärenden.

Med hänsyn till de<sup>1</sup> av mig ovan åberopade omständigheter och under hänvisning till, att ett genomförande av det förslag, som torde komma att framläggas om höjning av de expeditionsavgifter, som upptagas i utrikesdepartementet, skulle redan i fråga om arvs- och ersättningsärenden tillföra statsverket en inkomst, som mer än väl uppvägs de med arvsbyråns lämnande i orubbat skick förenade kostnader, finner jag mig icke kunna förorda den av besparingskommittén föreslagna omorganisationen av rättsavdelningen.

#### Personal- och administrativa avdelningen.

Personal- och administrativa avdelningen är enligt den nuvarande organisationen indelad i två byråer: personal- och räkenskapsbyrån och byrån för utländska studieresor, passärenden m. m. (ceremonibyrån), vardera med en tjänsteman i legationsråds eller konsuls grad (B: 20) som chef samt därutöver å den förra byrån en förste legationssekreterare eller vicekonsul (B: 16), en kamrerare (B: 15) och en byråsekreterare (B: 13) samt å den senare byrån en byråsekreterare. Besparingskommittén föreslår, att i stället för de båda byråchefsbefattningarna inrättas två förste legationssekreterare- eller vicekonsulsbefattningar, (B: 16), och att den nuvarande tjänsten i B: 16 ersättes med en byråsekreterarebefattning vid sidan av de båda nu befintliga i sistnämnda lönegrad.

*Besparingskommittén.*

Dessa förslag synas för den förstnämnda byråns vidkommande avse en återgång till det före 1922 gällande systemet, enligt vilket avdelningens chef var chef även för nämnda byrå.

Vad angår den föreslagna indragningen av den andra byråchefsbefattningen å avdelningen, torde kommittén icke hava avsett att därmed skulle följa ett upphörande av byrån för utländska studieresor, passärenden m. m., enär kommittén talar om att å *byråns föreståndare* icke borde tilldelas högre avlöningsförmåner eller egentlig tjänsteställning än såsom förste legationssekreterare.

Att ånyo pålägga avdelningschefen chefskapet för personal- och räkenskapsbyrån är ett förslag, som jag icke finner mig kunna tillråda. Jag tillåter mig erinra om att, sedan statsmakterna år 1919 ansett sig icke böra besluta upprättandet av en särskild befattning såsom chef för nämnda byrå. frågan återupptogs vid 1921 års riksdag och avgjordes på sätt nuvarande organisation innebär. I sin skrivelse nr 3 A samma år framhöll riksdagen, att den måste ställa sig synnerligen tveksam till varje ytterligare ökning av departementets arbetskrafter, men att riksdagen, sedan den genom vederbörande utskott haft tillfälle att inhämta närmare utredning i ämnet, kommit till den uppfattningen, att de av sakkunniga och vederbörande departementschef redan i början av år 1919 uttalade betänkligheter med avseende å en sammankoppling av ifrågavarande avdelningschefs- och byråchefstjänster besannats. Efter att närmare hava berört den uppkomna ökningen av arbetsbördan å vederbörande avdelning, uttalade riksdagen vidare, att, ehuru det förefölle riksdagen, att någon minskning i arbetsbördan borde kunna påräknas när mera normala förhållanden än de dåvarande, som tvivelsutan påverkades av krigets följder, inträtt, behovet av befattningen ifråga likvisst syntes väl motiverat, varför riksdagen funne sig böra medgiva, att densamma uppfördes

*Departementschefen.*

å utrikesdepartementets ordinarie stat. I vad sålunda blivt av riksdagen uttalat anser jag mig böra i allo instämma.

Om jag alltså är förhindrad att förorda indragning av den befattning i B: 20, varmed följer chefskapet för personal- och räkenskapsbyrån, anser jag mig däremot böra instämma i besparingskommitténs förslag, att den andra å samma avdelning placerade befattningen i nyssnämnda lönegrad indrages, och att chefskapet för ceremonibyrån lägges direkt under avdelningschefen.

Emellertid, och såsom besparingskommittén med rätta anmärker, handläggas å byrån en grupp ärenden av ömtålig natur, krävande en utbildad takt och kännedom om speciella sedvänjor samt i viss mån även ett större mått av personlig auktoritet, utan vilka förutsättningar man säkerligen riskerade en del misstag, vilka kunde medföra icke endast obehag utan verkliga olägenheter i följd av att det gällde umgänget mellan staters representanter. Ifrågavarande ärenden falla under vad internationellt språkbruk sammanfattar i benämningen »le Protocole», eller ärenden rörande regerande hus och statschefer, diplomaters och konsulers privilegier, ceremoniel o. d. Dit räknas även frågor om utmärkelseecken och belöningar. För övrigt höra till byråns handläggning alla frågor om bistående av personer, som med eller utan understöd av offentliga medel företaga studieresor till utlandet, varmed ofta är förenat ett tidsödande arbete för att utverka de förmåner, varför utan resorna skulle bliva mindre givande, vidare pass- och kurirärenden, frågor om svenska föreningar i utlandet, icke-politiska konferenser och kongresser, ärenden rörande vetenskap, konst och undervisning m. m.

När det gäller att tillgodose byråns behov av arbetskraft, sedan den särskilda byråchefs-befattningen bortfallit, måste tillses, att i »protokollfrågor» erforderlig skolning och specialkännedom ställas till förfogande å byrån. I sådant hänseende synes, liksom skedde före departementets omorganisation, den vid departementet fästade introduktören för främmande sändebud eller annan lämplig person med erfarenhet i förevarande frågor kunna tagas i anspråk mot skäligt arvode. Denne tjänsteman bör utåt kunna intaga ställningen av »chef du Protocole», en anordning, varigenom även flertalet av de på förevarande område så talrika personliga hänvändelserna ej skulle behöva upptaga avdelningschefens tid. Det arvode, som bör beräknas för ifrågavarande tjänsteman, torde icke kunna sättas till mindre än 3,000 kronor, särskilt med hänsyn till att befattningshavaren bör få sig ålagd regelbunden daglig tjänstgöringsskyldighet inom departementet.

I stället för de av kommittén avsedda befattningarna, två i B: 16, en i B: 15 och tre i B: 13, komme enligt mitt förslag att å avdelningen finnas följande tjänster, nämligen en i B: 20, en i B: 16, en i B: 15 och två i B: 13. Genom mitt förslag skulle alltså, därest i betraktande toges ett arvode av 3,000 kronor åt introduktören, uppnås en besparing, som med 2,192 kronor överstege den av kommittén föreslagna, och detta utan att avdelningens byråorganisation brötes.

Givetvis skulle den nuvarande chefen för byrån för utrikes studieresor, passärenden m. m. icke försättas å indragnings-, utan å övergångsstat, så att hans tjänster kunde användas intill dess han i vanlig ordning avginge från

befattningen. Under sådana förhållanden synes det mig icke nödvändigt att redan nu föreslå för arvode åt introduktören behöflig höjning av vederbörande anslag, utan torde därmed kunna anstå tills den nya organisationen av byrån för utländska studieresor m. m. träder i kraft. Medel till bestridande av arvodet vid inträffat behov kunna, i avvaktan på att proposition i ärendet hin- ner avlåtas, bestridas av tillgängliga medel.

#### Arkivet.

Vad angår arkivet, där nu tjänstgöra ett kansliråd (B: 20) såsom chef, två *Besparings-* förste arkivarier (B: 15) och två andre arkivarier (B: 13), framhåller *kommittén.* besparingskommittén, att den ansåge, att det mera kvalificerade arbetet ej vore mera omfattande än att detsamma borde kunna utföras av tre tjänstemän i vardera 20:de, 15:de och 13:de lönegraderna. Kommittén föreslår därför indrag- ning av en förste och en andre arkivarie befattning.

I likhet med kommittén anser jag en viss reducering av arkivets högre *Departement-* kvalificerade och följaktligen högre avlönade personal vara genomförbar. *chefen* Erfarenheten har nämligen givit vid handen, att det torde vara möjligt att genom att till personal med lägre utbildning överflytta en del av det mera rutinmässiga arbete, som tidigare utförts av de högre kvalificerade tjänste- männen på arkivet, sätta de sistnämnda i tillfälle att koncentrera sitt arbete på de mera krävande uppgifter, som åligga arkivet.

Jag anser mig därför kunna tillstyrka, att en förste och en andre arkivarie- tjänst i utrikesdepartementet överförs på övergångsstat.

I riksstaten för budgetåret 1923—1924 har det ordinarie förslagsanslaget departementet upptagits med ett belopp av 448,000 kronor, vilket belopp fördelar sig å följande poster, nämligen

avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag . . . . .	kronor 415,000
vikariatersättningar, förslagsanslag . . . . .	» 5,000,
arvode till en speciellt sakkunnig i folkrätt . . . . .	» 8,000,
avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. . . . .	» 20,000.

Med hänsyn till de av mig förordade förändringar beträffande ordinarie befattningar i utrikesdepartementet, innebärande å ena sidan indragning av en tjänst i B: 20, en i B: 16, en i B: 15 och en i B: 13, men å andra sidan upprättande av en befattning i B: 20, en i B: 16 och en i B: 13, bör posten avlöningar till ordinarie tjänstemän nedsättas till kronor 405,000.

I det av besparingskommittén avgivna betänkandet framhåller kommittén, att det måste betraktas såsom i hög grad önskvärt, att ej, såsom nu vore fallet, åtskillig icke-ordinarie personal för skrivhjälp inom departementet avlö- nades av förslagsanslaget till skrivmaterialier, expenser, renskrivning, ved, ljus m. m., utan att ett särskilt, helst begränsat anslag för ändamålet borde upp- tagas. Givetvis vore det omöjligt för kommittén att i detalj bedöma, hur den kvinnliga arbetskraften bäst kunde utnyttjas. Emellertid syntes det kom- mittén vara tillräckligt med ett sammanlagt belopp för avlöande av kvinn- lig arbetskraft av 50,000 kronor utöver vad som utginge av anslaget till de-

partementet. Möjligen kunde en besparing underlättas genom en ökad användning av tryckta formulärblanketter, stämplor och dylikt. En indragning av speciella handelsavdelningen borde givetvis även åstadkomma någon lättnad. Erfarenheten finge utvisa, huruvida expensanslaget ett följande år kunde ytterligare sänkas.

Kommittén föresloge därför, dels att anordning träffades i syfte att förslagsanslaget till expenser m. m. ej måtte användas till avlönande av fasta eller tillfälliga befattningshavare inom departementet, dels att, utöver förslagsanslaget till departementet, åt sådana befattningshavare ansloges ett belopp av högst 50,000 kronor.

Jag finner det av kommittén framlagda förslaget om en överföring till departementets anslag av belopp, som erfordras för skrivhjälp inom departementet, vara beaktansvärt.

Efter verkställda beräkningar anser jag mig dock icke för närvarande kunna föreslå mer än att ett belopp av 40,000 kronor överföres från expensanslaget till den under anslaget för departementet uppförda anslagsposten avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.

För närvarande finnes anvisat ett extra förslagsanslag å 45,000 kronor till arvoden åt viss extra personal i departementet m. m., från vilket avlöningsförmåner utgå, förutom till de å speciella handelsavdelningen tjänstgörande, förut omnämnda befattningshavarna, — en avdelningschef, en förste legationssekreterare eller vice konsul, en byråsekreterare och en kanslist — även till 3 extra kontorsskrivare, kvinnliga, och ett extra kanslibiträde, kvinnligt.

I samband med att, i enlighet med mina i det föregående framställda förslag, dels chefsbefattningen för speciella handelsavdelningen indrages och ersättes med en å ordinarie stat uppförd befattningshavare i B: 20, dels legationssekreteraren eller vice konsulsbefattningen (B: 16) och byråsekreterarebefattningen (B: 13) överföras på ordinarie stat synes anslagsposten avlöningar till icke ordinarie befattningshavare under »departementet» lämpligen böra ökas med ett belopp motsvarande de för närvarande till nyssnämnda fyra kvinnliga befattningshavare utgående löneförmåner å 11,490 kronor eller i runt tal med 11,500 kronor. Extra förslagsanslaget arvoden åt viss extra personal i departementet m. m. skulle därefter helt utgå.

I avseende å anslagsposten till avlöning åt icke-ordinarie befattningshavare m. m. har besparingskommittén vidare föreslagit, att de 5 extra expeditionsvakttjänster och 1 aspiranttjänst, för vilka avlöningarna bestridas från nämnda post, avlöningar till icke-ordinariebefattningshavare m. m., skulle indragas. Då departementets ordinarie vaktpersonal icke ökats i förhållande till lokalernas utvidgning, är det för arbetets behöriga gång i departementet av vikt att hava tillgång till ett antal icke ordinarie vaktbetjänte i och för budskickning och befordrande av arkivalier, i betraktande varav jag anser mig ej kunna tillstyrka indragning av flera än 2 icke-ordinarie expeditionsvaktbefattningar, en åtgärd, som skulle medföra besparing av i runt tal 4,700 kronor årligen.

Anslagsposten avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare å 20,000

kronor skulle följaktligen ökas med ( $[40,000 + 11,500 =] 51,500 - 4,700 =$ ) 46,800 kronor till 66,800 kronor eller i avrundat tal 67,000 kronor.

Jag vill emellertid anmärka, att då det utrikespolitiska arbetets natur alltjämt måste göra det vanskligt att exakt angiva behovet av skrivhjälp i departementet torde möjlighet böra hållas öppen att för extra skrivbiträden inom departementet i mån av behov anlita expensanslaget.

Under åberopande av vad jag ovan anfört med avseende på ordinarie anslaget för utrikesdepartementet får jag hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

*dels* bestämma antalet befattningshavare å ordinarie stat för utrikesdepartementet på följande sätt:

**Befattningshavare:**

*A. Diplomatisk eller konsulär personal.*

	Lönegrad	
1 sändebud tjänstgörande såsom kabinettssekreterare . . . . .	A	3
3 sändebud eller generalkonsuler tjänstgörande såsom avdelningschefer . . . . .	A	2
8 legationsråd eller konsuler tjänstgörande såsom byråchefer . . . . .	B	20
7 förste legationssekreterare eller vicekonsuler . . . . .	B	16
7 byråsekreterare . . . . .	B	13
3 kanslister, manliga . . . . .	B	9
eller kvinnliga . . . . .	C	6

*B. Övrig personal.*

1 kansliråd tjänstgörande såsom chef för arkivet . . . . .	B	20
1 förste arkivarie . . . . .	B	15
1 kamrerare . . . . .	B	15
1 andre arkivarie . . . . .	B	13
6 kontorsskrivare, kvinnliga . . . . .	C	5
8 kanslibiträden, kvinnliga . . . . .	C	3
1 förste expeditionsvakt . . . . .	B	3
10 expeditionsvakter . . . . .	B	1
1 portvakt . . . . .	B	1

*dels* godkänna följande stat för utrikesdepartementet, att tillämpas från och med den 1 juli 1924:

**Stat:**

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag . . . . .	kronor	405,000
Vikariatsersättningar, förslagsanslag . . . . .	»	5,000
Arvode till en speciellt sakkunnig i folkrätt . . . . .	»	8,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. . . . .	»	67,000

Summa kronor 485,000

*Anm.* Kabinettssekreterare, som är gift, skall äga att såsom bidrag till representationskostnader åtnjuta ett årligt belopp av 6,000 kronor, att utbetalas i den ordning, som beträffande lön är stadgat;

*dels* höja det *ordinarie* förslagsanslaget till departementet,

nu . . . . .	kronor 448,000
med . . . . .	» 37,000
till . . . . .	» 485,000

### 3. Övergångsstat för utrikesdepartementet.

[2] Med hänvisning till vad jag under näst föregående punkt anfört beträffande försättande å övergångsstat av vissa befattningar i utrikesdepartementet hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

*dels* bestämma antalet befattningshavare å övergångsstat för utrikesdepartementet på följande sätt:

#### Befattningshavare:

##### A. Diplomatsisk eller konsulär personal.

	Lönegrad
1 legationsråd . . . . .	B 20
1 förste legationssekreterare . . . . .	B 16

##### B. Övrig personal.

1 förste arkivarie . . . . .	B 15
1 andre arkivarie . . . . .	B 13

*dels* godkänna följande övergångsstat för utrikesdepartementet, att tillämpas från och med den 1 juli 1924:

#### Övergångsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag . . . . . kronor 36,800

*dels* ock under riksstatens tredje huvudtitel under rubrik övergångsstat för departementet uppföra ett *ordinarie* förslagsanslag å . . . . . kronor 36,800.

## B. Sveriges representation i utlandet.

### 1. Beskickningar och konsulat.

[3] Innan jag här nedan närmare angiver innebörden av besparingskommitténs förslag rörande representationen i utlandet torde jag bära framhålla, att förslagen vunnit ett allmänt tillstyrkande av Sveriges industriförbund, Svenska bankföreningen, Östergötlands och Södermanlands handelskammare, Sveriges köpmannaförbund och Svenska handelsagenters förening.



För beskickningarna i Bryssel och Haag finnes å ordinarie stat upptagen en gemensam legationssekreterare. Vid beskickningen i Bryssel finnes dessutom anställd en kanslist.

Beskickningarna i Bryssel och Haag.

Besparingskommittén har föreslagit, att legationssekreterarposten skall indragas.

Upprättandet av den för de båda beskickningarna gemensamma legationssekreterarposten föranleddes av behovet av kvalificerad hjälp vid beskickningsarbetet samt nödvändigheten att vid beskickningschefernas frånvaro på grund av tjänstledighet, sjukdom eller särskilt uppdrag äga tillgång till en vikarie. Då dessa skäl alltjämt bestå, anser jag mig icke kunna biträda besparingskommitténs förslag i denna punkt.

Departementschefen.

Däremot synes mig möjligt att i så måtto genomföra en besparing, att kanslistbefattningen vid beskickningen i Bryssel indrages. Då denna befattning för närvarande är vakant, kan besparingen fullt genomföras från och med den 1 instundande juli.

I Antwerpen finnes en olönad konsul samt en avlönad andre vicekonsul. Enligt besparingskommitténs mening borde den senares befattning om möjligt indragas och i stället någon kontorskostnadsersättning ställas till konsuls förfogande.

Konsulatet i Antwerpen. Besparingskommittén.

I avgivet yttrande har den olönade konsulen i Antwerpen, generalkonsul Petri, framhållit, att Antwerpen såsom hamnstad för närvarande hade större betydelse än före världskriget, samt att den svenska sjöfarten under de sista åren avsevärt tilltagit. Under år 1913 anlöpdes hamnen av fartyg med en sammanlagd dräktighet av 14,144,000 ton. Motsvarande siffra uppgick 1922 till 15,050,000 och beräknades för år 1923 till omkring 17,000,000 ton. Antalet svenska fartyg, som år 1922 var 274, hade för det nyss tilländalupna året stigit till 346. På konsulatet hade under år 1923 icke mindre än 367 på- och avmönstringar av sjöfolk blivit verkställda.

Konsuln i Antwerpen.

Ministern i Bryssel har i skrivelse den 4 januari innevarande år uttalat följande:

Ministern i Bryssel.

»Sedan lång tid tillbaka ha först de Förenade Rikerna och sedan Sverige haft lönad konsulär representant i Antwerpen, vilken stads hamn nu betecknas som den europeiska kontinentens förnämsta, och torde det alltjämt av anförda skäl vara av vikt för Sverige att därstädes hava en god konsulär representation. Med hänsyn till den nuvarande innehavarens av konsulsbefattningen personliga egenskaper och det arbete och det stora intresse, han själv nedlägger även vid de löpande ärendenas behandling, samt då all anledning finnes antaga, att Sverige under en lång följd av år framåt kan påräkna att bibehålla honom som sin representant, torde, under förutsättning, att kontorskostnadsanslaget höjes från nu utgående belopp 2,300 kr. till omkring 6,300 kr. med skyldighet för generalkonsul Petri att hålla svensktalande biträde, för närvarande ingen olägenhet möta mot indragning av den lönade vicekonsulsbefattningen vid nämnda konsulat.»

Såväl kommerskollegium som Sveriges allmänna exportförening, Sveriges redareförening, Sveriges allmänna sjöfartsförening och Stockholms handelskammare hava under hänvisning till Antwerpens stora betydelse såsom handels- och sjöfartsstad avstyrkt den föreslagna indragningen av vicekonsulsbefattningen.

Exportföreningen m. fl. organisationer.

Departementschefen. Med hänsyn till det av ministern i Bryssel vitsordade förhållandet, att konsulatet i Antwerpen för närvarande förestås av en för sin uppgift synnerligen kompetent olönad konsul, anser jag mig böra förorda indragandet från och med den 1 juli 1924 av den vid konsulatet fästade avlönade andre vicekonsulsbefattningen, i vilket sammanhang emellertid en höjning av det nuvarande kontorskostnadsanslaget synes böra äga rum.

Konsulatet i Rotterdam. Besparingskommittén har även föreslagit, att den vid det olönade konsulatet i Rotterdam fästade, å ordinarie stat upptagna vicekonsulsbefattningen skall indragas, därvid emellertid förutsättes, att den oavlönade konsuln skall anställa ett svenskt biträde, för vilket ändamål kontorskostnadsersättning borde utgå.

Ministern i Haag. Ministern i Haag har i inkommet utlåtande avstyrkt besparingskommitténs förslag. Ministern framhåller, att en indragning av den lönade vicekonsulsposten sannolikt skulle medföra den nuvarande olönade konsulns avgång, vilket ur olika synpunkter vore att livligt beklaga. Komme den ifrågasatta indragningen till stånd, skulle det erfordras en höjning av den till konsulatet utgående kontorskostnadsersättningen till omkring 8,500 kronor — en ökning av 7,000 kronor — för att jämte inflytande avgifter kunna täcka kostnaderna för avlöning till ett svensktalande biträde för konsulatgöromålens handläggning (ca 5,000 kronor) samt till en yngre svensktalande kontorist, som nu finnes anställd å konsulatet (ca 3,000 kronor). Skulle emellertid kontorskostnadsersättningen inbegripa gottgörelse för hyra av särskild lokal, skulle ett ytterligare belopp av omkring 3,250 kronor behöva tilläggas, varför totalsumman komme att utgöra omkring 11,750 kronor eller en ökning av omkring 10,250 kronor.

Kommerskollegium och näringsorganisationerna. Kommerskollegium, Sveriges allmänna exportförening, Sveriges redareförening, Sveriges allmänna sjöfartsförening, Stockholms handelskammare m. fl. hava under hänvisning till Rotterdams betydelse som sjöfartsstad avstyrkt förslaget.

Departementschefen. Då under nuvarande förhållanden en indragning av vicekonsulposten i Rotterdam till vilken avlöning utgår med 10,020 kronor jämte ortstillägg å 3,800 kronor skulle medföra väsentliga olägenheter för svensk sjöfart samt, på sätt ministern i Haag framhållit, någon avsevärdare besparing ej skulle vinnas genom indragningen, avstyrker jag besparingskommitténs förslag.

Beskickningen i Paris. Kommittén föreslår indragning av förste legationssekreterareposten vid beskickningen i Paris. Kommittén gör gällande, att befattningens väsentligaste betydelse skulle ligga i den möjlighet till utbildning för yngre legationstjänstemän, som genom densamma beredes.

Departementschefen. Ehuru jag för min del anser den av kommittén antydda utbildningssynpunkten i förevarande fall äga en ej oväsentlig betydelse, finner jag mig dock av besparingshänsyn böra tillstyrka att posten, såsom tills vidare mindre nödvändig, indrages från och med den 1 nästkommande juli.

Konsulatet i Rouen. Konsulsbefattningen i Rouen utgör den enda avlönade svenska konsulsbefattningen i Frankrike. Besparingskommittén har rörande denna framhållit, Besparingskommittén.

att den synes hava mindre betydelse ur rent kommersiell synpunkt än på grund av den över Rouen riktade ganska betydande trafiken. Därest konsulsbefattningen ej för närvarande kunde utbytas mot en oavlönad sådan med kontorskostnadsersättning — vilket syntes mest önskvärt — borde konsulatet i varje fall överflyttas på extra stat.

I inkommet yttrande har ministern i Paris betonat, att Rouen utan jämförelse vore den stad i Frankrike, med vilken Sverige underhölle de livligaste sjöfartsförbindelserna. Under 1923 utgjorde den svenska trafiken på Rouen 250 fartyg med ett sammanlagt tonnage av 214,000 ton. Ministern framhåller vidare, att konsuln i Rouen hade under sig ej mindre än 11 oavlönade vicekonsulat i de nordfranska hamnarna. Den svenska trafiken å nämnda hamnar uppginge år 1922 till sammanlagt 268 fartyg med ett tontal av omkring 300,000. En icke oväsentlig del av konsulatets verksamhet ginge ut på att meddela vicekonsulerna vägledning vid behandlingen av de sjöfartsärenden, som uppkomme genom de svenska fartygens besök.

Ministern betonar vidare, att, därest det lönade konsulatet indroges, en förhöjd kontorskostnadsersättning måste lämnas den olönade konsulat tjänsteman, som skulle träda i den lönade konsulns ställe, vartill komme, att det skulle visa sig svårt att i Rouen finna någon svensk man i lämplig ställning att bekläda befattningen som olönad konsul. Ministern förordar med stöd härav konsulatets bibehållande, i vilket sammanhang emellertid ministern föreslår, att beskickningen i Paris måtte åläggas att vid konsulsbefattningens ledigblivande omedelbart ingå med yttrande om lämpligheten av konsulatets indragning, samt att befattningen måtte i avvaktan på definitivt beslut om dess fortbestånd tillsättas allenast på förordnande.

Exportföreningen har förklarat sig icke vilja motsätta sig besparingskommitténs förslag att utbyta det avlönade konsulatet mot ett olönat. Samma ståndpunkt intages även av kommerskollegium. Stockholms handelskammare däremot ställer sig i hög grad tveksam mot indragningen av ifrågavarande konsulat.

Besparingskommitténs förslag avser att antingen det nuvarande lönade konsulatet i Rouen utbytes mot ett oavlönat eller att det överflyttas på extra stat.

Jag anser mig emellertid ej kunna förorda någondera av dessa utvägar. Det lönade konsulatets utbytande mot ett oavlönat skulle föranleda utbetalning av ett disponibilitetsarvode, beräknat enligt lönegraden B: 20, samt en väsentligt ökad kontorskostnadsersättning. Ett överflyttande på extra stat skulle åter ej medföra nämnvärd besparing, men vålla befattningshavaren vissa olägenheter. Jag avstyrker därför besparingskommitténs förslag rörande konsulatet i Rouen.

Däremot synas mig skäl tala för att vid den nuvarande befattningshavarens avgång frågan om befattningens bibehållande tages under förnyad prövning.

På sätt jag torde få närmare beröra vid frågan om extra anslaget till ar-

Ministern i Paris.

Sveriges allmänna exportförening m. fl.

Departementschefen.

Flyttning av konsulatet i Riga till Kovno.

mig anledning föreligga att tillmötesgå de inom näringslivet uttalade önskemålen om upprättande av en lönad konsular representation i Lithauen genom att till Kovno förflytta, det nu i Riga förlagda konsulatet.

*Beskickningarna i Bern, Wien och Budapest.* Besparingskommittén föreslår indragning av ministerposten i Wien och Budapest, varefter ministern i Bern borde ackrediteras även i de båda förstnämnda städerna.

*Besparingskommittén.* Flera av de organisationer på näringslivets område, vilka haft tillfälle att yttra sig över besparingskommitténs betänkande, hava förordat sammanslagning av beskickningarna i Bern, Wien och Budapest. I åtskilliga yttranden har emellertid gjorts gällande, att det med hänsyn till de kommersiella intressena vore lämpligt, att legationen finge sitt säte i Wien i stället för i Bern.

*Departementschefen.* Det torde vara tvivelaktigt, huruvida Sveriges intressen av kommersiell och politisk natur i Ungern och Österrike äro eller inom närmaste tiden kunna väntas bliva av den betydelse, att det är nödvändigt att en svensk representant ständigt uppehåller sig därstädes. Tillgängliga statistiska uppgifter giva vid handen, att i varje fall för närvarande handelsutbytet mellan Sverige, samt Ungern och Österrike är jämförelsevis obetydligt. Vid sådant förhållande och då det nu gäller att åstadkomma besparingar genom representationens förenkling på sådana platser, där detta med förhållandevis ringa olägenhet kan äga rum, biträder jag förslaget om en sammanslagning av beskickningen i Österrike och Ungern med beskickningen i Schweiz. Med hänsyn till de synpunkter, som på sin tid utvecklades såsom skäl för upprättandet av en permanent beskickning i Bern och varibland särskilt framhölls den mångfald förbindelser av kulturell och politisk art, som utvecklats sig mellan Sverige och Schweiz, ej minst på grund av dessa makters neutrala ställning under världskriget, anser jag mig emellertid böra förordna, att den sammanslagna beskickningens huvudsäte förlägges till Bern. Härvid får ej heller glömmas önskvärdheten av, att Sverige förfogar över en diplomatisk representant i Bern, som lätt kan träda i förbindelse med Nationernas Förbunds organ i Genève.

Indragningen av beskickningen i Wien, där utom sändebudet icke finnes anställd någon befattningshavare, torde näppeligen kunna genomföras före den 1 instundande oktober. Avlöningsförmånerna för sändebudet under tiden 1 juli till 1 oktober torde böra uppföras å övergångsstat.

*Beskickningen i London.* Den vid beskickningen i London upprättade legationssekreterarbefattningen har av besparingskommittén föreslagits till indragning.

*Besparingskommittén.* Under erinran att förslag framlagts rörande förflyttning av den vid beskickningen fästade socialattachébefattningen — till vilken fråga jag längre fram skall återkomma — framhåller ministern i London i ett till utrikesdepartementet inkommet yttrande, att ett indragande av legationssekreterarposten skulle innebära ett sådant avbräck i beskickningens möjlighet att över huvud utföra sitt arbete, att han icke kunde se, huru beskickningen under sådana omständigheter skulle kunna fungera på ett normalt sätt. Arbetet å en

beskickning vore icke att jämföra med arbetet å ett vanligt ämbetsverk, där man merendels kunde skjuta på ett ärendes behandling till dess att arbetsbördan tillfälligtvis lättades. Å en beskickning måste vanligen på en helt kort tid maximum av arbetsprestation utföras, och det vore icke möjligt att uppskjuta handläggningen av ärendena, som för övrigt till stor del uppkomme per telegram och vanligen vore av brådskande art.

Efter en översikt av arbetsfördelningen inom beskickningen och särskilt angående vissa anordningar, som träffats rörande pressombudets verksamhet, förklarar ministern, att, därest legationssekreterarbefattningen indroges, arbetsmaskineriet vid beskickningen skulle brytas sönder. Utrikesledningen i Sverige skulle snart komma att få erfarenhet av den minskade arbetsprestation, som bleve en oundviklig följd därav.

Beskickningen i London hör helt visst till de mest arbetstyngda. Dess arbetskrafter hava ock på senare tid avsevärt minskats bland annat därigenom, att den vid beskickningen fästade socialattachén numera fått sin tjänstgöring förlagd även till beskickningen i Paris. Under rubriken socialattachéer här nedan kommer jag att framställa förslag, att socialattachéns verksamhet huvudsakligen skall förläggas till Genève.

Att under sådana förhållanden mot ministrerna i London avstyrkande beröva beskickningen jämväl legationssekreterarens arbetskraft, anser jag mig icke kunna tillråda.

Vid generalkonsulatet i London tjänstgöra för närvarande, förutom general-

Departement-  
schefen.

konsuln, en vicekonsul, en andre vicekonsul samt två kanslister. Generalkonsulatets verksamhet är synnerligen omfattande. Antalet inkommande expeditioner uppgår för år 1923 till 15,322 och antalet utgående expeditioner till 27,911. I stor omfattning vända sig firmor och enskilda personer till generalkonsulatet med begäran om upplysningar.

Generalkon-  
sulatet i  
London.

Då emellertid på grund av de inskränkningar, som — efter vad jag ovan vid behandlingen av de kommersiella informationsfrågorna framhållit — äro avsedda att genomföras även beträffande utomlandsorganens befattning med den speciella informationsverksamheten, en minskning i generalkonsulatets arbetsbörda torde kunna åstadkommas, anser jag mig böra förorda indragning av den ena kanslistbefattningen från och med den 1 instundande juli.

Departement-  
schefen.

Med avseende å beskickningen i Konstantinopel anhåller jag att få yttra mig samtidigt med att jag i fråga om extra anslaget till arvoden och ortstillsägg åt viss extra personal i utrikesrepresentationen har att uttala mig om besparingskommitténs förslag angående legationen i Bukarest, Athén och Belgrad.

Beskickning-  
en i Kon-  
stantinopel.

Beträffande beskickningen i Berlin har kommittén föreslagit, att den därför uppförda legationssekreterarbefattningen skall indragas. Därest en tjänsteman av motsvarande grad för närvarande finnes vara behöflig å beskickningen, förordar besparingskommittén, att en ambulatorisk legationssekreterare där anställas.

Beskickning-  
en i Berlin.  
Besparings-  
kommittén.

Ministern i Berlin. Ministern i Berlin har i avgivet yttrande, med hänvisning till den stora arbetsbörda, som åvilar beskickningen i Berlin, på det bestämdaste avstyrkt förslaget.

Departementschefen. Beskickningens i Berlin arbetskrafter ha på senare tid minskats däri-genom, att efter den vid beskickningen anställde socialattachéns frånfalle ny socialattaché icke blivit utsedd. Vidare vill jag erinra om, att förslag inne-varande år framlagts för riksdagen om indragning av lantbrukskonsulentbe-fattningen i Berlin, vars innehavare biträtt vid beredningen av vissa ekono-miska frågor å beskickningen. Vid bedömandet av spörsmålet om behovet av arbetskrafter å beskickningen måste vidare ihågkommas, att något av-lönat konsulat icke finnes i Berlin, vadan en hel del ärenden av närmast konsulär natur måste handläggas av beskickningen.

Tillgängliga arbetsredogörelser giva också oförtydligt vid handen, att be-skickningens arbetsbörda är synnerligen avsevärd, och då det icke finnes någon anledning att antaga, att densamma kommer att minskas utan snarare, i den mån normala förhållanden återvända i Tyskland, än ytterligare ökas, synes mig behovet av en permanent legationssekreterare vid beskickningen vara otvivelaktigt. Jag kan därför icke biträda besparingskommitténs förslag på denna punkt.

Konsulatet i Lübeck och vicekonsulsbefattningen i Hamburg. Besparingskommittén finner att det lönade konsulatet i Lübeck bör indra-gas och ersättas med ett olönat generalkonsulat. Till stöd för förslaget anför kommittén, att sjöfarten mellan Sverige och Lübeck minskat samt att konsu-latet vore beläget i närheten av Hamburg, varest funnes ett lönat general-konsulat med underordnad personal, bestående av en andre vicekonsul och en attaché. Kommittén tillfogar, att dessutom andre vicekonsulsbefattningen i Hamburg torde kunna indragas.

Ministern i Berlin. Ministern i Berlin upplyser, att de till konsulatet inkommande skrivelserna varit omkring 400 och de utgående omkring 300 flera om året 1922 och 1923 än åren närmast före kriget. De svenska fartyg, som anlöpte Lübeck, visade visserligen en minskning både till antal och tontal, men minskningen fölle huvudsakligen på ångfartygen, under det antalet segelfartyg vore ungefär detsamma som före kriget. Just de smärre fartygen, som hade mindre för-farna befälhavare, vore i större behov av ett kraftigt stöd från konsulns sida i många avseenden, än de större fartygen, som hade sina egna agenturer på platsen. Trots att rådande abnorma förhållanden föranledde en mindre fre-kvens av svenska sjömän nu än före kriget, hade under de båda sista åren nödställda sjömän genom konsulns försorg omhändertagits och hemsänts till Sverige i ungefär samma utsträckning som före kriget. Att den svenska sjöfarten på Lübeck och alla därav härflytande intressen icke kunde hava någon som helst fördel av det i Hamburg på 1½ timmes järnvägsresas avstånd från Lübeck befintliga generalkonsulatet vore uppenbart för envar, som kände ett konsulats arbetsuppgifter.— Vad anginge träimporten till Tyskland över Lübeck, hade visserligen densamma nedgått, men den tyska köpkraftens redan märk-bara höjning torde kunna förväntas medföra träimportens återställande till samma utsträckning som tidigare. — Konsulatets arbete vore i följd av de

många personliga hänvändelserna till och ingripandena av konsuln betydligt större än som framginge av statistiken. Efter att hava på platsen undersökt förhållandena, hade ministern kommit till den uppfattningen, att arbetet vid konsulatet vore så omfattande och mångsidigt, att det icke syntes kunna skötas på tillfredsställande sätt av en olönad konsul.

Slutligen framhåller ministern, att det lönade konsulatets förändring till olönat med hänsyn till att en olönad konsul måste erhålla minst 5,000 kronor i kontorskostnadsavgifter och statsverket genom anordningen skulle gå miste om expeditiönsavgifter, inberäknat viseringsavgifter, till beräknat belopp av 10,000 kronor om året, knappast skulle medföra någon besparing och att, även om en mindre sådan uppkomme, densamma icke stode i rimlig proportion till de mångahanda nackdelarna, indragningen skulle åsamka olika svenska intressen. Trots de betänkligheter, som mötte, ville ministern emellertid icke avstyrka indragning av den av konsulatet disponerade kanslistposten.

Kommerskollegium understryker beträffande konsulatet i Lübeck, att det rörde sig om vår representation å en ort, som utgjorde en mycket viktig anknytningspunkt för vår utrikeshandel och sjöfart. Det till Lübeck år 1922 ankomna svenska registrerade tonnage utgjorde visserligen blott 126,476 ton mot 316,985 ton 1913, men numera tydde utvecklingstendensen på stegrad trafik. Det torde vara tydligt, att en livlig frekvens av svenska fartyg medförde viktiga uppgifter — ej minst av administrativ natur — för vår representation, uppgifter, som hos densamma fordrade förtrogenhet med svenska författningar och som, dels lagenligt icke finge försummas, dels icke utan stora olägenheter för sjöfarten kunde eftersättas. För vårt handelsutbyte med Tyskland vore Lübeck sedan gammalt en av de viktigaste tyska hamnplatserna.

Kommerskollegium.

Ett flertal näringsorganisationer med Sveriges allmänna exportförening i spetsen hava även motsatt sig tanken på indragning av det lönade konsulatet i Lübeck.

Näringsorganisationerna.

I fråga om andre vicekonsulsbefattningen i Hamburg säger sig Exportföreningen anse det bliva mycket svårt att undvara densamma, då hamnen vore av största internationella betydelse och anlöpdes, förutom av våra trampfartyg, även i många fall av reguljära linjer.

Lübecks betydelse för Sveriges handel och sjöfart har visserligen under inflytande av de senare årens händelser icke framträtt i lika hög grad som förut. Emellertid synes en återgång till mera normala kommersiella förhållanden redan hava inträtt. Tager jag därjämte i betraktande å ena sidan, att omsorgen om det sjöfolk, som arbetar å trader med Lübeck till knutpunkt, även under senare åren talat för bibehållandet av den lönade konsulsposten i nämnda stad och å andra sidan, att den lönade representationens förändring till olönad skulle medföra en besparing, som bleve mera skenbar än verklig, ser jag mig icke i tillfälle att biträda besparingskommitténs mening i denna del.

Departementschefen.

Däremot finner jag möjligt att utan väsentligare olägenheter indraga den till konsulatet förlagda kanslistbefattningen.

Vad andre vicekonsulsbefattningen i Hamburg beträffar, finner jag med hänsyn till de synnerligen viktiga intressen, generalkonsulatet har till uppgift att bevaka, avgörande betänkligheter föreligga emot ett sådant försvagande av detta generalkonsulats arbetskrafter för de löpande göromålen beredning.

*Generalkonsulatet i Kapstaden.* Den lönade generalkonsulsbefattningen i Kapstaden upprättades år 1907. Sedan år 1922 finnes jämväl en kanslistbefattning inrättad vid generalkonsulatet. Dessa båda poster äro de enda avlönade, som finnas i Afrika.

*Besparingskommittén.* Besparingskommittén har föreslagit indragandet av generalkonsulatet och dess ersättande med ett honorärt generalkonsulat, eventuellt med kontorskostnadsersättning.

*Generalkonsuln i Kapstaden.* I framställningar till utrikesdepartementet har generalkonsuln i Kapstaden understrukt de betydande handelsintressen, som Sverige redan förvärvat i Sydafrika. Generalkonsuln erinrar sålunda att i fråga om import till Sydafrika Sverige komme näst efter Förenta Staterna, Tyskland och Belgien. Importen från Sverige hade sedan 1907 ökats i följande omfattning:

1907 . . . . .	335,000 £.
1913 . . . . .	796,000 »
1922 . . . . .	966,000 »

Även beträffande sjöfarten på Sydafrika intoge Sverige en långt framskjuten plats.

Generalkonsuln framhåller som sin bestämda mening, att, då antalet utgående skrivelser och telegram vid generalkonsulatet överstege 2,000 om året, det icke skulle bli möjligt för en honorär konsul att på ett något så när tillfredsställande sätt sköta de konsulära göromålen, såvida icke vid hans sida ställdes en erfaren och fullt kvalificerad utsänd konsulattjänsteman, och den olönade konsuln dessutom erhöle erforderliga skrivbiträden samt ett avsevärt anslag till kontorskostnader.

*Sveriges allmänna exportförening m. fl.* Sveriges allmänna exportförening har i sitt med anledning av besparingskommitténs betänkande avgivna yttrande framhållit, att Sydafrika sedan gammalt erbjöde ett stort intresse för många svenska exportörer och exportindustrier. Särskilt med hänsyn till den svenska trävaruexporten, som i Sydafrika hade en god marknad och därstädes, framför allt när det gällde rekommendationer, vore i behov av officiellt stöd, måste Exportföreningen avråda från realiserandet av besparingskommitténs förslag om indragning av generalkonsulatet. Även Sveriges redareförening, Sveriges allmänna sjöfartsförening, Stockholms handelskammare och Svenska trävaruexportföreningen avstyrka förslaget om indragning av generalkonsulatet.

*Kommerskollegium.* Kommerskollegium, som likaledes avstyrker generalkonsulatets indragning, anför såsom stöd härför bl. a. följande:

»Beträffande Sveriges kommersiella förbindelser med Brittiska Sydafrika må först ur handels- och sjöfartsstatistiken återges följande uppgifter.



**Handelsutbyte.**

	1913	1921	1922
<i>Införsel till Sverige</i>			
Värde i 1,000 kr. . . . .	58	137	273
% av hela importvärdet . . .	0.01	0.01	0.02
<i>Utförsel från Sverige</i>			
Värde i 1,000 kr. . . . .	8,222	8,109	11,522
% av hela exportvärdet . . .	1.0	0.7	1.0

Införseln från Sydafrika utgjordes 1913 nästan uteslutande av ull och år 1922 av ull och bark. Utförseln till samma land har såväl före som efter kriget i främsta rummet bestått av plankor, bräder och andra trävaror, vilka varor 1913 representerade 83 % och 1922 68.8 % av hela ifrågavarande exportvärde. De viktigaste exportvarorna i övrigt voro 1922 papper samt maskiner och andra metallarbeten.

**Sjöfartsförbindelser.**

<i>Tonnage i direkt och kombinerad fart:</i>	<i>Nettoton.</i>		
	1913	1921	1922
a) Till Sverige, totalt . . . . .	—	—	751
därav svenskt . . . . .	—	—	—
b) från Sverige, totalt . . . . .	140,623	55,564	99,756
därav svenskt, ton . . . . .	53,285	28,647	48,666
» » % . . . . .	37.9	51.6	48.8
<i>Till Brittiska Sydafrika ankommet svensk tonnage</i>			
Därav Kapstaden . . . . .	133,472	154,632	174,027
Durban . . . . .	31,258	45,402	32,694
	43,446	55,472	76,513

Av hela det till utländska hamnar ankomna svenska tonnaget utgjorde det till Sydafrika ankomna 1913 0.8 % och 1921 1.5 %.

Såsom ovan visats, har den svenska exporten till Sydafrika, inom vilken trävarorna år 1913 voro helt dominerande, efter kriget alltmer kommit att omfatta även andra varor. Ifrågavarande förskjutning innebär, att exporten nu mera än förr består av helfabrikat och kvalitetsartiklar, vilka, ehuru var för sig måhända ej så betydande, dock tillsammans representera avsevärda belopp. Förskjutningen ifråga antyder, att ett ökat antal producenter blivit intresserade i exporten, och då åtskilliga av dessa säkerligen äga begränsade resurser, då det gäller att följa lägets utveckling å berörda avlägsna marknad, torde behovet av en officiell representant därstädes på senaste tiden ha vuxit.»

Slutligen vill jag nämna, att svenska kyrkans missionsstyrelse, ur synpunkten av det svenska missionsarbetets intressen, i till mig ingiven skrivelse förordar bibehållandet av en lönad konsulär representation i Sydafrika. Svenska kyrkans missionsstyrelse.

Med hänsyn till den utredning, som sålunda förebragts, anser jag mig icke kunna tillstyrka indragning av den avlönade generalkonsulsbefattningen i Kapstaden. För att emellertid i möjligaste mån tillgodose besparingssynpunkterna vill jag förorda, att den för närvarande obesatta kanslistbefattningen vid generalkonsultatet indrages. Dessutom har jag vidtagit åtgärder för att nedbringa de anslag till skrivbiträdes hjälp, som hittills utgått till generalkonsultatet. Departementschefen.

*Generalkonsulatet i Montreal.* Besparingskommittén har föreslagit indragning av den vid generalkonsulatet i Montreal fästade vicekonsulsbefattningen.

Medan Sveriges allmänna exportförening ansett sig under nu rådande situation icke böra motsätta sig förslaget om indragning, hava Sveriges redareförening, Sveriges allmänna sjöfartsförening och Sveriges elektroindustrieförening avstyrkt detsamma.

*Departementschefen.* Oaktat det verksamhetsfält, som är generalkonsulatet i Montreal anvisat, är synnerligen vidsträckt, och ehuru generalkonsulatets arbetsbörda är avsevärd ej minst av den anledning, att ett stort antal svenskar slagit sig ned i Canada, anser jag mig emellertid böra med hänsyn till vikten att genomföra de besparingar, som må vara möjliga, förorda kommitténs förslag. Indragningen bör äga rum från och med den 1 instundande juli.

*Beskickningen i Washington.* Kommittén föreslår, att den å ordinarie stat vid beskickningen i Washington uppförda legationssekreterareposten måtte indragas. Kommittén motiverar detta förslag därmed, att ifrågavarande befattning skulle hava sin väsentliga betydelse ur utbildningssynpunkt.

*Departementschefen.* Ehuruväl jag finner det vara ett betydande intresse, att yngre tjänstemän inom utrikesförvaltningen få tillfälle att genom tjänstgöring vid beskickningen i Washington skaffa sig närmare kännedom om de amerikanska förhållandena, anser jag mig likväl, då posten för närvarande icke kan anses oundgängligen nödvändig, böra biträda kommitténs förslag om indragning av ifrågavarande legationssekreterarebefattning. Indragningen bör äga rum från och med den 1 nästkommande juli.

*Beskickningen i Mexico.* På förslag av Kungl. Maj:t uppförde riksdagen å ordinarie stat från och med den 1 januari 1914 ett generalkonsulat i Mexico, vars innehavare ackrediterades hos mexikanska utrikesministern såsom chargé d'affaires. I överensstämmelse med 1918 års omorganisationskommittés förslag, som av Kungl. Maj:t förelades riksdagen, uppfördes från år 1922 å ordinarie stat en sändebuds-post i Mexico, varvid riksdagen uttalade (skrivelse nr 3 A 1921), att riksdagen hade så mycket mindre anledning till erinran mot förslaget som en åtgärd i sådant syfte icke torde kunna antagas medföra högre kostnad än en nödig omreglering av generalkonsulns löneförmåner skulle föranleda.

*Besparingskommittén.* Rörande beskickningen i Mexico har besparingskommittén framhållit följande: »I Mexico tjänstgör förutom ministern en kanslist, varjämte en handelsattaché för närvarande är där attacherad. Sveriges kommersiella förbindelser med Mexico hava enligt kommitténs förmenande icke visat sig vara av den betydenhet, att bekostandet av en särskild beskickning därstädes kan anses motiverad, endast en ytterst obetydlig del av Sveriges export går till Mexico. För den skull föreslås beskickningens indragning, varemot synes i Mexico böra anställas en honorär generalkonsul, till vilkens förfogande ställes någon kontorskostnadsersättning.»

*Ministern i Mexico.* Ministern i Mexico har i infordrat yttrande över besparingskommitténs förslag avstyrkt beskickningens indragning, då en sådan åtgärd skulle vara oförenlig med de svenska intressena, ej allenast i Mexico, utan även i Centralamerika, Västindien, Cuba och Övre Sydamerika. Det område, bebott av omkr.

40 milj. människor, som fölle inom beskickningens verksamhet, vore en synnerligen rik del av världen med stora utvecklingsmöjligheter och i likhet med större delen av det latinska Amerika ur handelssynpunkt allt mera eftertraktat av den europeiska konkurrensen.

Ministern framhåller, att Sveriges intressen i Mexico gått en avsevärd och kraftig utveckling till mötes sedan år 1917. Det Ericssonska telefonaktiebolaget i Mexico hade betydligt utvidgats och hade varje år kunnat tillföra Sverige betydande belopp till utdelning. Företag som Svenska kullagerfabriken, Aktiebolaget Gasaccumulator, Aktiebolaget Bofors och Allmänna svenska elektriska aktiebolaget i Västerås hade börjat verksamhet, som för alla vore lovande och för några visat särdeles goda resultat. Enligt vad ministern hade sig bekant, torde ytterligare några svenska industrier inom en ej avlägsen framtid, komma att söka avsättning i Mexico genom upprättandet av fasta filialer, och vidare vore planer för handen att i Mexico skapa andra fält för svensk verksamhet. Ministern framhåller vidare, att, därest beskickningen ersattes med ett olönat generalkonsulat, den diplomatiska kontakten med den mexikanska regeringen skulle gå förlorad. En indragning skulle för de redan befintliga svenska företagen i Mexico kunna medföra direkt men. I detta sammanhang erinrar ministern om, att de mexikanska myndigheterna vid sina beställningar ofta visat benägenhet att hänvända sig till mindre makter i stället för till stormakterna.

Ministern understryker, att beskickningens indragning skulle innebära en återgång till status quo ante med självständiga konsulter lydande under utrikesdepartementet. Särskilt påfallande bleve olägenheterna av en återgång till det gamla systemet i fråga om Central-Amerika, Cuba, Venezuela och Columbia, i vilka trakter, särskilt efter en av våra handelsattachéers besök, de svenska handelsförbindelserna kunde väntas ansenligt tilltaga, och där konsulerna av skilda anledningar voro i behov av ständig eftersyn.

Sveriges allmänna exportförening erinrar i avgivet yttrande om, att Mexico har både legation i Stockholm samt avlönade konsulter i Stockholm och Göteborg, i vilket förhållande Exportföreningen såge ett av de många bevisen för den önskan, som hystes i Mexico, att i kommersiellt hänseende utveckla förbindelserna med Sverige. Exportföreningen avråder bestämt från indragning av beskickningen, och framhåller önskvärdheten av att ministern även måtte ackrediteras i de ur ekonomisk synpunkt så viktiga Centralamerikanska staterna Guatemala, Salvador, Honduras, Nicaragua, Costa-Rica och Panama.

Sveriges redareförening ställer sig synnerligen tveksam till indragningsförslaget. Sveriges allmänna sjöfartsförening förklarar, att då en stark strävan, särskilt under de senare åren, gjort sig gällande i syfte att upparbeta våra handelsförbindelser med Mexico, det vore lämpligt att bibehålla denna representation. Sveriges elektroindustrieförening förordar likaledes beskickningens upprätthållande, då särskilt den svenska elektroindustrien hade så stora intressen i Mexico, att de icke lämpligen syntes kunna tillvaratagas av en honorär generalkonsul. Även Stockholms handelskammare m. fl. avstyrka förslaget.

Näringsorganisationerna.

Kommers-  
kollegium.

Kommerskollegium anför i denna fråga bland annat följande:

»Mot kommitténs förslag rörande indragning av beskickningen i Mexico och dess ersättande med en honorär generalkonsul tala enligt kollegii uppfattning vägande skäl. Visserligen äro Sveriges handels- och sjöfartsförbindelser med nämnda land ännu jämförelsevis obetydliga, såsom följande uppgifter ur statistiken ge vid handen:

#### Handelsutbyte.

	1913	1921	1922
<i>Införsel till Sverige.</i>			
Värde i 1,000 kronor . . . . .	91	252	124
% av hela importvärdet . . . . .	0.01	0.02	0.01
<i>Utförsel från Sverige.</i>			
Värde i 1,000 kronor . . . . .	937	1,910	2,493
% av hela exportvärdet . . . . .	0.1	0.2	0.2

Införseln från Mexico bestod i allt väsentligt 1913 av kaffe och kautschuk och år 1922 av frukter och spånadsämnen, medan exporten de båda angivna åren till resp. 90.6 % och 96.1 % utgjordes av pappersmassa, metallarbeten och maskiner.

#### Sjöfartsförbindelser.

	1913	Nettoton	
		1921	1922
<i>Tonnage i direkt och kombinerad fart:</i>			
a) till Sverige, totalt . . . . .	6,280	3,611	2,839
därav svenskt, ton . . . . .	—	—	2,839
»    »    % . . . . .	—	—	100
b) från Sverige, totalt . . . . .	33,957	9,222	20,362
därav svenskt, ton . . . . .	11,892	—	8,812
»    »    % . . . . .	35.0	—	43.3
<i>Till Mexico ankommet svenskt tonnage</i>	14,860	11,652	12,973

Av hela det till utländska hamnar ankomna svenska tonnaget utgör det till Mexico ankomna 1913 0.1 % och 1921 ävenledes 0.1 %.

Även om handelsutbytet i och för sig icke är särdeles betydande, bör emellertid tagas i betraktande, att exporten till Mexico visar avgjord tendens till stegring samt vidare och framför allt, att landet på grund av sina naturrikedomar synes erbjuda avsevärda möjligheter för de kommersiella förbindelsernas utveckling. Med hänsyn till de osäkra politiska förhållandena i Mexico torde en beskickning vara ägnad att bäst tillvarataga Sveriges intressen därstädes. Kollegium vill i övrigt hänvisa till den uppfattning, som företrädes av skilda näringsorganisationer. Exportföreningen avråder sålunda bestämt från beskickningens indragning med framhållande av bland annat de stora resurser landet äger, de ekonomiska intressen, vi ha att bevaka i det svenska telefonnätet därstädes, samt den strävan till ökade handelsförbindelser, som från Mexicos sida givits uttryck i dess starka representation i vårt land».

Yttrande  
från vissa  
firmor.

Från ett antal firmor, som direkt eller genom sina dotterbolag äga intressen i Mexico, ha skrivelser kommit utrikesdepartementet tillhanda, i vilka de olägenheter framhållas, som skulle bli en följd av beskickningens indragning.

Allmänna Telefon-A.-B. L. M. Ericsson betonar sålunda, att en indragning av svenska beskickningen i Mexico skulle vara till avsevärd nackdel för bo-

lagets intressen därstädes. Compania Mexicana AGA förklarar, att det vore av synnerlig vikt att även i fortsättningen kunna räkna med det officiella stöd, bolaget hade i beskickningen i Mexico. Representanten i Mexico för A.-B. Bofors har framhållit, att intresset i Sverige för Mexico i väsentlig grad ökats, till största delen på grund av det intresserade arbete, beskickningen nedlagt, ett arbete, som skulle avbrytas om beskickningen indroges till stor skada för svensk företagsamhet.

Såsom framgår av den utredning, som sålunda förebragts, har besparingskommitténs förslag i vissa kretsar inom vårt näringsliv mötts med starka gensagor. Utredningen ger också otvivelaktigt vid handen, att svensk företagsamhet redan vunnit avsevärda insteg i Mexico och där vetat skapa sig en god och utvecklingsbar ställning, samt att landets synnerligen stora naturrikedomar erbjuda möjligheter för en stark utveckling av de kommersiella förbindelserna. Jag måste under sådana omständigheter fästa stort avseende vid de uttalanden, som just från dessa närmast intresserade företag framkommit, och av vilka uttalanden framgår ej allenast, att det stöd, de redan erhållit från den svenska diplomatiska representanten i Mexico, varit för dem värdefullt, utan också att de lägga vikt på, att detta stöd under de ovissa förhållanden, som råda i landet, icke för framtiden undandrages dem. Det synes icke uteslutet, att ett upphävande av den diplomatiska posten i Mexico skulle kunna medföra avbrytandet av en löftesrik utveckling av svensk företagsamhet i dessa trakter.

Jag anser mig därför icke kunna förorda besparingskommitténs förslag om indragning av beskickningen i Mexico.

Sändebudet i Tokio är även ackrediterad i Peking. I Tokio tjänstgöra dessutom en förste legationssekreterare och en kanslist, i Peking en särskild tjänsteman med legationsråds ställning. Kommittén har nu föreslagit indragning av legationsrådsbefattningen i Peking, då det förefölle, som om Sveriges intressen i Kina för närvarande skulle kunna fullt tillvaratagas av generalkonsulatet i Shanghai, eventuellt med bistånd av sändebudet i Japan.

Ministern i Tokio och Peking har i ett med anledning av besparingskommitténs betänkande avgivit yttrande betonat, att det icke ur tjänstesynpunkt kunde anses motiverat att, sedan den nyupprättade legationsrådsposten i Peking endast fungerat under två år, indraga densamma. Det vore uppenbart, att de beskickningsärenden, som anginge Kina, icke kunde på tillfredsställande sätt handläggas från en post, belägen på ett avstånd av 6 å 7 dygns resa från den kinesiska huvudstaden. De i Kina rådande särskilda förhållandena vore av den art, att de endast kunde lära kännas och följas å själva platsen, då där mindre än annorstädes några tillförlitliga under rättelser kunde hämtas ur pressen och telegrambyråernas nyhetsmaterial. Ministern erinrar vidare om de risker, för vilka de till mer än ett 500-tal uppgående svenska missionärerna under nuvarande förhållanden vore utsatta i Kina.

Vad anginge tillvaratagandet av de kommersiella intressena i Kina, vore dessa i första rummet knutna vid den konsulära representationen i traktat-

Departement-  
schefen.

Beskick-  
ningen i  
Tokio och  
Peking.

Besparings-  
kommittén.

Ministern i  
Tokio och  
Peking.

hamnarna, men även för dessa intressen kunde stödet av det inflytande, beskickningen i Peking nu utövade, när som helst behöva påkallas.

Ministern påpekar slutligen, att ett indragande av legationsrådsbefattningen i Peking komme att nödvändiggöra, att den i Tokio bosatte ministern under längre tid än hittills nödgades uppehålla sig i Peking och därigenom orsaka statsverket högre utlägg i form av resekostnader och dagtraktamenten, vadan den besparing, som indragningen skulle medföra, delvis komme att gå förlorad.

Ministern avstyrker med anledning härav indragningen av legationsråds-posten.

Sveriges all-  
männa  
exportföre-  
ning.

I ett i ärendet avgivet yttrande har Sveriges allmänna exportförening anført, att oaktat marknaderna i Japan och Kina från svensk exportsynpunkt erbjöde ett stort intresse, Exportföreningen dock icke ville motsätta sig den av besparingskommittén föreslagna indragningen av legationsrådsbefattningen i Peking. Då avsevärda besparingar vore av nöden, borde en indragning träffa ovannämnda befattning. Det förefölle nämligen, att åtminstone tillvidare de kommersiella ärendena i Kina borde kunna tillvaratagas av generalkonsulatet i Shanghai. Liksom hittills förefölle det lämpligt, att ministern i Tokio även vore ackrediterad i Peking, där han borde kunna vistas en kortare tid varje år.

Kommers-  
kollegium.

Kommerskollegium har uttalat, att det för sin del ej motsätter sig den föreslagna indragningen av legationsråds-posten.

Departement-  
schefen.

De synpunkter, som framhållits av ministern i Tokio och Peking synas mig visserligen behjärtansvärda och av natur att mana till betänksamhet mot förslaget att så kort efter dess inrättande indraga legationsråds-posten i Peking. Jag kan i detta sammanhang icke heller förbise det förhållandet, att kinesisk beskickning finnes upprättad i Stockholm.

Det torde emellertid kunna ifrågasättas, huruvida icke den i Tokio bosatte ministern även å tider, då han icke uppehåller sig i Peking, kan bibehålla sådan kontakt med den kinesiska regeringen, att icke hans frånvaro från platsen skulle avhålla sagda regering från att i viktiga ärenden sätta sig i förbindelse med honom. En indragning av ifrågavarande post torde ock möjligen kunna försvaras därmed, att Sverige i Kina är representerat jämväl av generalkonsuln i Shanghai, vilkens distrikt omfattar hela kinesiska riket, och vilken det åligger att följa företeelserna inom Kinas näringsliv och där stödja svenska kommersiella intressen.

Jag biträder därför besparingskommitténs förslag om indragning av legationsrådsbefattningen i Peking.

Ordinarie förslagsanslaget beskickningar och konsulat, vilket är uppfört i riksstaten med ett belopp av 1,690,000 kronor, fördelar sig å

*dels stat för avlöning utom ortstillägg* innehållande följande poster:

avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag . . . . .	kronor 860,000
vikariatsersättningar samt lönefyllnad till vissa konsulsbefattningar, förslagsanslag . . . . .	» 20,000
expektansarvoden, förslagsanslag . . . . .	» 70,000

*dels ock stat för ortstillägg*, som numera, sedan beskickningarna i Köpenhamn och Helsingfors från och med den 1 december resp. den 1 november 1923 inflyttat i statens fastigheter, belöper sig till . . . . . kronor 735,700 jämte tillägg till ortstillägg åt vissa kanslister . . . . . » 5,000

Vid bifall till de förslag, jag i det föregående förordat, i fråga om antalet och beskaffenheten av de ordinarie befattningarna i utrikesrepresentationen, skulle posten avlöningar till ordinarie tjänstemän minskas genom indragningen av:

1 sändebud (A 2) . . . . .	med kronor	15,000
1 legationsråd (B 20) . . . . .	»	11,460
1 förste legationssekreterare (B 16) . . . . .	»	9,540
1 vice konsul (B: 16) . . . . .	»	9,540
1 andre legationssekreterare (B 15) . . . . .	»	7,212
1 andre vice konsul (B 13) . . . . .	»	7,212
4 kanslister (B 9) . . . . .	»	15,400
		Kronor 75,304

eller i runt tal 75,000 kronor. Anslaget bör alltså upptagas med 785,000 kronor. I sammanhang därmed synes mig posten vikariatsersättningar etc. kunna sänkas från 20,000 till 18,000 kronor.

Vad angår anslagsposten till expektansarvoden hava verkställda beräkningar givit vid handen, att anslagsposten bör ökas med 11,000 kronor och alltså upptagas till 81,000 kronor.

Beträffande därefter anslagsposten till ortstillägg, får jag erinra om det av fjolårets riksdag fattade beslut, att ortstilläggen för de i Tyskland anställda befattningshavarna skulle nedsättas med hälften under förutsättning, att då varande abnorma valutaförhållanden bleve bestående, och att icke prisstegringen nådde en sådan höjd, att kursskillnaden till mera väsentlig del utjämnades. Sedan numera levnadskostnaderna i Tyskland ökats därhän, att prisnivån överstiger den i Stockholm, och i följd härav förutsättningen för reduktionen av ifrågavarande ortstillägg sålunda bortfallit, torde dessa böra bestämmas åtminstone till samma belopp som år 1921.

Slutligen tillåter jag mig framhålla, att, jämlikt riksdagens beslut (R. skr. 1922 n:r 3 A p. 4) ersättning för uppvärmning och belysning skall, sedan beskickningarna i Köpenhamn och Helsingfors numera inflyttat i statens hus, utgå med resp. 1,500 och 3,000 kronor. Då de ersättningar för uppvärmning och belysning av vederbörande beskickningshus, som nu utgå till sändebuden i Berlin och Madrid, i betraktande av å dessa orter rådande bränslekostnader visat sig vara otillräckliga för sitt ändamål, synes mig en höjning med 1,000 kronor av vardera beloppet skälig. Berörda ersättningar skulle i enlighet härmed uppgå till belopp av 4,000 kronor åt sändebudet i Berlin och 2,000 kronor åt sändebudet i Madrid.

Under åberopande av vad jag under denna punkt anfört, får jag hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

*dels* bestämma antalet befattningshavare å ordinarie stat för beskickningar och konsulat på nedanstående sätt

**Befattningshavare å ordinarie stat för beskickningar och konsulat.**

	Lönegrad
11 sändebud . . . . .	A 3
7 sändebud . . . . .	A 2
7 generalkonsuler . . . . .	A 2
5 legationsråd . . . . .	B 20
7 konsuler . . . . .	B 20
5 förste legationssekreterare . . . . .	B 16
6 vicekonsuler . . . . .	B 16
3 andre legationssekreterare . . . . .	B 13
3 andre vicekonsuler . . . . .	B 13
18 kanslist, manliga . . . . .	B 9
eller kvinnliga . . . . .	C 6

*dels* godkänna följande stat för beskickningar och konsulat, att tillämpas från och med den 1 juli 1924:

**Stat för avlöning utom ortstillägg.**

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag kronor 785,000	
Vikariatsersättningar samt lönefyllnad till vissa	
konsulsbefattningar, förslagsanslag . . . . .	» 18,000
Expektansarvoden, förslagsanslag . . . . .	» 81,000
	<hr/>
	Summa kronor 884,000

*dels* godkänna följande stat för ortstillägg, att tillämpas från och med den 1 juli 1924:

**Stat för ortstillägg.**

*Belgien.*

Bryssel:

Sändebud . . . . . kronor 9,000

*Danmark och Island.*

Köpenhamn:

Sändebud . . . . . » 10,800  
 Förste legationssekreterare . . . . . » 2,000  
 Vicekonsul . . . . . » 2,000  
 Kanslist . . . . . » —



*Estland.*

## Reval:

Konsul . . . . . kronor 6,600

*Finland.*

## Helsingfors:

Sändebud . . . . . » 10,800

Förste legationssekreterare . . . . . » 2,000

Vicekonsul . . . . . » 2,000

*Frankrike.*

## Paris:

Sändebud . . . . . » 30,600

Legationsråd . . . . . » 6,100

Kanslist . . . . . » 1,900

## Rouen:

Konsul . . . . . » 5,100

*Italien.*

## Rom:

Sändebud . . . . . » 13,800

*Lithauen.*

## Kovno:

Konsul . . . . . » 6,600

*Nederländerna.*

## Haag:

Sändebud . . . . . » 17,400

Legationssekreterare . . . . . » 3,800

## Rotterdam:

Vicekonsul . . . . . » 3,800

*Norge.*

## Kristiania:

Sändebud . . . . . » 10,800

Förste legationssekreterare . . . . . » 2,000

*Ryssland.*

Sändebud . . . . . » 30,600

Legationsråd . . . . . » 6,600

Kanslist . . . . . » 2,000

Konsul . . . . . » 8,100

*Schweiz, Ungern, Österrike.*

## Bern:

Sändebud . . . . . » 13,800

Legationssekreterare . . . . . » 3,800

*Spanien, Portugal.*

## Madrid:

Sändebud . . . . . » 9,000

Kanslist . . . . . » 1,900

*Storbritannien och Irland.*

## London:

Sändebud . . . . .	kronor 45,000
Legationsråd . . . . .	» 6,600
Legationssekreterare . . . . .	» 4,800
Kanslist . . . . .	» 2,000
Generalkonsul . . . . .	» 14,400
Vicekonsul . . . . .	» 3,800
Andre vicekonsul . . . . .	» 3,800
Kanslist . . . . .	» 2,000

*Turkiet, Bulgarien.*

## Konstantinopel:

Sändebud . . . . .	» 9,000
--------------------	---------

*Tyska riket.*

## Berlin:

Sändebud . . . . .	» 23,400
Legationsråd . . . . .	» 5,100
Legationssekreterare . . . . .	» 3,800
Kanslist . . . . .	» 1,800

## Hamburg:

Generalkonsul . . . . .	» 7,400
Vicekonsul . . . . .	» 3,300

## Lybeck:

Konsul . . . . .	» 4,100
------------------	---------

*Brittiska Sydafrika.*

## Kapstaden:

Generalkonsul . . . . .	» 11,400
-------------------------	----------

*Brittiska Nordamerika.*

## Montreal:

Generalkonsul . . . . .	» 16,400
Kanslist . . . . .	» 4,500

*Förenata staterna.*

## Washington:

Sändebud . . . . .	» 45,000
Legationsråd . . . . .	» 7,600
Kanslist . . . . .	» 4,500

## New York:

Generalkonsul . . . . .	» 18,400
Vicekonsul . . . . .	» 6,800
Andre vicekonsul . . . . .	» 5,000
Kanslist . . . . .	» 4,500

## Chicago:

Konsul . . . . .	» 12,100
Kanslist . . . . .	» 4,500

<b>Minneapolis:</b>	
Vicekonsul . . . . .	kronor 6,800
<b>San Francisco:</b>	
Konsul . . . . .	» 12,100
Kanslist . . . . .	» 4,500
<i>Mexico, Centralamerika, Väst-Indien, Övre Sydamerika.</i>	
<b>Mexico:</b>	
Sändebud . . . . .	» 22,400
Kanslist . . . . .	» 4,500 <sup>1</sup>
<i>Argentina, Chile, Uruguay, Paraguay.</i>	
<b>Buenos Aires:</b>	
Sändebud . . . . .	» 36,000
Kanslist . . . . .	» 4,500 <sup>1</sup>
<i>Brasilien.</i>	
<b>Rio de Janeiro:</b>	
Sändebud . . . . .	» 30,000
Kanslist . . . . .	» 4,500 <sup>1</sup>
<i>Japan, Kina.</i>	
<b>Tokio:</b>	
Sändebud . . . . .	» 30,000
Legationssekreterare . . . . .	» 6,600
Kanslist . . . . .	» 4,500 <sup>1</sup>
<b>Shanghai:</b>	
Generalkonsul . . . . .	» 19,400
Kanslist . . . . .	» 4,500 <sup>1</sup>
<i>Brittiska Australien.</i>	
<b>Sydney:</b>	
Generalkonsul . . . . .	» 14,400
Kanslist . . . . .	» 4,500
Summa ortstillägg kronor 721,500	
Tillägg till ortstillägg åt vissa kanslist kronor 5,000	
Summa kronor 726,500	

*Anm. 1.* Sändebuden i Köpenhamn, Paris, Helsingfors, Kristiania, Madrid, London, Konstantinopel, Berlin samt generalkonsuln i Hamburg åtnjuta fri bostad.

Dessutom utgår till nu nämnda tjänstemän ersättning för uppvärmning och belysning av vederbörande beskicknings- resp. konsulathus med följande belopp, nämligen:

1,500 kronor	för sändebudet i Köpenhamn
3,000	» » » » Helsingfors
3,000	» » » » Paris
2,400	» » » » Kristiania
2,000	» » » » Madrid

<sup>1</sup> Ytterligare 1,000 kronor om kanslisten äger tillräcklig kännedom i landets språk.

3,000 kronor	för sändebudet i London
2,000 »	» » » » Konstantinopel
4,000 »	» » » » Berlin
1,000 »	» » generalkonsuln i Hamburg,

varjämte 5,000 kronor för enahanda ändamål avses för statens fastighet i Leningrad.

*Anm. 2.* Ortstillägg för beskickningschef, som icke åtnjuter fri bostad, samt för generalkonsuln i Shanghai avser även kostnaden för kanslilokal.

*dels ock* sänka det *ordinarie* förslagsanslaget till beskickningar och konsulat

nu . . . . .	kronor 1,690,000
med . . . . .	» 80,000
till . . . . .	» 1,610,000

## 2. Övergångsstat för utrikesrepresentationen.

- [4] I överensstämmelse med vad jag under nästföregående punkt anfört torde det vara lämpligt, att under tiden 1 juli—1 oktober innevarande år uppföra beskickningen i Wien å övergångsstat, därvid ministerns ortstillägg, som under förutsättning att prisnivåns förmånliga läge skulle fortfara, sänktes med halva beloppet vid 1923 års riksdag, läser böra återställas till sitt förra belopp, 16 800 kronor per år räknat, enär berörda förutsättning numera bortfallit.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

*dels* bestämma antalet befattningshavare å övergångsstat för utrikesrepresentationen på följande sätt:

### Befattningshavare.

	Lönegrad
1 sändebud . . . . .	A 2

*dels* godkänna följande övergångsstat för utrikesrepresentationen, att tillämpas under tiden 1 juli—1 oktober 1924:

### Övergångsstat.

#### A. Stat för avlöning utom ortstillägg.

Avlöning till ordinarie tjänsteman, förslagsanslag . . . . . kronor 3,750

#### B. Stat för ortstillägg.

##### Österrike, Ungern.

Wien:

Sändebud . . . . . kronor 4,200

*Ann.* Sändebudets ortstillägg avser även kostnaden för kanslilokal.

*dels ock* under riksstatens tredje huvudtitel under rubrik övergångsstat för utrikesrepresentationen uppföra ett *ordinarie* förslagsanslag å . . . . . kronor 8,000.

### 3. Arvoden och ortstillägg åt viss extra personal i utrikesrepresentationen.

Från extra förslagsanslaget med ovanstående rubrik bestridas för närvarande avlöningarna åt sändebuden i Warschau, Prag samt Bukarest, Athén och Belgrad, generalkonsulerna i Calcutta och Batavia, konsuln i Mariehamn, förste legationssekreteraren vid beskickningen i Bukarest, Athén och Belgrad samt tre förste legationssekreterare utan fast placering, nu förlagda till beskickningarna i Rom, Buenos Aires och Rio de Janeiro samt Warschau, ävensom, slutligen, kanslisterna vid beskickningen i Warschau och vid generalkonsulaten i Calcutta och Batavia.

[5]

Den genom beslut den 24 juni 1921 upprättade beskickningen för Estland och Lettland, till vilkens verksamhetsområde alltsedan den 9 juni 1922 hört även Lithauen, har hittills bekostats av extra anslaget till tillfälliga diplomatiska och konsulära poster i utlandet. Detta förhållande läser numera få anses vara mindre egentligt. Visserligen bifölls icke Kungl. Maj:ts förslag till 1922 års riksdag om uppförande å extra stat av ifrågavarande sändebudspost och av en för beskickningen avsedd förste legationssekreterartjänst, i samband varmed konsulatet i Riga skulle upphöra; men anledningen härtill var riksdagens önskan att åt beskickningen ej skulle givas en mera stadigvarande karaktär, innan utredning skett, huruvida icke någon indragning eller sammanslagning av befattningar på andra håll inom utrikesrepresentationen skulle kunna äga rum.

Baltiska  
Staterna.

Fråga har även blivit väckt att förflytta det lönade konsulatet i Riga till Kovno. Redan den 11 juni 1920 beslöt Kungl. Maj:t, med anlitande av anslaget till upprätthållande av vissa nya konsulat i Ryssland, att upprätta ett konsulat i Kovno med distrikt omfattande Lithauen. Den å tjänsten förordnade konsuln blev emellertid i oktober 1920 hemkallad, varefter konsulatgöromålen handlagts av nederländske konsularagenten i staden. Med anledning av framställningar, som inkommit från representanter för näringslivet i syfte att konsulatet måtte träda i funktion, föreslog Kungl. Maj:t 1922 års riksdag att uppföra konsulatet å extra stat, men ansåg sig riksdagen av samma skäl, som anförts i fråga om beskickningen i Riga och Reval, icke för det dåvarande kunna bifalla förslaget.

Med avseende å ifrågavarande konsulposts behövlighet har Sveriges allmänna exportförening i skrivelse till utrikesdepartementet anfört väsentligen följande. Under senare åren hade de ekonomiska förhållandena i Lithauen ytterligare stabiliserats, och från slutet av år 1922 kunde en alltjämt stigande efter-  
Näringsorga-  
nisationerna.

frågan på svenska varor förmärkas från Lithauen. Jämsides härmed funne man, att även från officiellt lithauiskt håll allt större uppmärksamhet ägnades vårt land, men att obekantskapen om Sverige och dess ekonomiska resurser vore mycket stor. Återbesättandet av konsulatet i Kovno med en med förhållandena väl förtrogen och initiativrik svensk innehavare förefölle även ur statsfinansiell synpunkt möjligt att genomföra, sedan en svensk beskickning upprättats i Riga för Estland, Lettland och Lithauen. Sveriges ekonomiska intressen i Lettland torde nämligen icke få anses vara eller under de närmaste åren bliva så stora, att de nödvändiggjorde upprätthållande av såväl svensk beskickning som avlönat svenskt konsulat i Riga. Sveriges allmänna exportförening föresloge därför, att, så snart möjligheterna det medgäve, svenska konsulatet i Riga överflyttades till Kovno, en anordning, som skulle i väsentlig grad bidra till utvecklingen av handelsförbindelserna mellan Lithauen och Sverige.

Ministern i  
Riga.

Ministern i Riga, Reval och Kovno har i skrivelse av den 2 oktober 1923 angående organisationen av vår diplomatiska och konsulära representation i de baltiska staterna uttalat, att redan de kommersiella och de allmänt konsulära uppgifter, som föreläge i de tre länderna, syntes vara av den betydelse, att de motiverade underhållet av lönade konsulat icke blott i Riga och Reval utan även i Kovno. Men härtill komme att, då ministern hade sitt säte i Riga och endast under kortare tidsperioder kunde uppehålla sig i Kovno, konsuln därstädes liksom konsuln i Reval måste få politiska och diplomatiska uppgifter att utföra, som i icke ringa mån toge hans tid och arbetskraft i anspråk. Efter en närmare redogörelse beträffande den erforderliga personalen vid de olika posterna ingår ministern på frågan om lämpligheten av en indragning av konsulatet i Riga och konsulsbefattningens förläggande till Kovno. Ministern ansåge, att tungt vägande invändningar kunde förebringas mot en sådan anordning. De konsulära göromålen i Riga belystes av, att antalet inkommande skrivelser vid konsulatet år 1922 vore 928 och antalet utgående skrivelser 990. Antalet expeditioner (passviseringar, legaliseringar, viseringar av sjömansrullor etc.) vore år 1922 sammanlagt 401 och under tiden  $\frac{1}{1}$ — $\frac{1}{10}$  1923 393. I och med ökad sjöfart mellan Sverige och Lettland skulle göromålen säkerligen komma att tillväxa. För att på ett något så när tillfredsställande sätt kunna följa med den politiska utvecklingen i de baltiska staterna och förskaffa sig en överblick över de ekonomiska frågorna därstädes krävdes ett så pass omfattande arbete från ministerns sida, att han, om dessa uppgifter ej skulle eftersättas, omöjligt kunde personligen i högre grad befatta sig med konsulära göromål. Skulle dessa handhas av beskickningen, krävdes det, att denna förstärktes med ytterligare en tjänsteman i lönegraden B: 16.

Besparings-  
kommittén  
och kommers-  
kollegium.  
Departement-  
schefen.

Besparingskommittén har förklarat sig icke vilja avstyrka den framkomna tanken att i stället för konsulatet i Riga upprätta ett konsulat i Kovno.

Samma ståndpunkt intages av kommerskollegium.

Att bibehålla ett särskilt anslag för tillfälliga diplomatiska och konsulära poster, avsett till bestridande av utgifterna för upprätthållande av beskick-

ning i de tre baltiska staterna, kan jag icke finna numera vara av omständigheterna motiverat. Beskickningen har existerat i snart tre år, dess betydelse har vuxit i mån de östeuropeiska förhållandena stabiliserats, och inga tecken tyda på annat än att denna betydelse skall fortfara att år efter år tilltaga. Vidare föreligger numera utredning av frågan, huruvida icke någon indragning eller sammanslagning av befattningar på andra håll inom utrikesrepresentationen kunde ske, en utredning, vars verkställande riksdagen år 1922 angav såsom en förutsättning för bifall till förslaget om uppförande på extra stat av en sändebudspost och en förste legationssekreterarebefattning för beskickningen i Riga, Reval och Kovno. Tidpunkten att ånyo föreslå beskickningens uppförande på extra stat synes alltså nu vara inne.

Vad en flyttning av konsulatet i Riga till Kovno angår, finner jag, i likhet med kommerskollegium och besparingskommittén, anledning föreligga att tillmötesgå de inom näringslivet rådande önskemålen om en lönad konsularrepresentation i Lithauen. En förutsättning härför bör dock vara, att handläggningen i detalj av de omfattande sjöfarts- och andra konsulatärenden, som förekomma i Riga, icke genom en sådan anordning läggas över på ministern, vilkens politiska och handelspolitiska verksamhetsområde redan har en utsträckning, som nätt och jämnt medger honom att disponera erforderlig tid för de löpande beskickningsgöromålen av administrativ och juridisk natur. För att bereda tillräckligt skolad arbetskraft för konsulatärendena i Riga torde en förste legationssekreterarebefattning böra knytas till beskickningen. Ifrågakarande befattning synes dock tillsvidare ej böra uppföras på ordinarie stat utan kunna bestridas av en bland de å extra stat upptagna s. k. ambulera befattningshavarna. Härför talar även önskvärldheten av att kunna tidvis använda tjänstemannen ifråga för tjänstgöring vid legationen i Warschau, därest, emot vad besparingskommittén antagit, sådant skulle visa sig vara av nöden.

Ingen anledning synes mig föreligga att sänka sändebudets ortstillägg, som nu uppgår till 12,000 kronor.

För sändebudsbefattningarna i Polen och Tjeckoslovakiet torde, i likhet med vad förut skett, även för nästa budgetår medel böra äskas å extra stat.

När fjolårets riksdag sänkte ortstillägget till sändebudet i Warschau med halva dess belopp, skedde detta under förutsättning av att prisnivån skulle bibehålla sitt dåvarande förmånliga läge. Nu hava emellertid levnadskostnaderna i Warschau stigit till den grad, att praktiskt taget ingen vinst göres av därvarande tjänstemän genom den låga kurs, vari polska marken fortfarande noteras i förhållande till svenska kronan. Vid sådant förhållande synes sändebudets ortstillägg böra återställas till sitt tidigare utgående belopp, 17,400 kronor.

Den i Warschau anställda kanslisten, vilken är så mycket mera behöflig som legationssekreterare icke hädanefter kan påräknas till biträde åt beskickningschefen, torde på motsvarande sätt böra få sitt ortstillägg återställt, nämligen från 950 till 1,900 kronor.

*Beskickningarna i Warschau och Prag.*

Rörande sändebudet i Prag är ingen förändring förutsatt, och torde han böra bibehållas vid sitt nuvarande ortstillägg 9,000 kronor.

*Beskickningen i Bukarest, Athén och Belgrad.*

Sändebudsposten i Balkanländerna beklädes av en tjänsteman, som är bosatt i Bukarest, men är ackrediterad även i Athén och Belgrad och under vissa tider av året uppehåller sig även i dessa städer. Den vid beskickningen anställde legationssekreteraren har hittills varit placerad i Athén.

Besparingskommittén.

Besparingskommittén har nu förordat sammanslagning av nämnda beskickningspost med beskickningsposten i Turkiet, vars innehavare jämväl är ackrediterad i Bulgarien. Förslaget innebär indragning av en ministerbefattning, varjämte kommittén framhåller att, därest en förste legationssekreterare även i framtiden skulle vara erforderlig, möjlighet synes böra stå öppen att utsända en ambulatorisk legationssekreterare. Placeringen av såväl beskickningen som särskilt av en förste legationssekreterare vore i sin mån beroende på omständigheter, som ännu svåriligen kunde bedömas.

Exportföreningen.

Exportföreningen har i ett i ärendet avgivet yttrande framhållit, att man i Turkiet torde hava att så småningom vänta ett återuppbyggnadsarbete, där även svenska insatser borde kunna göra sig gällande, vilket även borde bliva fallet i de övriga balkanländerna, vilka, av naturen rikt utrustade, skulle kunna bliva goda avsättningsfält för svenska produkter, när förhållandena hunno att bliva något mer stabiliserade. Å andra sidan voro områdena så stora och förhållandena i respektive länder så olika, att det enligt Exportföreningens mening skulle vara synnerligen svårt för en minister att på ett tillfredsställande sätt sköta sina uppgifter i dem alla. Exportföreningen finge därför, även med hänsyn till de sjöfartsintressen Sverige bl. a. genom Orientlinjen ägde, bestämt avråda från en sammanslagning av beskickningarna på Balkan i enlighet med besparingskommitténs plan.

Sveriges redareförening m. fl.

Sveriges redareförening uttalar att, om en inskränkning av vår representation i Balkanstaterna för närvarande skulle anses erforderlig ur besparingssynpunkt, föreningen likväl ansåge sig böra framhålla, att dessa länders betydelse för vår industri och sjöfart vore synnerligen omfattande och att nya anspråk på en förbättrad representation snart komme att göra sig gällande, om indragningen vidtoges.

Avstyrkande yttranden föreligga jämväl från Sveriges allmänna sjöfartsförening, Svenska grossistförbundet m. fl.

Å andra sidan tillstyrkes sammanslagningen av beskickningarna i Bukarest och Konstantinopel eller i allmänhet inskränkningar i vår representation å Balkan av kommerskollegium, Stockholms handelskammare, Bankföreningen m. fl.

Departementschefen.

Frågan om ordnandet av den diplomatiska representationen hos staterna i Sydösteuropa har sedan länge varit föremål för övertväganden inom utrikesdepartementet i syfte att genomföra en effektiv men så vitt möjligt mindre kostsam organisation än den nuvarande.

Då besparingskommittén i sitt ovan återgivna yttrande bland annat framhåller, att förläggningen av den av kommittén förordade gemensamma be-



skickningen för nämnda stater vore beroende av omständigheter, som ännu svårligen kunde bedömas, har besparingskommittén själv antytt en av de vanskligheter, som förefinnas vid genomförandet av det framställda förslaget. Av nära till hands liggande orsaker skall jag icke här närmare ingå på en redogörelse för de politiska motsättningar, som alltjämt råda mellan de sydösteuropeiska staterna, men jag kan icke underlåta att betona, att dessa motsättningar icke kunna lämnas å sido, när det gäller att bedöma möjligheterna för vårt land att hos dessa stater låta sig företrädas av samma diplomatiska representant. Skulle ifrågavarande motsättningar försvinna eller mildras, kommer utan tvivel frågan i ett annat läge, och det synes mig då ej vara uteslutet, att en och samma minister, biträdd av en legationssekreterare, kan fungera i alla Balkanländerna.

Vid bedömandet av frågan om möjligheten av ett omedelbart indragande av en beskickning på Balkanhalvön bör emellertid ej heller glömmas, att man för närvarande svävar i okunnighet om en omständighet, som utgör en av grundförutsättningarna för sammanslagningens möjlighet, nämligen om Konstantinopel kommer att bli Turkiets huvudstad, eller om turkiska regeringen alltjämt bibehåller sitt säte i Angora, varifrån det i varje fall icke skulle bli möjligt för en svensk representant att överblicka förhållandena i de andra balkanländerna.

Jag anser mig därför icke för närvarande kunna förorda indragning av någondera av ifrågavarande ministerposter. Däremot vill jag ur besparingsynpunkt tillstyrka indragning från och med den 1 instundande juli av den till Athén förlagda förste legationssekreterareposten vid beskickningen i Bukarest, Athén och Belgrad.

Anledning föreligger icke att föreslå ändring i beloppet 13.800 kronor utgörande ortstillägg till sändebudet i Bukarest.

Ifråga om generalkonsulaten i Calcutta och Batavia torde jag få erinra därom, att frågan om deras indragning berördes av utrikesdepartementets omorganisationskommitté i en till 1923 års riksdag anmäld skrivelse den 5 december 1922, däri kommittén fann, att, då statsfinansiella skäl gjorde vissa besparingar oundgängliga, vid val mellan indragning av generalkonsulaten i Batavia och Calcutta, det senare borde i första rummet ifrågakomma. Dåvarande ministern för utrikes ärendena tillstyrkte, ehuru med mycken tvekan, att generalkonsulatet i Calcutta skulle indragas från och med den 1 juli 1923. Emellertid avslog riksdagen Kungl. Maj:ts i enlighet med ministrarnas yttrande framlagda förslag, enär riksdagen av tillgänglig utredning funnit oförtydligt framgå, att generalkonsulatets bibehållande finge anses vara av stor betydelse för bevakande av de svenska intressena i allmänhet inom ifrågavarande trakter och särskilt för främjande av handelsutbytet mellan Sverige och Brittiska Indien. Detta handelsutbyte hade under de senaste åren visat stegring, men det kunde befaras, att en indragning av generalkonsulatet komme att medföra icke endast ett avbrott i denna lovande utveckling utan även svårighet att bibehålla den redan förvärvade marknaden.

*Generalkonsulaten i Calcutta och Batavia.*  
Calcutta.

Besparings-  
kommittén. När nu besparingskommittén gått att föreslå indragning av båda ovan-  
nämnda generalkonsulat, har detta skett under huvudsaklig motivering att,  
ehuru kommittén hölle för sannolikt, att båda generalkonsulaten kunde  
gagna svenska intressen, den dock ej kunnat finna ådagalagt, att dessa in-  
tressen ännu, ur landets synpunkt sett, vore så betydande, att de motiverade  
de jämförelsevis höga kostnaderna för generalkonsulatens upprätthållande.

Kommers-  
kollegium  
och närings-  
organisatio-  
nerna. Kommerskollegium framhåller emellertid, att Sveriges handel och sjöfart med  
Brittiska Indien efter kriget befunnit sig i stark uppgång. Jämfört med år  
1913 hade exportvärdet 1922 även med hänsyn tagen till penningvärdets för-  
ändring betydligt stigit — från 5,465,000 kronor till 11,283,000 kronor —  
och detta vore ännu mera fallet med det i trafik mellan de två länderna in-  
satta tonnage. En förskjutning av exporten till en mera mångskiftande sam-  
mansättning och därmed följande ökning av intressenternas antal och behov  
av officiellt stöd hade även förmärkts. Att uppmärksammas vore vidare, att  
landets egen industri i senare tid ansenligt tillvuxit och kunde komma  
att erbjuda konkurrens på vissa områden, varjämte den japanska exportens  
inträngande på förevarande marknad borde följas på nära håll. Kollegium  
funne följaktligen så stora svenska handels- och sjöfartsintressen knutna till  
Brittiska Ostindien, att den föreslagna indragningen av generalkonsulatet  
i Calcutta icke borde vidtagas.

En liknande uppfattning har gjorts gällande av Exportföreningen, Trä-  
varuexportföreningen, Elektroindustrieföreningen m. fl.

Batavia. Vad därefter beträffar generalkonsulatet i Batavia anser jag, att frågan om  
dess bestånd nu bör företagas till ingående prövning.

Ur det yttrande, som i ärendet avgivits av t. f. generalkonsuln i Batavia  
torde jag få anföra följande.

Nederländska Indien erbjöde ett gott, i betydelse växande avsättningsfält  
för ett industrilands produkter. De europeiska marknaderna, Ryssland dock  
undantaget, torde i allmänhet även under normala förhållanden icke längre  
erbjuda möjligheter till någon större utveckling. Ett flertal av dem vore  
därjämte ännu för lång tid framåt avsevärt försvagade. Den svenska industrien  
hade under senaste tider högst väsentligt utvecklats. Sverige behövde ökade  
avsättningsmarknader. Europa torde väl ej längre konsumera en normal för-  
krigsförbrukning, ännu mycket mindre kunna giva oss de ökade avsättnings-  
möjligheter, som vår industri behövde. När vi nu å en betydande, utom-  
europeisk marknad efter mycket arbete och uppoffringar dels börjat bliva väl  
kända och dels skaffat oss fast mark under fötterna, måste man fråga sig,  
om det vore skäl att försvaga vår ställning å densamma, att uppgiva en del  
av det arbete, som ständigt måste pågå för att icke blott vad vi nu uppnått  
skulle kunna bibehållas, utan även för att där utveckla vår ställning. Under  
de fyra år, som generalkonsulatet varit i verksamhet, hade generalkonsuln  
erhållit den bestämda uppfattningen, att ett generalkonsulat för oss vore  
nödvändigt inom Nederländska Indien. Att borttaga detsamma vore att väsent-  
ligen försvaga vår ställning därute. Därjämte skulle helt säkert många  
av de nu gjorda anslutningarne mellan Sverige och Nederländska Indien

inom kort upphöra, då icke längre på denna fjärran belägna marknad med dess säregna förhållanden skulle finnas någon, till vilken man hemifrån kunde vända sig för att erhålla erforderlig hjälp, upplysningar m. m. Om någon allmän utveckling av våra förbindelser med denna arkipelag kunde ej längre bliva tal. Generalkonsulatets skriftväxling utgjorde under tiden mars 1922 t. o. m. maj 1923 sammanlagt 5,591 ankommande och avgående skrivelser, eller i medeltal 373 per månad.

Enligt generalkonsulatets beräkningar uppginge vår export till Nederländska Ostindien följande år till nedanstående ungefärliga värden (siffrorna för 1919 och 1920 reducerade med 50 % eller det medelvärde, varmed priserna för sagda år överstego dem, som sedermera erhållits).

1919 . . . . .	2,149,000 kronor
1920 . . . . .	9,520,000 »
1921 omkr. . . . .	10,000,000 »
1922 » . . . . .	12,000,000 »

Värdet av vår export för år 1923 vore ännu ej känt, men verkställda undersökningar gäve vid handen, att slutsiffran för densamma torde komma att överstiga värdet för år 1922. Exporten syntes alltså alltjämt vara i uppåt-gående. Sveriges import från Nederländska Ostindien uppginge enligt den officiella statistiken år 1919 till c:a 30,126,000 kronor och år 1920 till c:a 31,437,000 kronor. Sedan de svenska fartyg, vilka trafikerade linjen Göteborg—Java, numera ej återvände direkt utan först gingo till Australien, hade det ej varit möjligt för generalkonsulatet att ens någorlunda riktigt uppskatta värdet av vad Sverige köpt under 1921 och 1922. Av intresse vore att en del produkter, som förut hade importerats över Amsterdam, Hamburg eller London till Sverige, nu av svenska affärsmän direkt började inköpas inom Nederländska Indien, varigenom onödiga mellanhänder undvekes. Så t. ex. importerades under 1922 till Sverige, förmodligen på försök, c:a 1/2 ton té, men redan under 1923 5 ton té. Under senaste månader hade flere affärsavslut gjorts mellan té-importörer i Sverige och nederländsk-indiska exportörer, och påginge för närvarande förhandlingar för direkt import till Sverige av andra varor såsom kapok och kautschuk. Dessa liksom andra anknytningar av förbindelser mellan Sverige och Nederländska Indien skedde nästan alltid genom generalkonsulatet.

Kommerskollegium framhåller bland annat, att tillgängliga upplysningar antydde stark utveckling av Nederländska Ostindien såsom exportmarknad. Importen till nämnda land hade sedan tiden före kriget nära tredubblats, och goda utsikter torde förefinnas för ökad avsättning av en hel del svenska varor, särskilt inom maskin-, verktygs- och apparatgrupperna. Stödet av en officiell svensk representation i förevarande stora och utvecklingskraftiga örike måste, såväl för angivna syfte som för bevarande av vår redan uppnådda kommersiella position därstädes anses synnerligen viktigt, helst som konkurrensen bland annat från vissa stormakter vore synnerligen stark. Kollegium hemställde därför, att förslaget om indragning av generalkonsulatet i Batavia ej måtte vinna bifall.

Kommers-  
kollegium.

Näringsorga-  
nisationerna.

Betänkligheter mot en indragning av generalkonsulatet i Batavia komma även till uttryck i vissa näringsorganisationers uttalanden. Exportföreningen avråder sålunda bestämt indragningen, varvid erinras om de stora möjligheter för svensk företagsamhet, som erbjuda sig i berörda nederländska kolonier, samt framhålles, att generalkonsulatet gång på gång kunnat ingripa till förmån för våra intressen och stödja många svenska företag. Sjöfartsföreningen hemställer, att indragningen ej må genomföras, samt påpekar, att generalkonsulaten i Batavia och Calcutta motiverats särskilt av den stora uppmärksamhet, som Nederländska och Brittiska Ostindien redan före kriget ådragit sig även i Sverige och ännu mera kunde påräkna efter kriget med hänsyn till sin stora produktion av för vårt land behöfliga livsmedel och råvaror samt på grund av de stora avsättningsmöjligheterna därstädes för svenska varor. Handelskammaren i Göteborg avråder bestämt från ifrågavarande indragning, då konsulatet visat sig vara av stort värde för utvecklandet av våra handelsförbindelser med Nederländska Ostindien och icke torde kunna undvaras utan nackdel för vårt affärliv och vår sjöfart. I liknande riktning uttala sig även elektroindustrieföreningen, redareföreningen, Stockholms handelskammare och handelskammaren i Karlstad.

Departement-  
schefen.

Besparingskommitténs förslag att indraga generalkonsulaten i Calcutta och Batavia har, såsom framgår av vad jag ovan yttrat, väckt starka gensagor från olika håll.

Otvivelaktigt torde också vara, att dessa generalkonsulat äro av väsentlig betydelse ur svensk kommersiell synpunkt. Enligt vad särskilt kommerskollegium påpekat och med statistiska siffror belyst har Sveriges handel på såväl Brittiska som Nederländska Indien på senare år befunnit sig i stark uppgång, i samband varmed våra sjöfartsförbindelser med nämnda länder företett en glädjande utveckling.

Att det under sådana omständigheter vore i och för sig önskvärt att fortfarande kunna bibehålla båda de ifrågavarande generalkonsulaten såsom stöd för våra kommersiella intressen är för mig uppenbart. Emellertid synes av besparingshänsyn en reduktion svårligen kunna undvikas. Vid övervägande av frågan, vilken av förevarande poster, som i första hand bör komma ifråga till indragande, har jag icke kunnat underlåta att taga hänsyn till det förhållandet, att riksdagen så sent som sistlidet år avvisat det då av Kungl. Maj:t framlagda förslaget att indraga generalkonsulatet i Calcutta. De skäl, som da förebragts för bibehållandet av sagda generalkonsulat, hava sedermera ingalunda försvagats. Medan värdet av vår export till Brittiska Indien år 1921 uppgick till omkring 7 1/2 miljoner kronor, var motsvarande siffra för år 1922 över 11 miljoner. Häremot svarande siffror för värdet av exporten till Nederländska Indien voro för samma år respektive 5 1/2 och omkr. 11 miljoner kronor.

Vad åter beträffar generalkonsulatet i Batavia synes det emellertid ofrånkomligt att våra affärsförbindelser med Nederländska Indien framdeles som hittills i stor utsträckning måste förmedlas via moderlandet Holland. De traditioner, som nu råda i detta hänseende, anses av personer med erfarenhet på

området sammanhånga med fast rotade affärs- och levnadsvanor hos de näringsidkare av holländsk härkomst, som innehava ledningen av det ekonomiska livet i Nederländska Indien. Då under sådana förhållanden en svensk handelsrepresentation i dessa nederländska kolonier synes kunna lättare undvaras än ett generalkonsulat i Brittiska Indien, har jag stannat vid att reduktionen bör gå ut över generalkonsulatet i Batavia.

Ehuru med någon tvekan anser jag mig sålunda böra förorda, att generalkonsulatet i Batavia indrages från och med den 1 instundande juli.

Ändring av ortstilläggen till generalkonsuln och kanslisten i Calcutta, nu respektive 19,000 och 4,500 kronor, torde icke böra ske.

Rörande den å extra stat uppförda konsulsbefattningen i Mariehamn er- *Konsulatet i Mariehamn.*  
inrar besparingskommittén, att frågan om dess indragning behandlades vid förra årets riksdag, då emellertid den av Kungl. Maj:t framlagda propositionen om konsulatets upphörande avslogs av riksdagen. Besparingskommittén uttalar, att befattningen icke synes under nu rådande ekonomiska förhållanden böra bibehållas.

Med hänsyn till det förhållandet, att riksdagen så sent som år 1923 av- *Departementschefen.*  
visat förslaget om indragning av konsulatet, anser jag mig emellertid icke nu böra biträda kommitténs förslag.

Vad angår de ambulatoriska legationssekreterarna, har besparingskommittén *Ambulatoriska legationssekreterare.*  
bland annat uttalat, att den befattning av berörda slag, som nu finnes vid beskickningen i Buenos Aires, Santiago de Chile, Asuncion och Montevideo, och vars innehavare är tjänstgöringsskyldig även i Rio de Janeiro, borde kunna undvaras. Däremot hava bestämda gensagor rests såväl från kommerskollegium som från näringsorganisationernas sida särskilt med hänsyn till de utomordentligt stora och för vår handel viktiga områden, ifrågavarande beskickningars verksamhet avser. För egen del vill jag härtill lägga en erinran, att 1921 års riksdag vid beviljande av medel för de ambulerande legationssekreterareposterna särskilt framhöll, hurusom anställandet av en dylik legationssekreterare vid nyssnämnda beskickning även av sparsamhetshänsyn vore önskvärt i betraktande av de stora kostnader, som förorsakades av utsändandet dit av en vikarie vid de ordinarie tjänstemännens frånvaro på grund av semester eller annan anledning.

Dessutom har besparingskommittén antagit, att den ambulerande legationssekreterare, som nu är placerad i Warschau, skulle kunna undvaras därstädes. Då ifrågavarande befattning, såsom jag i det föregående framhållit, blir oundgängligen erforderlig i Riga efter därvarande konsulats förflyttning till Kovno, kan jag icke tillstyrka dess indragning.

Den återstående ambulerande legationssekreteraretjänsten, vars innehavare nu är placerad i Rom, skulle enligt besparingskommitténs förslag kunna bibehållas, men komma till användning huvudsakligen i utrikesdepartementet. I det föregående har jag yttrat mina betänkligheter mot en sådan anordning. Jag finner posten allt fortfarande mycket väl behövlig och detta just å dess nuvarande förläggningssort. Italiens ställning i den europeiska politiken och

den mångfald ärenden, som handläggas vid beskickningen i Rom, gör det enligt min mening önskvärt, att sändebudet i Rom, för att icke hans handläggning av de större frågorna må åsidosättas för löpande ärendens skull, har en legationssekreterare till sitt biträde.

De krav på mognad och rutin, som måste ställas på legationssekreterare tjänstgörande såsom beskickningschefernas närmaste män i länder sådana som de baltiska staterna, Polen, Italien och Sydamerika påkalla att tjänstemännen i fråga hunnit förste legationssekreteraregraden.

Levnadskostnadernas höjd i de länder, varest enligt ovanstående de ambulatoriska sekreterarna tänkas placerade, synas mig icke medgiva en sänkning av det nu till ortstillägg åt dem bestämda beloppet, sammanlagt 12,100 kronor, utan bör fastmera det 1923 tillfälligt sänkta ortstillägget för sekreteraren i Warschau vid hans förflyttning till Riga återställas, och i följd härav sammanlagda beloppet för ortstillägg åt de ambulatoriska legationssekreterarna bestämmas till 14,000 kronor.

I enlighet med ovanstående skulle i stället för nuvarande extra förslagsanslag 228,000 kronor till arvoden och ortstillägg åt viss extra personal i utrikesrepresentationen och extra anslag 27,000 kronor för tillfälliga diplomatiska och konsulära poster i utlandet uppföras för budgetåret 1924—1925 ett extra förslagsanslag å 207,000 kronor till arvoden och ortstillägg åt viss extra personal i utrikesrepresentationen.

Detta anslag är beräknat på följande sätt:

#### Arvoden.

Extra personal med fast placering:

4 sändebud . . . . .	kronor 57,600
1 generalkonsul . . . . .	» 14,400
1 konsul . . . . .	» 10,020
2 kanslister . . . . .	» 8,700

Extra personal utan fast placering:

3 förste legationssekreterare . . . . .	» 24,372
---	----------

#### Ortstillägg.

Personal med fast placering:

*Estland, Lettland, Lithauen.*

Riga:

Sändebud . . . . .	» 12,000
--------------------	----------

*Polen.*

Warschau:

Sändebud . . . . .	» 17,400
Kanslist . . . . .	» 1,900

*Tjeckoslovakiet.*

Prag:

Sändebud . . . . .	» 9,000
--------------------	---------

*Rumänien.*

## Bukarest:

Sändebud . . . . . kronor 13,800

*Brittiska Indien.*

## Calcutta:

Generalkonsul . . . . . &gt; 19,400

Kanslist . . . . . &gt; 4,500

## Personal utan fast placering:

3 förste legationssekreterare . . . . . &gt; 14,000

Summa kronor 92,000

*Anm.:* Ortstilläggen för ovannämnda sändebud och generalkonsuler avse även kostnaderna för kanslilokal; för konsuln i Mariehamn må kontorskostnadsgottgörelse beviljas av eljest tillgängliga medel.

Under åberopande av det ovan anförda får jag hemställa det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till arvoden och ortstillägg åt viss extra personal i utrikesrepresentationen för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* förslagsanslag av . . . . . kronor 207,000

#### 4. Extra ortstillägg åt ordinarie och extra personal i utrikesrepresentationen.

I skrivelse till Kungl. Maj:t nr 3 A, år 1921, uttalade riksdagen att, ehuru [6] riksdagen till fullo delade Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen uttalade åsikt, att de dåvarande ortstilläggen mångenstädes icke vore tillräckliga för att bereda vederbörande tjänstemän och särskilt innehavarna av chefsbefattningar möjlighet att upprätthålla sin ställning på ett sätt, varigenom densamma i vårt lands intresse skulle kunna till det förmånligaste utnyttjas, riksdagen på grund av vissa omständigheter funnit med den definitiva regleringen av ortstilläggen tills vidare böra anstå och det otvivelaktiga behovet av ökade ortstillägg i stället under tiden tillgodoses genom ett anslag för extra ortstillägg. Riksdagen beviljade för den skull å extra stat för år 1922 ett anslag för ändamålet av 500,000 kronor. Vid prövning av medelsbehovet under ifrågavarande utgiftstitel för budgethalvåret 1 januari—30 juni 1923 ansåg riksdagen, att den allmänna prissänkning, som inträtt sedan anslaget första gången medgavs, kunde motivera en reduktion av anslaget och beviljade för ifrågavarande ändamål allenast 200,000 kronor, vilket innebar en sänkning av anslaget med 100,000 kronor för helt år räknat. För budgetåret 1923—1924 vidtog riksdagen en ytterligare sänkning av anslaget, ehuru samtidigt de *ordinarie* ortstilläggen i vissa valutasvaga länder reducerades till halva beloppen. Genom denna sänkning nedbragtes anslaget med ytterligare 100,000 kronor till 300,000 kronor; Kungl. Maj:t hade för sistnämnda budgetår begärt ett anslag av 325,000 kronor.

Det är synnerligen brydsamma förhållanden, som på grund av dessa tätt återkommande och särdeles betydande sänkningar av ett avlöningsanslag inträtt för ett stort antal av utrikesrepresentationens tjänstemän. Utrikesdepartementet har låtit genom socialstyrelsen verkställa undersökningar rörande levnadskostnaderna i olika länder och har med ledning av dessa undersökningar anslagets fördelning ägt rum. På grund av anslagets otillräcklighet har emellertid denna fördelning måst huvudsakligast avse att åt beskicknings- och konsulatcheferna lämna ersättning för de avsevärda kostnader, deras ställning medförde, under det åt den underordnade personalen endast å de dyraste orterna, såsom i Storbritannien och de transoceaniska länderna, kunnat beredas obetydlig förbättring av de knappa och även av riksdagen såsom otillräckliga ansedda ordinarie löneförmånerna. Det torde icke vara lämpligt att här i detalj redogöra för de klagomål över löneförmånernas otillräcklighet, vilka under de närmast gångna åren från olika håll ingått till ministern för utrikes ärendena. Jag skall endast tillåta mig att återgiva en skrivelse i ämnet, som min företrädare i ämbetet fått mottaga, och vilken är undertecknad av samtliga Kungl. Maj:ts ministrar i utlandet, vilka äro chefer för å ordinarie eller extra stat uppförda beskickningar. Skrivelsen är av följande innehåll:

Undertecknade beskickningschefer anse sig böra å den i utlandet arbetande personalens och egna vägnar till Eders Excellens frambära uttrycken av den oro och de bekymmer, som personalen hyser i anledning av de svårigheter, vari densamma blivit bragt genom den fortskridande inskränkningen av löneförmånerna.

Personalen inser till fullo nödvändigheten av att den största sparsamhet iakttagas inom de skilda grenarna av statsförvaltningen, särskilt med hänsyn till nuvarande statsfinansiella läge, och den har även i sin mån sökt medverka därtill genom att för egen del möjliggöra att tjänsten oaktagat inskränkningen av tillgängliga medel kunnat i största möjliga mån på behörigt sätt utövas. Men det finnes en gräns, under vilken lönenivån icke kan pressas, utan att personalens existensmöjligheter allvarligt äventyras och tjänstutövningen blir betänkligt lidande. Vi finna det för den skull vara vår skyldighet, att fästa Eders Excellens' uppmärksamhet vid det förhållandet, att enligt vår erfarenhet har denna gräns redan blivit uppnådd, och med den beskärning av de extra ortstilläggen och nedsättningen av dyrtidstilläggen, som i anledning av riksdagens beslut nyligen ägt rum, har en situation uppstått, vilken, enligt vår uppfattning, är ägnad att påkalla Kungl. Maj:ts särskilda övervägande.

Förhållandena ha utvecklats sig därhän att de, vilka i utlandet skola representera Sverige, i många fall icke längre förmå att med utgående löneförmåner livnära sina familjer, och varje tanke på representation är för dem utesluten. Följden härav blir att utrikestjänsten är beroende av om ämbetsmannen äger enskild förmögenhet eller ej, ett förhållande, som man med rätta ansett vara till, men för tjänstens rekrytering och ändamålsenliga utövning.

Åtskilliga av oss hava redan tidigare funnit oss böra med särskilda framställningar framlägga detta ärende till Eders Excellens och därvid anförd den motivering, vilken betingas av inom resp. länder rådande omständigheter. Det torde därför icke vara erforderligt att i denna skrivelse ingå på någon ytterligare exemplifiering eller belysning av de fakta, vilka verifiera vår upp-



fattning, och det torde ej heller vara lämpligt att i en skrivelse av förevarande beskaffenhet ingå på förhållanden, vilka knappast äro ägnade till offentlig behandling. Vi inskränka oss för den skull till att vördsamt bringa till Eders Excellens kännedom vår gemensamma uppfattning, att den i utlandet arbetande personalen tillhörande utrikesförvaltningen nu lever under ett ekonomiskt tryck, som menligt inverkar på dess förmåga att på sätt nationen har rätt att fordra, utöva sitt arbete i fosterlandets tjänst.

Att utomlands anställda befattningshavare äro i behov av högre löneförmåner än motsvarande inom Sverige tjänstgörande — även om levnadskostnaderna i respektive land för dess egna innevånare icke äro högre än levnadskostnaderna i Sverige — är ett förhållande, som torde stå oemotsagt, och varpå jag i detta sammanhang ej torde behöva närmare ingå. Jag vill inskränka mig till att i anledning av ett uttalande vid fjolårets riksdag framhålla — vad för övrigt vid flerfaldiga tillfällen förut påvisats — att de diplomatiska och konsulära befattningshavarna utom riket icke kunna anses tillräckligt tillgodosedda genom de av 1921 års riksdag reglerade lönerna och de enligt vederbörande stater utgående ordinarie ortstilläggen. Vad själva lönerna beträffar, hava ju dessa visserligen blivit reglerade och dyrtidstillägg därå beviljats med hänsyn i viss mån tagen till levnadskostnadernas ökning under de senaste åren. Vad återigen ortstilläggen angår, kvarstå dessa i de olika länderna med belopp, som ingalunda kunna anses svara mot tidsförhållandena. Uppmärksammas bör nämligen att de gällande staterna för ortstillägg i stort sett helt ansluta sig till äldre lönestater, vilka fastställts redan under första hälften av 1800-talet. Den prisstegring, som i de flesta länder såväl i som utom Europa sedermera inträtt, har sålunda icke i tillräcklig grad beaktats vid fastställandet av de till utrikesrepresentationens tjänstemän för närvarande utgående ordinarie ortstilläggen. Vid sådant förhållande och då dessa ortstillägg i stort sett kvarstå med de belopp, varmed de upptagits i 1914 års stat, synes en undan för undan skeende avskrivning av anslaget till extra ortstillägg icke vara med billigheten överensstämmande.

Så snart i en framtid de ekonomiska förhållandena återvunnit tillräcklig stadga, torde det bliva en angelägenhet av största vikt för utrikesförvaltningen att få till stånd en tidsenlig omreglering av de ordinarie ortstilläggen, en omreglering, som, under det genomgripande reformer ägt rum på andra denna förvaltningsgren berörande områden, alltjämt uppskjutits eller endast högst ofullständigt genomförts. Intill dess en dylik omreglering kan ske torde vara lämpligt, att behovet av löneförbättring åt utrikesrepresentationens befattningshavare fortfarande tillgodoses genom extra ortstillägg.

Vid fastställande av det belopp, varmed ifrågavarande anslag bör utgå för nästa budgetår, måste visserligen hänsyn tagas till de indragningar inom utrikesrepresentationen, vilka blivit föreslagna, men å andra sidan torde ett återupprättande av vår representation i Ryssland medföra, att till densamma måste från anslaget utbetalas avsevärda belopp, vilka hittills kunnat disponeras till förmån för befattningshavarna i andra länder. Då jag nu anser mig böra föreslå en ökning av anslaget till 325,000 kronor, vill jag samtidigt

framhålla, att de förhöjningar av de extra ortstilläggen, som genom den föreslagna ökningen skulle möjliggöras, ingalunda kunna bli betydande, och att den tankegång, jag i det föregående utvecklat, skulle i ett lyckligare ekonomiskt läge föranlett mig att påyrka en mera avsevärd anslagsökning.

Med stöd av det sålunda anförda får jag hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till extra ortstillägg åt ordinarie och extra personal i utrikesrepresentationen för budgetåret 1924—1925 anvisa ett extra anslag av . . . . . kronor 325,000.

### 5. Skrivbiträden vid beskickningar och konsulat.

[7] I det föregående har jag ansett mig böra väcka förslag om överflyttande av utgifterna för vissa inom departementet anställda skrivbiträden från det allmänna expensanslaget till det under förslagsanslaget departementet uppförda anslaget »avlöningar till icke ordinarie befattningshavare m. m. Det torde emellertid böra tagas under överbägande, huruvida icke jämväl de arvoden, som nu från expensanslaget utgå till skrivbiträden vid beskickningar och konsulat i utlandet, borde överflyttas till ett särskilt begränsat avlöningsanslag. Före år 1910 utgingo kostnaderna för ifrågavarande ändamål från ett begränsat anslag. De skäl, som föranledde 1909 års riksdag att medgiva renskrivningskostnadernas överflyttande till ett förslagsanslag, nämligen att ifrågavarande kostnader svårigen kunde på förhand noggrant bestämmas, göra sig även nu gällande, och torde därför en dylik överflyttning kunna ske allenast under förutsättning, att det allmänna expensanslaget fortfarande står till förfogande för bestridande av kostnaderna för renskrivning i oförutsedda fall och i den mån, det särskilda anslaget skulle visa sig otillräckligt.

Vad angår det belopp, som torde böra beräknas under ifrågavarande utgiftstitel, ger en inom utrikesdepartementet företagen utredning vid handen, att även efter en kraftig nedskärning av de arvoden, som för närvarande utgå till skrivbiträden vid beskickningar och konsulat, utgifterna för sådant ändamål icke torde komma att för nästkommande budgetår understiga en summa av 275,000 kronor.

Jag får därför hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten under tredje huvudtiteln från och med budgetåret 1924—1925 uppföra ett *ordinarie* anslag till skrivbiträden vid beskickningar och konsulat till belopp av . . . . . kronor 275,000

- |  |                |
|--|----------------|
| 6. Ekiperingspenningar, oförändrat <i>ordinarie</i> anslag . . .                                 | kronor 30,000. |
| 7. Kontorskostnadsersättningar åt lönade konsulter, oförändrat <i>ordinarie</i> anslag . . . . . | » 110,000.     |

### 8. Ersättningar till olönade konsuler.

Ordinarie anslaget med ovanstående rubrik är i 1923—1924 års riksstat [8] upptaget till ett belopp av 100,000 kronor, men hava ersättningar från anslaget måst beviljas olönade konsuler och vicekonsuler i den omfattning, att de härför disponerade medlen uppgå till 127,560 kronor. Med anledning härav synes mig en höjning av anslaget vara på sin plats. Med hänsyn till vidtagna åtgärder för begränsning av anslagsbehovet torde anslaget ej behöva sättas högre än till 110,000 kronor.

Jag får därför hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

höja det <i>ordinarie</i> anslaget ersättningar åt olönade konsuler,	
nu . . . . .	kronor 100,000
med . . . . .	> 10,000
till . . . . .	> 110,000.

### 9. Personliga gottgörelser för mistade konsulatavgifter.

Alltsedan år 1903 hava till åtskilliga olönade konsulat tjänstemän såsom [9] personliga gottgörelser för mistade konsulatavgifter utgått vissa belopp. Av de konsuler, som åtnjutit dylik gottgörelse, kvarstår numera endast en, vilken uppstår ersättning av ifrågavarande slag med 5,000 kronor om året. Detta belopp har för innevarande budgetår anvisats till ändamålet ifråga, och då intet inträffat, som motiverar en ändring härutinnan beträffande nästa budgetperiod, får jag hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till personliga gottgörelser för mistade konsulatavgifter för budgetåret 1924—1925 anvisa ett *extra* anslag av . kronor 5,000.

### 10. Attachéer.

Under de senaste åren har för avlönande av attachéer (aspiranter) stått till [10] förfogande en summa av 100,000 kronor, fördelad på ett ordinarie reservationsanslag till belopp av 56,000 kronor och ett förstärkningsanslag till belopp av 44,000 kronor. Jag tillåter mig erinra, att Kungl. Maj:t den 9 mars 1923 fattat beslut angående en omreglering av ifrågavarande tjänstemäns arvoden, att gälla från och med 1 januari 1923. Genom sagda beslut har flertalet attachéer berättigats åtnjuta lön enligt löneplanen under 6 § av kungörelsen den 31 december 1921 (nr 778) med avlöningsbestämmelser för icke ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, varvid de till övervägande antalet placerats i 7:e lönegraden, men de sex äldsta — i likhet med förste amanuenser och amanuenser i statsdepartementen och de centrala verken — i 12:e och 10:e lönegraderna. De attachéer, vilka förordnats att tjänstgöra vid beskickningar eller konsulat å platser, där levnadskostnaderna mera avsevärt överstiga dem i

Stockholm, åtnjuta dessutom ortstillägg till belopp, växlande mellan 780 och 6,000 kronor.

Därest de avlöningsbestämmelser, för vilka ovan i korthet redogjorts, och som ju, med vederbörlig hänsyn tagen till önskvärdheten av besparing helt nyligen beslutits, skola kunna bibehållas oförändrade, torde någon nedsättning av ovannämnda båda anslag icke kunna ifrågakomma, allra helst i betraktande därav, att efter de indragningar av legationssekreterare- och vicekonsulsbefattningar, vilka under vissa föregående punkter föreslagits, det torde bliva en oavvislig nödvändighet att placera attachéer till tjänstgöring å vissa platser, där på grund av höga levnadskostnader ortstillägget måste sättas jämförelsevis högt. Dessutom torde den föreslagna indragningen av vissa lägre ordinarie tjänster, vilka nu på förordnande uppehållas av attachéer, medföra ökning av antalet befattningshavare, som skola avlönas av ifrågavarande anslag. Under sådana förhållanden och då utsikterna till en tillfredsställande rekrytering av personalen helt visst skulle avsevärt försvagas, om sparsamhetsåtgärder ledde till ytterligare nedpressning av attachéarvodena, kan jag ej förorda någon nedsättning av det för närvarande fastställda anslagsbeloppet. I detta sammanhang vill jag framhålla, att, sedan genom ovan anförda kungörelse av den 31 december 1921 benämningen aspiranter utsträckts att omfatta vissa grupper av statsanställda, som förr ej hänförts under denna benämning, det torde vara lämpligt, att här ifrågavarande anslags benämning ändras till attachéer.

Jag hemställer således att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att,

i stället för det nuvarande ordinarie reservationsanslaget attachéer (aspiranter) under rubriken attachéer enligt oförändrad beräkningsgrund i riksstaten för budgetåret 1924—1925 uppföra ett *ordinarie* reservationsanslag av . . . . kronor 56,000.

[11] **11. Förstärkning av reservationsanslaget till attachéer.**

Under hänvisning till föregående punkt får jag hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget attachéer för budgetåret 1924—1925 anvisa ett *extra* anslag av kronor 44,000.

12. Militär- och marinattachéer, oförändrat *ordinarie* reservationsanslag . . . . . kronor 40,000.

**13. Förstärkning av reservationsanslaget till militär- och marinattachéer.**

[12] I riksstaten för innevarande budgetår finnes upptaget ett extra anslag till militär- och marinattachéer å 10,000 kronor.

Besparingskommittén har föreslagit, att ifrågavarande anslag skulle bortfalla.

Verkställda utredningar hava emellertid givit vid handen, att ifrågavarande anslag på grund av de höga levnadsomkostnader, som råda å de orter, där militär- och marinattachéer finnas anställda, snarast påkallade en förhöjning av anslaget.

En ökning av anslaget anser jag mig visserligen ej kunna tillstyrka, men kan å andra sidan ej heller biträda besparingskommitténs förslag att anslaget skulle indragas.

Efter samråd med chefen för försvarsdepartementet hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till förstärkning av ordinare reservationsanslaget till militär- och marinattachéer för budgetåret 1924—1925 bevilja ett *extra* anslag av . . . . . kronor 10,000.

#### 14. Handelsattachéer.

I riksstaten för budgetåret 1923—1924 äro uppförda dels ett ordinarie reservationsanslag till handelsattachéer å 40,000 kronor, dels ett extra anslag å 100,000 kronor till förstärkning av sagda reservationsanslag. Till socialattachéer finnes anvisat ett extra reservationsanslag å 30,000 kronor. [13]

Handelsattachéinstitutionen är närmast att anse såsom ett kommersiellt komplement till den ordinarie utrikesrepresentationen. Det ligger fördenskull i sakens natur, att åt organisationen ifråga bör givas en betydande grad av smidighet och rörlighet, så att den önskvärda förstärkningen på möjligast ändamålsenliga sätt kan anpassas till sådana punkter, där behovet av förstärkning i varje särskilt fall är förhanden.

Med utgångspunkt från denna uppfattning hava de till handelsattachéverksamheten anslagna medel kommit till användning *dels* för att med kommersiell sakkunskap förstärka vissa av våra ordinarie utlandsorgan, vid vilka de ekonomiska ärendenas handläggning ansetts så påfordra, *dels ock* för att till vissa länder, där vårt näringsliv icke alls eller endast i mindre mån varit orienterat, utsända mer tillfälliga handelsdelegater med huvuduppgift att undersöka möjligheterna för öppnande och upparbetande av nya marknader

Fyra av de nuvarande handelsattachéerna, nämligen handelsråden vid beskickningarna i Paris, Washington, Berlin och Madrid, tillhöra den förstnämnda av ifrågavarande två kategorier. Till samma kategori kan jämväl i viss mån hänföras den vid generalkonsulatet i Shanghai anställde handelsattachén. Av den senare kategorien handelsattachéer, de s. k. ambulerande handelsattachéerna, återstå numera endast två, vilka hava sina verksamhetsfält förlagda till norra, resp. västra Sydamerika. Av dessa kommer den ene att i dagarna slutfört sitt uppdrag. Dessutom är sedan omkring ett år tillbaka vid generalkonsulatet i New York attachérad en s. k. fackattaché, d. v. s. en yrkesexpert för en viss näringsbransch, vars huvuduppgift är att tillvarata branschens särskilda intressen.

Besparings-  
kommittén.

Besparingskommittén anför ifråga om handelsattachéerna i huvudsak följande.

»Man har ansett det kunna vara till nytta, att beskickningar i vissa länder ägde kommersiellt utbildade tjänstemän. Ej heller har man velat förneka, att de ambulatoriska handelsattachéerna gjort näringslivet vissa tjänster. Att deras verksamhet ej kunde vara av något synnerligt värde, läge emellertid i sakens natur, då vederbörande ej kunde själva inleda affärsförbindelser och ej heller kunde äga den intima kännedom om särskilda näringsgrenar, som vore en nödvändig förutsättning för ett verkligt resultat. En anordning i huvudsak motsvarande den, som förekommit i New York, skulle däremot kunna bliva till verkligt gagn. Att enskilda industrigrupper utsände representanter till främmande länder för att där under någon tid undersöka marknadsläget, vore av otvivelaktigt värde. Möjligheten för en sådan person att snabbt erhålla goda förbindelser och upplysningar ökades emellertid väsentligt, om han finge officiell ställning såsom handelsattaché. Dessutom vore det för närvarande svårt att få vederbörande företagare att anslå medel för dylikt ändamål, men om blott något bidrag av statsmedel stode till buds, skulle vida större utsikter till erhållande av enskilda anslag förefinnas. En sådan statsverksamhet vid särskilda tillfällen och i samverkan med näringslivets män skulle därför vara av obestridlig nytta. Man har ock framhållit, att handelsattachébefattningar i sin nuvarande form i vissa fall kunde verka direkt skadligt. Det finnes nämligen en allmän benägenhet hos personer med uppdrag av dylik art att överskatta avsättnings-möjligheterna för svenska produkter på respektive marknader. Härigenom kunde astadkommas falska föreställningar och oriktiga avsättningskalkyler för företagarna i Sverige.

Kommittén är för sin del av den uppfattningen, att vid åtminstone ett par legationer det för närvarande är önskvärt att bland legationspersonalen finnes någon, som är kommersiellt utbildad. Då emellertid å ena sidan detta behov synes vara växlande, och å andra sidan behovet i första hand bör tillgodoses inom ramen av den för legationen fastställda personalen, synes det klokt att ej binda denna anordning vid alltför fasta former. Likaledes tror kommittén det vara av värde att tillvarataga det uppslag, som kommit till synes i fråga om anordningen i New York, d. v. s. lämnande av statsbidrag och officiellt attacherande av personer, som för jämförelsevis kort tid utsändas för undersökning av en viss marknad. Vad däremot beträffar handelsattachéerna av den nu eljest förekommande ambulerande typen, följer redan av kommitténs ståndpunkt till frågan om den kommersiella informationen i allmänhet, enligt vilken någon metodisk speciell handelsinformation icke vidare skulle förekomma, att kommittén ej kan förorda deras bibehållande i den nuvarande formen.

Av det anförda följer emellertid ej, att det bör vara alldeles uteslutet, att staten på egen bekostnad utsänder fackattachéer i mera speciell mission på det kommersiella området. Det kan fastmera enligt kommitténs övertygelse ifrågakomma, att det vore för staten av synnerligt värde att kunna utsända en fackattaché för visst ändamål såväl på detta som på andra områden. Under denna kategori skulle kommittén vilja inordna även socialattachéerna. Ursprungligen hava funnits tre sådana, det nu befintliga anslaget avser endast två, nämligen i Berlin och London. Sedan den i Berlin anställde socialattachén numerum avlidit och ej efterträts av annan person, återstår endast socialattachén i London. Huruvida bibehållandet av just denna befattning för närvarande är önskvärt, saknar kommittén anledning att söka bedöma. Enligt kommitténs uppfattning bör nämligen för anställandet av fackattachéer — med undantag av militär- och marinattachéer — finnas tillgängligt ett gemensamt anslag. Under det att anslagen till handels- och socialattachéer nu uppgå till sammanlagt 170,000 kronor, synes kommittén nämnda gemen-

samma anslag ej böra för närvarande överstiga 100,000 kronor. Från detta anslag skulle alltså kunna avlönas handelsattachéer med karaktär av legations-tjänstemän, socialattachéer och andra icke militära fackattachéer samt bidrag lämnas för anställande såsom handelsattachéer av personer, vilka av enskilda näringsidkare utsänts i visst syfte.»

I likhet med besparingskommittén finner jag det önskvärt, att möjlighet alltjämt hålles öppen att förstärka vissa av de ordinarie utlandsorganen med särskild kommersiellt utbildad personal. Sålunda torde tillsvidare vid en var av beskickningarna i Paris, Washington, Berlin och Madrid böra finnas en fast anställd handelsattaché. Icke minst är detta för närvarande angeläget med hänsyn till på vissa olika håll sannolikt inom kort förestående handelstraktatförhandlingar. Likaledes anser jag det vara av betydelse, att medel finnas tillgängliga till lämnande av bidrag för utsändande av fackattachéer, närmast verksamma inom vissa näringsbranscher. Vad angår handelsattachéer av den hittillsvarande ambulatoriska typen, vilka tidigare använts i betydligt större utsträckning, än vad nu är fallet, så framgår av vad ovan anförts, att handelsattachéinstitutionen i denna del redan är stadd under avveckling. Handelsattachéer av ifrågavarande typ torde för framtiden endast undantagsvis böra förekomma. Emellertid torde det vara önskvärt, att — förutom handelsattachén i Kina — den i norra Sydamerika verksamme attachén under nästkommande budgetår får fortsätta sitt arbete och därigenom beredas tillfälle att i enlighet med redan uppgjorda planer slutföra detsamma.

En sammanslagning, på sätt besparingskommittén ifrågasatt, av anslagen till handelsattachéer och till socialattachéer synes mig knappast vara att förorda. Åtminstone torde anledning icke föreligga att för nu ifrågavarande budgetår upptaga tanken härpå, då till sistnämnda slag av attachéer särskilda medel icke behöva äskas.

Under åberoende av sålunda anförda synpunkter finner jag mig icke kunna förorda, att det nuvarande anslagsbeloppet till handelsattachéer å tillhoppa 140,000 kronor nedsättes med högre belopp än 30,000 kronor eller sålunda till 110,000 kronor. Detta belopp torde böra fördelas med 40,000 kronor i ordinarie reservationsanslag och 70,000 kronor till förstärkning härav såsom extra anslag.

Jag hemställer fördenskull, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att enligt oförändrad beräkningsgrund

i riksstaten uppföra *ordinarie* reservationsanslaget till handelsattachéer med oförändrat belopp . . . . . kronor 40,000.

### 15. Förstärkning av reservationsanslaget till handelsattachéer.

Under hänvisning till nästföregående punkt får jag hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att [14]

till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till handelsattachéer för budgetåret 1924—1925 bevilja ett *extra* anslag av . . . . . kronor 70,000.

## 16. Socialattachéer.

[15] För vart och ett av åren 1920—1922 har för socialattachéer på extra stat anvisats ett reservationsanslag av 50,000 kronor. Enär härå besparingar uppkommit, behövde något anslag för ändamålet icke äskas för tiden 1 januari—30 juni 1923. För innevarande budgetår finnes anvisat ett extra reservationsanslag av 30,000 kronor.

Sedan år 1919 hava socialattachéer varit anställda i Berlin, London och Paris. Från och med innevarande budgetår har antalet socialattachéer begränsats till tvänne, nämligen den ene i Berlin med Tyskland, Österrike, Tjeckoslovakiet, Nederländerna och Schweiz såsom verksamhetsområde, den andre i London för England och Frankrike. Denna inskränkning av socialattachéinstitutionen genomfördes i syfte att ernå eu nedsättning i kostnaderna för ifrågavarande ändamål. Sedan den ene innehavaren av berörda tvänne befattningar numera avlidit, synes anledning föreligga att tillgodose det statsfinansiella sparsamhetskravet genom att ytterligare inskränka befattningarnas antal. Den ende socialattaché, som sålunda skulle komma att bibehållas, synes ej längre lämpligen böra obligatoriskt anknytas till viss beskickning. Hans huvudsakliga verksamhet torde i stället böra förläggas till Genève. Därmed erhålles en värdefull närmare förbindelse med det omfattande socialpolitiska arbetet inom Nationernas Förbund och den därtill knutna internationella arbetsbyrån ävensom tillgång till det dit inströmmande rikhaltiga socialpolitiska upplysningsmaterialet.

Behovet av närmare konkret kännedom om särskilda länders sociala förhållanden eller om viss socialpolitisk frågas förutsättningar och läge lärer i fortsättningen få tillgodoses genom studieresor, utförda antingen av socialattachén eller av av annan sakkunnig person. Även för sistnämnda ändamål synas medel böra, såsom ock förutsättes i det av de särskilda kommitterade för utrikesdepartementets och utrikesrepresentationens omorganiserande framförda förslaget rörande socialattachéer, finnas tillgängliga under anslaget till socialattachéer. Med hänsyn till förefintliga besparingar å hittillsvarande anslag behöver emellertid intet anslag äskas för nu ifrågavarande budgetår.

I detta sammanhang vill jag anmäla, att jag har för avsikt att hos Kungl. Maj:t föreslå, att socialattachén i London, vilkens avlöning för närvarande utgår med ett arvode, varav 9,000 kronor motsvara lön och 7,000 kronor motsvara ortstillägg, från och med den 1 januari 1924 måtte komma i åtnjutande av någon förhöjning av ortstillägget, vilket torde betingas av prisnivån å den plats, där han är anställd.

17. Extra biträden och vaktbetjänte vid beskickningar och konsulat, oförändrat *ordinarie* anslag . . . . . kronor 55,000.



## 18. Ytterligare medel för anställande av extra biträden och vaktbetjänte vid beskickningar och konsulat.

Å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisades ett förslags- [16] anslag, högst, 20,000 kronor såsom ytterligare medel för anställande av extra biträden och vaktbetjänte vid beskickningar och konsulat, varigenom det sammanlagda belopp, som jämte det ordinarie anslaget under sagda tid för ändamålet stod till förfogande, utgjorde 47,500 kronor, d. v. s. 95,000 kronor för helt år, mot 110,000 kronor för 1922. Då ytterligare besparingar i detta avseende kunde åstadkommas, bl. a. genom inskränkande av den för passgöromål vid åtskilliga beskickningar och konsulat särskilt anställda personalen, ansågs för budgetåret 1923—1924 ett sammanlagt belopp av 80,000 kronor för ändamålet tillräckligt; och uppfördes följaktligen under ifrågavarande anslagsrubrik allenast ett belopp av 25,000 kronor. Detta belopp har visat sig något knappt tillmätt. Bland annat har endast genom anlitande av tillfälligtvis uppkomna besparingar varit möjligt att tillgodose behovet av arvode åt en extra kanslivaktmästare vid beskickningen i Paris, vilkens anställande blivit nödvändigt, sedan på grund av beskickningskansliets inflyttning i det nyinköpta huset å rue de Bassano, det äldre beskickningshusets portvakt, som tidigare varit beskickningens ende vaktmästare, icke längre kunde i samma utsträckning som förut användas för ifrågavarande göromål. Då emellertid möjlighet torde förefinnas att på vissa andra håll åstadkomma besparingar, anser jag mig icke böra nu förorda någon höjning av anslaget och får därför hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

såsom ytterligare medel för anställande av extra biträden och vaktbetjänte vid beskickningar och konsulat för budgetåret 1924—1925 anvisa ett *extra* anslag av . . . kronor 25,000

## C. Internationella byråer m. m.

Med avseende å anslagen under ovan angivna grupp har jag ingen ändring att föreslå utöver vad i statsverkspropositionen anförts.

## D. Diverse.

### 3. Skrivmaterialier, expenser, renskrivning, ved, ljus m. m.

Det ordinarie förslagsanslaget till skrivmaterialier, expenser, renskrivning, [17] ved, ljus m. m., som i riksstaterna för år 1922 och första halvåret 1923 upptagits till ett belopp, motsvarande 550,000 kronor för helt år räknat, höjdes av fjolårets riksdag till 750,000 kronor med anledning av det avsevärda överskridandet av anslaget, som ägt rum under år 1922, liksom för övrigt under de närmast föregående åren. Ersättningar hava nämligen från ifrågavarande

anslag utbetalats med i runt tal 1,614,000 kronor under år 1920, 1,483,000 kronor under år 1921 och 1,159,000 kronor under år 1922.

I betraktande å ena sidan av den minskning av utgifterna, som kunde väntas bliva en följd av de ifrågasatta indragningarna på vissa poster, samt av åtgärder, som vidtagits för att nedbringa utgifterna för renskrivning vid beskickningar och konsulat, och å andra sidan av det förslag, vilket jag ansett mig böra biträda i syfte att överflytta utgifterna för vissa inom departementet anställda skrivbiträden från expensanslaget till ett särskilt för ändamålet avsett bestämt anslag, blev i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag en sänkning i anslaget belopp beräknad från 750,000 till 600,000 kronor.

Här ovan har jag emellertid föreslagit, att jämväl de arvoden, som utgå till skrivbiträden vid beskickningar och konsulat i utlandet, skola överflyttas till ett särskilt, begränsat avlöningsanslag till belopp av 275,000 kronor. Då likväl enligt verkställda beräkningar de övriga utgifter, vilka fortfarande liksom hittills skola bestridas av expensanslaget, ej kunna sättas till lägre belopp än 420,000 kronor — bland annat därför att hänsyn måste tagas till nödvändigheten att anlita anslaget för bestridande av renskrivningskostnader i departementet samt vid vissa beskickningar och konsulat, för den händelse de fasta anslagen för ifrågavarande ändamål skulle visa sig otillräckliga — synes den summa å 600,000 kronor, som i statsverkspropositionen blivit under ifrågavarande utgiftstitel beräknad, icke kunna minskas med högre belopp än 180,000 kronor. Denna rubbning i de uti statsverkspropositionen gjorda beräkningarna kommer emellertid icke att föranleda förhöjning av huvudtitelns slutsumma, enär det visat sig möjligt att vidtaga en del nedsättningar i belopp, som i statsverkspropositionen upptagits under andra utgiftstitlar.

I likhet med vad av chefen för finansdepartementet framhållits vid föredragning den 2 januari 1924 av vissa för flera huvudtitlar gemensamma frågor torde Kungl. Maj:t böra för nästa budgetår fastställa vissa maximibelopp för olika slag av expensutgifter av natur att kunna begränsas, därvid dock är att förutsätta, att Kungl. Maj:t undantagsvis kan bereda erforderlig fyllnad genom anvisande av ytterligare medel av anslaget i fall, då nödvändiga utgifter ej rymmas inom de fastställda maximibeloppen.

Jag får sålunda hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att sänka *ordinarie* förslagsanslaget skrivmaterialier, expenser, renskrivning, ved, ljus m. m.

nu . . . . .	kronor	750,000
med . . . . .	»	330,000
till . . . . .	»	420,000

##### 5. Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska undersåtar.

[18] Vid föredragning den 2 januari 1924 av anslagsbehoven under riksstatens tredje huvudtitel anmälde jag under punkt 14 beträffande det ordinarie förslags-

anslaget till gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska undersåtar, att av då föreliggande uppgifter över anslagets belastning under år 1922 och första hälften av år 1923 framginge, att den av riksdagen för budgetåret 1923 beviljade höjning av anslaget icke syntes vara tillräcklig för att möta de årliga utgifterna för ifrågavarande ändamål, varför, med hänsyn tagen till storleken av de ersättningsbelopp, som å anslaget utanordnats, nämligen under år 1922 omkring 179,000 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1923 omkring 81,000 kronor, en ytterligare höjning av anslaget med 50,000 kronor syntes vara att förorda.

Med anledning härav hemställde jag, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att höja det ordinarie förslagsanslaget till gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska undersåtar från kronor 100,000 till kronor 150,000, och blev framställning i enlighet härmed till riksdagen avlåten.

Vid en detaljerad granskning av räkenskaperna har emellertid framgått, att i ovan angivna belopp av omkring 81,000 kronor ingått avskrivningar av vissa under tidigare år förskottsvis utanordnade större belopp, för vilka ersättning efter verkställda krav icke kunnat erhållas. Genom sagda avskrivningar har större delen av de från tidigare år vilande ersättningsärendena slutgiltigt och definitivt reglerats. Det kan således antagas, att under nästkommande budgetår avsevärda utgifter för äldre perioder icke skola komma att belasta statsverket. Vid sådant förhållande torde medel icke behöva äskas till högre belopp än vad som upptagits i nu gällande stat.

Med anledning härav får jag hemställa, det Kungl. Maj:t måtte

återkalla den under punkt 14 i tredje huvudtiteln till årets statsverksproposition gjorda framställning om höjning av det ordinarie förslagsanslaget till gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska undersåtar med 50,000 kronor, ävensom tillkännagiva, att sagda *ordinarie* förslagsanslag bör i riksstaten för budgetåret 1924—1925 upptagas med oförändrat belopp av . . . . . kronor 100,000.

Tredje huvudtitelns slutsumma innevarande budgetår  
kronor 6,223,600  
 skulle, under förutsättning av bifall till vad jag i det föregående föreslagit, för nästkommande budgetår uppgå  
 till . . . . . kronor 5,514,000.

Vad departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla; och skall till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bil. A till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

*Herbert Bosson Råbbing.*

## Sammandrag och register

till

### Tredje huvudtiteln för budgetåret 1924—1925.

I enlighet med statsverkspropositionen den 2 januari 1924 och Kungl. Maj:ts proposition Nr 160 den 14 mars 1924.

Sid.	Nr	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
<b>A. Departementet.</b>					
	1	40,000			
	2	485,000			
	3	36,800			
				Säger för departementet	561,800
<b>B. Sveriges representation i utlandet.</b>					
	1	1,610,000			
	2	8,000			
	3		207,000		
	4		325,000		
	5	275,000			
	6	30,000			
	7	110,000			
	8	110,000			
	9		5,000		
	10	56,000			
	11		44,000		
	12	40,000			
	13		10,000		
	14	40,000			
	15		70,000		
	16	—			
	17	55,000			
	18		25,000		
				Säger för Sveriges representation i utlandet	2,334,000
					686,000

Sid.	Nr		Ordinarie	Extra	Ordinarie	Extra
			anslag	anslag	anslag	anslag
			Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
<b>C. Internationella byråer m. m.</b>						
	1	Sveriges andel i kostnaderna för Nationernas förbund, <i>förslagsanslag</i> . . . . .		325,600		
	2	Sveriges representanters deltagande i Nationernas förbunds delegeradeförsamling . . . . .		50,000		
	3	Sveriges representation i Nationernas förbunds råd m. m., <i>förslagsanslag</i> . . . . .		50,000		
	4	Sveriges deltagande i internationella konferenser . .		40,000		
	5	Internationella skiljedomstolens byrå i Haag, <i>förslagsanslag</i> . . . . .		5,300		
	6	Bidrag till interparlamentariska unionens byrå och och generalsekretariat . . . . .		2,500		
	7	Riksdagens interparlamentariska grupp . . . . .		—		
	8	Bidrag till riksdagens interparlamentariska grupps deltagande i av interparlamentariska unionen anordnad konferens . . . . .		—		
	9	Internationella fredsbyrån i Bern . . . . .		1,000		
	10	Svenska föreningen för Nationernas förbund . . .		2,500		
		Säger för internationella byråer m. m.				476,900
<b>D. Diverse.</b>						
	1	Rese- och flyttningersättning, inspektioner, tillfälliga uppdrag, <i>förslagsanslag</i> . . . . .	250,000			
	2	Underhåll och reparationer av statens fastigheter i utlandet, möbler m. m., <i>reservationsanslag</i> . . .	60,000			
	3	Skrivmaterialier, expenser, renskrivning, ved, ljus m. m., <i>förslagsanslag</i> . . . . .	420,000			
	4	Tryckningskostnader, <i>förslagsanslag</i> . . . . .	20,000			
	5	Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska undersåtar, <i>förslagsanslag</i> . . . . .	100,000			
	6	Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige		115,000		
	7	Hemliga utgifter . . . . .	75,000			
	8	Utgivande av Sveriges traktater . . . . .	—			
	9	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga m. m., <i>reservationsanslag</i> . . . . .	28,000			
	10	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i> . . . . .	30,000			
	11	Ersättningar till framlidne envoyén P. H. E. Brändströms arvingar och likaledes framlidne generalkonsuln C. A. Askers änka för mistning av bohag		20,000		
	12	Iordningsställandet av beskickningshuset i Köpenhamn, <i>reservationsanslag</i> . . . . .		37,500		
	13	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, <i>förslagsanslag</i> . . . . .		300,000		
		Säger för diverse			983,000	472,500
		Summa			3,878,800	1,635,400



## INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Inledning . . . . .	2
<i>Departementet</i> . . . . .	7
Departementschefen . . . . .	7
Utrikesdepartementet . . . . .	7
Politiska och handelspolitiska avdelningen . . . . .	7
Den kommersiella informationen . . . . .	7
Politiska och handelspolitiska avdelningen i övrigt . . . . .	21
Rättsavdelningen . . . . .	22
Rättsavdelningen och juridiska byrån . . . . .	22
Arvsbyrån . . . . .	25
Personal- och administrativa avdelningen . . . . .	27
Arkivet . . . . .	29
Befattningshavare å ordinarie stat för utrikesdepartementet . . . . .	31
Stat för avlöning . . . . .	31
Övergångsstat för utrikesdepartementet . . . . .	32
<i>Sveriges representation i utlandet</i> . . . . .	32
Beskickningar och konsulat . . . . .	32
Beskickningarna i Bryssel och Haag . . . . .	33
Konsulatet i Antwerpen . . . . .	33
» i Rotterdam . . . . .	34
Beskickningen i Paris . . . . .	34
Konsulatet i Rouen . . . . .	34
Flyttning av konsulatet i Riga till Kovno . . . . .	35
Beskickningen i Bern, Wien och Budapest . . . . .	36
» i London . . . . .	36
Generalkonsulatet i London . . . . .	37
Beskickningen i Konstantinopel . . . . .	37
» i Berlin . . . . .	37
Konsulatet i Lübeck och vicekonsulsbefattningen i Hamburg . . . . .	38
Generalkonsulatet i Kapstaden . . . . .	40
» i Montreal . . . . .	42
Beskickningen i Washington . . . . .	42
» i Mexico . . . . .	42
» i Tokio och Peking . . . . .	45
Befattningshavare å ordinarie stat för beskickningar och konsulat . . . . .	48

	Sid.
Stat för avlöning utom ortstillägg . . . . .	48
Stat för ortstillägg . . . . .	48
Övergångsstat för utrikesrepresentationen . . . . .	52
Arvoden och ortstillägg åt viss extra personal i utrikesrepresentationen . . . . .	53
Baltiska staterna . . . . .	53
Beskickningarna i Warschau och Prag . . . . .	55
Beskickningen i Bukarest, Athén och Belgrad . . . . .	56
Generalkonsulaten i Calcutta och Batavia . . . . .	57
Konsulatet i Mariehamn . . . . .	61
Ambulatoriska legationssekreterare . . . . .	61
Extra ortstillägg åt ordinarie och extra personal i utrikesrepresentationen . . . . .	63
Skrivbiträden vid beskickningar och konsulat . . . . .	66
Ekiperingspenningar . . . . .	66
Kontorskostnadsersättningar åt lönade konsulter . . . . .	66
Ersättningar till olönade konsulter . . . . .	67
Personliga gottgörelser för mistade konsulatavgifter . . . . .	67
Attachéer . . . . .	67
Förstärkning av reservationsanslaget till attachéer . . . . .	68
Militär- och marinattachéer . . . . .	68
Förstärkning av reservationsanslaget till militär- och marinattachéer . . . . .	68
Handelsattachéer . . . . .	69
Förstärkning av reservationsanslaget till handelsattachéer . . . . .	71
Socialattachéer . . . . .	72
Extra biträden och vaktbetjände vid beskickningar och konsulat . . . . .	72
Ytterligare medel för anställande av extra biträden och vaktbetjände vid beskickningar och konsulat . . . . .	73
<i>Internationella byråer m. m.</i> . . . . .	73
<i>Diverse</i> . . . . .	73
Skrivmaterialier, expenser, renskrivning, ved, ljus m. m. . . . .	73
Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska undersåtar . . . . .	74